

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202274

UNIVERSAL
LIBRARY

ತಿರಕರ ಪಿಡುಗು

(ಹಾಗೂ ಎರಡು ಹುಚ್ಚಾಟಿಗಳು)

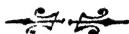
ವೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ; ೧೯೩೦

ಜಯಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗಾಗಿ

ಶ್ರೀ ಶೇಷೋ. ಜಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರಿಂದ
ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಯಿತು.

ಪುಸ್ತಕದ ಒಡೆತನವು ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯದು

ತಿರಕರ ಪಿಡುಗು

Checked 1969

ಸಂಪಾದಕರು:

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಕುಮಾರ ಕಲ್ಲೂರ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮಾ ಬೆಟಗೇರಿ

ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು

ಜಯಕರ್ತಾಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

ಧಾರವಾಡ

ಎರಡು ಹುಡಿ

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹುಚ್ಚಾಟಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಹುಚ್ಚಾಟಗಳು ಹೆಸರಿಗೆ ಹುಚ್ಚಾಟಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವು ಒಳಹೊಡತದವಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ವರ್ಣಮಾಲೆ ವಾದೆ ನಗೆಯ ಚಿತ್ರ (Cartoon) ದೊರೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಲಂಚ (Satire) ದೊರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಜಾಣತನದ ಟೀಕೆ (Criticism) ಯಂತೆ ಅವುಗಳ ಕೆಲಸ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯವೆರಡು ಹುಚ್ಚಾಟಗಳು ಒಂದೇ ಪಾತ್ರದ ದ್ರಶ್ಯಗಳು (Monodramas) ಎನ್ನಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಒಂದಂಕಿನದೊಂದು ನಾಟಕ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾಟಕಕಾರರು 'ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಅಲ್ಲ ತೆಹ ಬೇರು' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ; ಎಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ತೆಹದೀರುಯಂತ್ರ (Camera) ದಿಂದ, ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮಾಜದ ಕೆಲವು ದ್ರಶ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಥಾವಸ್ತುವಿಗಿಂತ ಚಿತ್ರಕ ವಸ್ತುವಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವೆನ್ನಬೇಕು. ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ರಾಯರ ಮದುವೆ' ಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಅನೇಕ ನೋಟಗಳು ಕಂಡುಬರುವದುಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿದ್ದ ಕತೆಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಡೆದುದೆಂದು ನಾಟಕಕಾರರೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹುತಃ ನಾವೆಲ್ಲ ಕಂಡದ್ದನ್ನೇ ನಾಟಕಕಾರರು ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಿನೇಮಾ ಫಿಲ್ಮಿನಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಚಿತ್ರಗಳು ಹೆಣೆದಿರುವಂತೆ, ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ನೋಟಗಳು ಹೆಣೆದಿರುವವು. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಒಗೆಯೆ ಅನಂತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಹೋಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಗಿವೆಲ್ಲ ? 'ರಾಮಚಾರಿ' ಯಂಥ ಕುತ್ಸಿಗೇಗಿಯ್ಯರ 'ಪ್ರೇಮಾತನಂಥ' ನಾಟಕಗೀಡುಗಳ ಆಸೆಗೆ ಲಂಕವಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲವೆ ! ! !

‘ ಪ್ರಕಾಶಕರು ’

೨೦ ದಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೩೦

ಮುನ್ನುಡಿ

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಭಾಷೆ

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಭಾಷೆಯೇಕೆ ಹಣಕಿಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಸೋಜಿಗವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂಥವರು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯನ್ನೋದಿ, “ ಇದೇನೋ ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆ; ‘ಹೊಸ ಹಾಂ ಹೊಸಹಾಂ’ ಯೆಂದೆನ್ನುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹುಚ್ಚು ಬಡೆಯುವದೇ ? ” ಎಂದು ಮೂಗುಮುರಿಯಲೂ ಬಹುದು. ಅಂಥವರಿಗೆ ನಮ್ಮದೊಂದೇ ಉತ್ತರ: ‘ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇರು ಆಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೆರೆತು ಕೊಂಡಿದೆ ’ ಎಂದು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ. ಆಡುವ ಭಾಷೆಗೆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಭಾಷೆಯ ಮೇರಿಗೆ ಬರೆಯುವ ಭಾಷೆಗೆ ‘ ಮಾರ್ಗ ’ವೆಂದೂ ಆಡುವ ಭಾಷೆಗೆ ‘ ದೇಶಿ ’ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗದೇವನು ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕರ್ಧದಷ್ಟು ಆಡುವ ಭಾಷೆ ಬೆರೆತೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಭಾಷೆಯು ರೂಢವಾಗಿಬಿಡುವದುಂಟು. ಅದುದರಿಂದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ, ತಾತ್ವಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಅದ್ಭುತರಮ್ಯವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ, ನಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಭಾಷೆಯು ರೂಢವಾದ ಪ್ರೌಢಭಾಷೆಯಾಗಿರುವದು. ಹೀಗೆ ಆದಾಗಲೆಲ್ಲ, ಹೊಸಗಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದು ಗೂಡುವಂತೆ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡುವ ಭಾಷೆಯ ನೆರವು ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆ. ಈಚೀಚೆಗೆ ಹೊಸಗಾಲದ ಹಲವು ತರದ ಸೆಳತಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ವಾಸ್ತವ(Realistic)ವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಆದರ್ಶಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ವಾಸ್ತವಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದಂತೆ ಭಾಷೆಯೂ ಶೈಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವಾಸ್ತವವಾಗುವವು. ಇಂದು ವಾಸ್ತವ ವಿಷಯಗಳೇ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಲೆದೋರುತ್ತಿವೆ.

ಇದೀಗ ಕನ್ನಡನಾಡು ಇಂದಿನ ಕೊಸಗನ್ನಡವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರ್ಶಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ಬಾಣನ ಕಾದಂಬರಿಯ, ಗಳಗನಾಥ ಹಾಗೂ ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರರ ಭಾಷೆಯು ಇಂದಿನ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ಭಾಷೆಯ ತೂಕದಿಂದ ಒಂದು ಗುಂಪಿ ಹಳೆಯದೆಂದು ಎನ್ನಬಹುದು. ಹೊದ ದಶಮಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಅಡುವ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂಥೆಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ-ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕೂಡ ಈ ಮೊದಲು ರೂಢವಾದ ಪ್ರೌಢಗನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಈ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೋರೆ ಬೇರೆ ನಿಟ್ಟಿಗೆ ತಿರುಗಿದೆಯೆನ್ನಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲೀಷು ಬೆಂಗಾಲೀ ಮರಾಠೀ ತೆಲಗು ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಹೊರಸೆಳತದಿಂದಲೂ, ನಮ್ಮ ಜೀವನ

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಭಾಷೆ

ದಲ್ಲಿಯೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಒಳಸೆಳೆತದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇದೀಗ ಹೊಸದಾಗಿ ಹೊಳವುಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಭಾಷೆಯು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ನೆರವು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಸ ಹಾದಿಗೆ ಒಯ್ಯುವದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ 'ಕೈಲಾಸಂ' ಮೊದಲಾದವರ ನಾಟಕಗಳು, 'ಶ್ರೀನಿವಾಸ' ಮುಂತಾದವರ ಕತೆಗಳು 'ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ'ರಂಥವರ ಕವಿತೆಗಳು, (ಹಾಗೂ ಈಚೀಚೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡುಗಳು) ಮುಂದಾಳಾಗಿವೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಮೂರು ಹುಚ್ಚಾಟಗಳು ಈ ಹಿರಿಯರ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಬರೆದಂತಹವು.

ನಾಟಕಗಳ, ಮುಖ್ಯತಃ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹುಚ್ಚಾಟಗಳ ಭಾಷೆಯು ಆಡುವ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುವದೇ ಮೇಲು. ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಾಡಿನ ನುಡಿಗನ್ನಡಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ನಾಡು ಇಡಿಯಾಗಿ ಮೂಡುವಂತಿರಬೇಕು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಮಾರ್ಪಾಟು ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಭಾಷೆಗೆ ಇಂಬುಗೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಲಾಮಸ್ ಹಾರ್ಡಿ ಮೊದಲಾದವರುಂಟು. ಇಂದಿನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಭಾಷೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರವರು ಬಂಗಾಲೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ಕರವಾದ

ಟಿಪ್ಪಣಿ

[ಧಾರವಾಡ ಪ್ರಾಂತದ ಹೊರಗಿನವರಿಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯ ಕೆಲವು ತಪ್ಪುಗಳೂ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನ್ನು ನಾವೇ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವದು ಬಗಿಯಾದ ವಾತು. ಅದರೂ ಓದುಗರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಿಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ಮಾಡಿರಿಗಾಗಿ, ಹಾಗೆ ಮೈಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ತೋರಬಹುದಾದ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಓದುಗರು ಇವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಒಳಿತು. ಉದಾ: ಇವಾ, ಅವಾ-ಇವನು, ಅವನು; ನದ್ಯಾಗ-ನದಿಯಲ್ಲಿ; ಭಾಳ-ಬಹಳ; ಸನೇಕ-ಸಮೀಪಕ್ಕೆ; ಅನಿಸಿಕೊಂಬವಿಗೆ-ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ; ಹ್ಯಾಗರ-ಹೇಗಾದರೂ (ಅರ-ಅದರೂ); ಗಾಗರಿತಾರ-ಹಲಬುತ್ತಾರೆ; ಭ್ರಾಂಬರ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ; ಮಾಲಿ-ಮಾಲೆ; ಎದಿ-ಎದೆ; ಹಾಂಗ-ಹಾಗೆ; ಹ್ಯಾಗ-ಹೇಗೆ; ಕಾಲಾಗ-ಕಾಲಲ್ಲಿ, ದೇಯಿಂದ; ಅನಕೋತ-ಅನ್ನುತ್ತ; ಉಳ್ಳಾಡಾಕ-ಉರ.ಳಾಡಲಿಕ್ಕೆ; ಹುಡುಗೀನ್ನ-ಹುಡುಗಿಯನ್ನು; ಸಗ್ಗೀಲೆ-ಸಗಡ; ಹೋದ್ದು-ಹೋದದ್ದು; ಹತ್ತೇನು-ಹತ್ತಿತೇನು. ನಮ್ಮಾತು-ನಮ್ಮ ವಾತು; ಕೊಲ್ಲಿಕ್ಕೆ-ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ; ಅನಸೂತನಕಾ-ಎನ್ನಿಸುವ ತನಕ; ಹೊಂಟಿ-ಒರಟಿ; ಕೊಂಬೀಯಂತೆ-ಕೊಳ್ಳುವಿಯಂತೆ; ಕೊಳ್ಳಾಗ-ಕೊರಳಲ್ಲಿ; ಹತ್ತೀಲೆ-ಹತ್ತರ; ಅಂತೀ-ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ; ಹೋಗ್ತೀನಿ-ಹೋಗ.ತ್ತೇನೆ; ಹೊಳ್ಳಿದರು-ಹೊರಳಿದರು; ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಧಾರವಾಡ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ 'ಎ' ಕಾರಗಳೆಲ್ಲ 'ಇ' ಕಾರಗಳಾಗುವದುಂಟು; (ಎದೆ-ಎದಿ; ತಲೆ-ತಲಿ; ಮಾನೆ-ಮನಿ). ವಾದಿಕೆಯಂತೆ ಅನವಶ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘ (ಃ) ಬಂದಲ್ಲಿ, ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಒತ್ತಿಯಾಗಲಿ, ಎಳಿದಾಗಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. (ಇಲ್ಲೆಯಲ್ಲಾ ಕೂತೇದ; ಅದಕೇ.)]

ಶಿರಕರ ಪಿಡುಗು

*" They were not ashamed of living upon
charity; but were ashamed of self-help."*

‘ಶಿರಿದು ಶಿಂನುವದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಾವಲಂಬನವೇ ಇವರಿಗೆ
ಜೇಸಿಗೆಯಾಗಿದೆ.” —ರವೀಂದ್ರನಾಥ

ಪರಿವಿಡಿ

ತಿರಕರ ಪಿಡುಗು	... ಶ್ರೀ. ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಬೇಂದ್ರೆ	೧
ಹಾಳು ಗಂಡು	... ಶ್ರೀ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ ಕಲ್ಲೂರ	೧೯
ಠಾಯರ ಮದುವೆ	... ಶ್ರೀ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ ಕಲ್ಲೂರ	೩೧

ತಿರುಕರ ಪಿಡುಗು

೧ನೇ ನೋಟ: ಮೊದಲ ಮಾತು

ಒಬ್ಬ:— (ತೆರೆಯೇಳುತ್ತಲೆ ಬಂದು) ಕೇಳಿ, ಕೇಳಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಿವಿ
ಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ. ಮುಂಡಾಸ ಗಿಂಡಾಸ ಹಾಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ; ಇವಾ
ಯಾರಪಾ ಅಂದೀರಿ! ನಾನು ಡ್ರಾಮ್ಯಾಟಿಕ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ-ಗ್ಯಾದರಿಂಗ
ದೊಳಗಿನ ನಾಟಕ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನೊಗ ಸೂತ್ರಧಾರ ಇದ್ದಾಂಗ.
ನಾವೂ...ಇಂದೇ...ಒಂದು ಹುಚ್ಚಾಟಾ-ಫಾರ್ಸ...ಆಡಿ ತೋರಿಸು
ವವರಿದ್ದೇವಿ...ಹುಚ್ಚಾಟಾನೇ ಅನ್ನಿ: ಯಾಕೆ ಅಂದ್ರ...ನಿಮಗ
ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದೇನದ! ಗ್ಯಾದರಿಂಗಿನ ನಾಟಕದಾಗ ಪಾರ್ಟ್ ತಗೊಳ್ಳಕ್ಕೆ
ನಾಮುಂದ್ ನೀಮುಂದ್ ಅಂತ ಮಂದಿ ಬಂದ್ರೂ ಪೂರಾ ಮಾತು
ಪಾಠಮಾಡಿದಾವ ಯಾವನು ಇರೊಡುಲ್ಲ. ಪ್ರಾಮಾಟಿಂಗ್ ಭಾಳ
ಮಾಡಬೇಕಾಗತದ. ನಾಟಕಾ ನೋಡಪ್ರಿಗೆ ಅನಸ್ತದ...ಪಡದೇದ
ಮುಂದ ಪ್ರಾಮಾಟಿಂಗ್ ನಿಂತಾರೇ...ಪಾತ್ರ ಮಾತ್ರ ಪಡದೇದ ಹಿಂದಿಂದ
ಮಾತಾಡ್ತಾನ...ಅಂತ. ಹೀಂಗ ಆಗೋದೇನೋ ಖರೇ...—ಆದ್ರೆ,
ಪ್ರಾಮಾಟಿ ಮಾಡ್ವಾರೇ ಎಷ್ಟು ಮಾಡ್ತಾರು ಹೇಳಿ? ಅವರಿಗೇನು
ಹತ್ತು ಬಾಯಿ ಇರತಾವ? ಅಂತ ಈ ಸರತೇಕ್ಕೆ ನಾಯೇನು ಒಂದು

ಹಿಕ್ಕತ್ ಮಾಡ್ಲೆ ಅಂದ್ರ, ಒಂದೇ ಸೋಗು ಇಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆ. ಉಳಿದವ
ರೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದ ನಿಂತು ಪ್ರಾಮಾಟಿಂಗ ಮಾಡಿಧಾಂಗಾತೂ, ಪಾತ್ರದ
ಕೆಲ್ಲಾಮಾಡಿಧಾಂಗಾತೂ, ಅಂತ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಸೋಗು ಹಿಂದ ಇಟ್ಟೇನಿ;
ಮತ್ತೇನು ಹೆಚ್ಚಕಡಿಮಿ ಇಲ್ಲಾ. ಒಂದೇ...ಸೋಗು ಅಂತ ಘಾಬ್ರಿ
ಆಗ ಬ್ಯಾಡಿ.. ಒಂದರಾಗೇ...ನೂರೊಂದವೇ ಆತು... ಗುಡ್
ನಾಯಿಟ್-ಅಂದ್ರ ಆಟ ಸುರುವು ಆತು ಅಂತಂಧಾಂಗ...ಹೋಗಿ
ಬರ್ತೇನಿ.
(ಹೋಗುವನು; ತೆರೆಯೇಳುವದು)

೨ ನೇ ನೋಟ : ತಿರುಕರ ತಂಡ

[ಒಂದು ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೋಣೆ. ಒಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಒದರಡು ಖರ್ಚಿ; ಮೇಜಿನ
ಮೇಲೆ ಟೇ-ಕಪ್ಪು-ಬಸ ; ಒಂದು ಗಡಿಯಾರ ; ಅದರೊತ್ತಿಗೆ ಹಜಾಮತಿ ಸಾವನು ;
ಇದರಿಗೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡಿ; ಆ ಕಡೆ ಒಂದು ಫೋನೊ, ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದುನಾಲ್ಕು ಪುಸ್ತಕ.
ಈ ಕಡೆ, ಒಂದು ಕಿಲ್ಲು ; ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟು, ಸ್ಪಿ, ಸೋಸಕ, ಸಾವಾಣದ ಡಬ್ಬಿ;
ರದಫೇನ್ ಡೆಂಟಲ್ಕ್ರೀಮು. ಕುಂತಲರಂಜಿನಿ ಕೈಲ. ಹಿವಾಣಿಯಾ ಸ್ಪೋ. ಹೇರ
ಪೊವ್ವಾಡೋದ ಡಬ್ಬಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು. ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾರ್ಮೋನಿಯಾ;
ಇತ್ತ ಬಾಗಿಲ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒದರಡು ಜೋಡಿ ಕಾಲ್ಕರಿ; ಒಂದು ಜೋಡು ಸ್ಲಪರು;
ಒಂದು ಜೋಡಿ ಕೂ. ಇನ್ನೊಂದು ಜೋಡಿ ಕನ್ನ ಕಾನ್ವಾಸ ಕೂ. ಗೋಡೆಗೆ
ಬಾಡ್ಮಿಂಟನ್ ರ್ಯಾಕೆಟ್ಟು, ಟೇನಿಸ ರ್ಯಾಕೆಟ್ಟು ಇವೆ; ಪೆಲದ ಮೇಲೆ ಒದರಡು ಚಂಡು
ಗಳು ಉರಣಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇತ್ತಕಡೆ ಒಂದು ಆರ್ಮಚೇರು.]

ಮಿ|| ನಾಯಕರು:— (ತೆರೆಯೆದ್ದಮೇಲೆ, ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಗೋಡೆಗೆ ಅಂಟಿ
ಸಿದ ಹಾಯಿಮ್‌ಟೇಬಲ್ಲನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ಸೇವನ್ನೋಕ್ಲಾಕ್ (ವಿಳಕ್ಕಿ)=ವಿಳುವದು; ಹೆಲ್ಲು ತಿಕ್ಕುವದು.

ಸೇವನ್‌ಫಿಟ್ಟೀನ್ (ವಿಳಿಣಾಲು)=ಚಹಾ-ಕೈಕಾಲು

ಸೇವನ್ ಥರ್ಪಿ (ವಿಳಿವರೀ)=ಹಜಾಮತೀ

ಸೇವನ್ ಫಾರ್‌ಫ್ಯಾವ್ (ವಿಳುಮುಕ್ಕಾಲು)=ಹೇರ್ ಡ್ರೆಸಿಂಗೂ

ಎಟ್ (ಎಂಟಕ್ಕಿ)=ಫೋನೋ

ಎಟ್ ಥರ್ಪಿ (ಎಂಟಿವರೀ)=ಕಾದಂಬರೀ

ನಾಯಿನ್ (ಒಂಭತ್ತು)=ನಾಟಕ ಓದುವದು

ನಾಯಿನ್ ಥರ್ಪಿ (ಒಂಭತ್ತುವರೀ)=ಹಾಡು-ಗಾಯನ

ಟೆನ್ (ಹತ್ತಕ್ಕಿ)=ಡ್ರೆಸ್ಸಿಂಗು.

ಟೆನ್ ಥರ್ಪಿ (ಹತ್ತಿವರೀ)=ಊಟಾ.....ಅಂತೂ

ಇದು ಮಾರ್ನಿಂಗ ಟಾಯಿಮೆಟೀಬಲ್ಲು. ಆತು. ಈಗ ಯೇಳ ಘಂಟೆ ಕೈನು ?-ಹೆಲ್ಲು ತಿಕ್ಕೊಂಬುದು-ತಿಕ್ಕೊಂಡೆ. ಆಗಲಿ ಸಧ್ಯಾ-ಎಲ್ಲಾ ಖಿಡಿಕೀ ಬಾಗಲಾ ತೆರೆದಿಡೋಣ. ಮೊದಲೇ ಪ್ಲೇಗಿನ ದಿವಸ; ನಾಯಿಲ್ಗೆ ಬರದಕ್ಕಿಂತಾ ಮುಂಚೆ ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಈ ಬಂಗ್ಲೇಕ್ಕೆ ಕೀಲಿ ಬಡ ದಿದ್ದರೋ ಎನು ನುಣ್ಣೋ ! ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ! ಒಳಗಿವ್ವ ಚಿಕ್ಕಾಡು ಗಿಕ್ಕಾಡು ಎಲ್ಲಾ ಹೊರಗ ಹೋಗಿ, ಫ್ರೆಶ್ ರಾಯಿಟೊ ಎರೂ-ಗಾಳೀ ಬೆಳಕು-ತುಂಬಿ ಬಿಡ್ಲಿ. ನಮ್ಮೂರಿನ ಪ್ಲೇಗ್ ಜಮ್ಮುನ್ ಇಲ್ಲೂ ಹಾರಿ ಬಂದ್ರಗಿಂದ್ರ ಹ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತೇ-ಜಗದೀಶಾ ! ನೀನೆ ಕಾರಾದೀಳು ಜಾಲಾ !! (ಓಡುವನು) ನಾವೊಬ್ಬರು ದೈವುಳ್ಳವರು, ಊರು ಬಿಡ ತೇವಿ. ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕೊಪ್ಪತ್ತು ನಾವು ಬದುಕಿದ್ರ ನಮಗ ತಿನ್ನ ಲಿಕ್ಕೆ ಅದೇ ಅನ್ರಿ. ಬಡಸೂಳೇಮಕ್ಕಳೂ ಭಡಾಭಡಾ ಊರ ಬಿಡಬೇಕೇ ! ಸಾಯೋ ಚಿಂತಿ ಇವರಿಗ್ಯಾಕೇ ! ಇವರಿಗೆ ಇರೋ

ಚಿಂತಿ ಇರಬೇಕು! ಥಣ್ಣಗ ಪ್ಲೇಗಿಲೆ ಯಾಕ ಸತ್ತಾರು ಈ ಮಕ್ಕಳು! ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೇ ಹಸಿವಿ ಹಸಿವಿ ಅಂದು ಕಂಗಳಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯಬೇಕು ಅಂತ ಇವರ ಹಣೇಬರಹದಾಗ ಬರೆದಿರಬೇಕು. ಬಡ ವರೇನು!—ಇದ್ದೂ ಸತ್ತಹಾಂಗ! ಇವರೂ ಪ್ಲೇಗಿನ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ್ರ ಏನು ಮಾಡ್ಯಾವು ಪ್ಲೇಗಿನ ಹುಳಾ! ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕ ಮಂದಿದ್ದಲ್ಲೇ ಬರತಾವ. ನಾನೇ— ನಮ್ಮ ಎಚ್ಚರದಾಗಿರಬೇಕು, ಆತು. ಈಗೇನು, ಏಳೂಕಾಲು— (ಟಾಯಮ್ ಟೇಬಲ್ ನೋಡಿ) ಚಹಾ - ಮಾಡೂಣೇ [ಮಾಡಹತ್ತವನು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬುಡಬುಡಿಯು ' ಬಲು ಭಾಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯ ಬರತಕ್ಕಾ!! ' ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಬರುವನು.]

ಎ! ಭಾಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯ ಅಂತ ಬಾಯ್ಬಿಡೋ, ಭಾಗ್ಯದ ಬಾಯಿ ಬಡಿಯೋ ಬಡ ಸೂಳೇಮಗನೇ!! ಇದೇನು ಕಚೇರಿ-ಕಟ್ಟೀಂತ ಟಾಯಿಮಶೀರ, ಏಳ ಘಂಟೆಕ್ಕ ಬಂದ್ಯಾ? ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಆಫೀಸರು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೋಗೂದುಲ್ಲ ಕಚೇರಿಗೆ! ಈ ಮಗಾ ಘಡ್ಯಾಳ ಇಟ್ಟವ ನ್ಹಾಂಗ — — ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರದಿದ್ರ ನಾನೆಲ್ಲಿ ಬೈತಿವೋ ಅಂಬಾ ವರಹಾಂಗ ಬಂದಾನ! ಇವನ ಮುಂಡಾಸಾ ನೋಡ್ರಿ; ಮುದ್ರೀ ನೋಡ್ರಿ; ಗರೀ ಏನ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡಾನ; ಪುಚ್ಚಾ ಏನ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಾನ! ಬಣ್ಣದ ಸಂತೀ ನೆರೆಸಿಧಾಂಗ, ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣದ ಅರಿವಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದಾನ. ಸೆಕೆಂಡ ಹ್ಯಾಂಡ ಅರಿವಿ ಕಂಪನಿಯ ವರು ನಿನಗ ಸ್ಯಾಂಪಲ್ ಕೊಟ್ಟು ಟೊರಿಂಗ ಎಡ್ವರಟಾಯಿಜಿಂಗ ಎಜಂಟಿ ಅಂತ ಕಳಿಸ್ಯಾರೋ ಏನು (ಸ್ಕೀಮಿನಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಇಳಿಸುವನು.) ಹೂಂ, ಸಾಕು ಮಾಡು; ನಿನ್ನ ಬುಡಬುಡಕಿ ಬ್ಯಾಡಾ, ಬಡಬಡಕಿ ಬ್ಯಾಡಾ. ಘೋನೋಗ್ರಾಫ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇವರ ಗಂಟ್ಟದ

ಎಲುವು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ರ ನೆಟ್ಟಗಾಗೂಹಾಂಗ ಕಾಣ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳಿದ್ದ ಹೇಳ್ತಾರೆ; ಹಾಡಿದ್ದ ಹಾಡ್ತಾರೆ. ಮಿಕಿಮಿಕಿ ಮಾರೀ ಏನ್ ನೋಡ್ತೀ. ಇವಾ ಎಲ್ಲಿಯಾವ ಬಂದ ನನಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನಾವಾ ಅಂತೀ ಏನು? ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ ನನ್ನ ಬಾಯ್ಲೇನ್ ನೀ ಹತ್ತೀ; ಹೋಗು! ನಿನಗ ಬೇಕು ಜೋಳಾ; ನಾವು ಗೋದೀ ಕೊಳು ತಿಂಬವು! ರೊಕ್ಕಾ ಅಂದ್ರಾ? ಎಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕಿನಾಗ ಅವೇ. ಹರಕ ಅರಿಬಿ?? ನಾವು ಅವನ್ನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಊರೂರು ತಿರುಗೋಣ! ಹೂಂ. ಹೊರಡು!!! (ಚೆಳಾ ಕುಡಿಯುವ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸುವನು.)

[ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯರು 'ಲಕ್ಷ್ಮೀವೆಂಕಟೇಶಾಯನಮಃ' ಎನ್ನುತ್ತ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬರುವರು. ನಾಯಕರು ಹಜಾಮತಿ ಆರಂಭಿಸುವರು]

ಬರಬೇಕು, ಬರಬೇಕು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಭತ್ತಾ ಕುಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕೀ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಗೊಳಲೀ ತೆಗೆದು ಇಟ್ಟೀವಿ; ಬರಬೇಕು. ಏನಿರೀ ದಿನಾ ಬೆಳಗಾದ್ರ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀವೆಂಕಟೇಶನ ಹೆಸರ್ಲೆ ಗೋಪಾಳಾ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆ ಬರೊದುಲ್ಲ ? ಅಥವಾ ನಾಚಿಕೆ ಯಾತರದೂ ಅನ್ರಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನ್ನೇ ಹತ್ತರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದವರಿಗಾಗಿ ಕೈ ಒಡ್ಡೋ ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟೇಶನ ನಾಚಿಗಿದ್ರ ನಿಮಗಿರಬೇಕು. ತಿರುಪತಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಗ; ಗೋಪಾಲ ಬುಟ್ಟಿ ನಿಮ್ಮ ಭಂಡಾರ; ಒಡ್ಡಿದ ಕೈ ನಿಮ್ಮ ಪೌರುಷ ಪ್ರಯತ್ನ; ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವೆಂಕಟೇಶಾಯನಮಃ ಇದು ಮಹಾಮಂತ್ರ — (ಕಣ್ಣಿಸಿದು) ಏನು ಅಂಗಾರಾ ! ಏನು ಅಕ್ಷಂತೀ ! ನಿದ್ದಾಂಕಿಗಿದ್ದರ ನದ್ದಾಂಕ ಮುಳುಗಿ ಎದ್ದಾಂಕ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡೀರೇನು ! ಶಾಲಿನ ಸಡಗರ ಯಾತಕ್ಕ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು !! ಏನು ನೋಡ್ತೀರಿ ? ಬಾಯ್ಲೆ ಏನು ಒಟಗುಡತೀರಿ—

ನಿಮ್ಮ ಶಾಸಾ ಕೋಪಾ ನಡೀತಿದ್ರ ನಿಮ್ಮ ಮನೀ ತನಕಾ ಬಂದು
ನಾವೇ ಕೊಡೋದು ಕೊಟ್ಟು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿ ಹೋಗ್ತಿದ್ವಿ. ಇಲ್ಲೆ
ನಿಮ್ಮ ಮಾತ್ರಿ ನಡ್ಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಲೆ ಮುಂದ ಹೋಗ್ರಿ.
ನಿಮ್ಮ ಮಾನಾ ನೀವೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗ್ರಿ ಮುನ್ನೋಡಿ.
ಹೂಂ ಹೀಂಗೇ; ಹೋಗ್ತೋಗ್ರಿ. (ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಗಡಿಬಿಡಿ)

(ಆವೇಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಧವೆ;—ಮುಂದೆ—ಗೋಪಾಳಾ ಹಾಕ್ರೆಪ್ಪಾ,
ಎನ್ನತ್ತ ಕುಳ್ಳಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಬರುವಳು.)

ಬರಿ, ಬರಿ ಗಂಗಾಬಾಯ್, ಭಾಗೀರಥಿಬಾಯ್, ಗಂಗಾಭಾಗೀ
ರಥಿಬಾಯ್, ಬರಿ, ಆಗ್ಗೇ ಹೊದಾವು ನಿನ್ನ...ಓಹೋ, ನೀವು
ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು; ನಿಮಗ ಏನು ಕೇಳೋ ಹಾಂಗಿಲ್ಲ. ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು
ಕೈಯಾಗ ತಂಬ್ಬಿ ತಗೊಂಡಾವು ಇತ್ಯಾದಿ ಹೀಂಗೇ ಬಂದ್ರೇನು? ಎನ್ನಿ
ಹೀಂಗ ಜೀವಾ ಇಟ್ಟುಕೊಂಬೋದರಕಿಂತ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನನುಕೂಡ
ಸುಟಿಕೊಂಡ ಸತ್ತಿದ್ರ ನಿಮಗೆಷ್ಟು ಪುಣ್ಯಾ ಬರತಿತ್ತು! ಮಂದಿಗೆಷ್ಟು
ಛಲೋ ಆಗ್ತು!...ಸತಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸರಕಾರಾ ಭಾಳ ತಪ್ಪ ಮಾಡ್ತು.
ತಿರುಕೊಳ್ಳೋರ ಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಾಗ್ತದಂತ ಮ್ಯಾಲೆ ಬೊಬ್ಬೀ ಹೊಡೀ
ತಾರ. ಮಾಡಿದವು ಉಣತಾರ ಮಣಿಯಂಥ ಕಡಬು....ಈ
ಕುಕ್ಕೂರ್ತಿ ಜೀಡೋದರಕಿಂತ ಸರಕಾರದ ಮ್ಯಾಲೆ ಪೊಟಿಗೆ ದಾವೆ
ಮಾಡ್ತಿ; ದಾವೆ ಇಲ್ದಿದ್ರ, ಸತೀ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಪರವಾನಗಿ ಕೊಡ್ತಿ,
ಅಂತ ಅನ್ನಿ. ನಮ್ಮಿದೂರ್ಗ್ ಅತ್ತೇನು ಮಾಡ್ತೀರಿ? ನಿಮ್ಮಳೋಣ
ಸರಕಾರದ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳ್ತೆ. ಧರ್ಮಾ ಕರ್ಮಾ ಅಂತ ನಾವು
ಬಿಕ್ಷಾ ಹಾಕೋದು! ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಛಲೋ ಅದೇ;
ಬಡ್ತನಾ, ಬಿಕ್ಷುಕರ ಭವಣೆ, ಎನಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಸರಕಾರ ತಿಳಿಕೊಂ

ಬೋದು !! ಅದೇನು ಬ್ಯಾಡಾ. ನೆಟ್ಟಗ ಕಚೇರಿ ಕಡಿಗೆ ಹೋಗ್ತಿ;
ಅಲ್ಲಿ ಧನೀ ತಗದು ಅಶ್ರಿ. ಇಲ್ಲಾ, ಅಲ್ಲೇ ತಲೀ ವಡಕೊಂಡು
ಸಾಯ್ತು. ನಿಮಗೇನೂ ಈ ಮನ್ಯಾಗ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಡೀರಿ....ಇಟೀಜ
ಎಟ್- (ಟೈಮುಟೀಬಲ್ ನೋಡಿ) ಫೋನೋ- (ಫೋನೋ ಹಚ್ಚುವನು.)

[ಕೂಡಲೆ ಒಬ್ಬ ದಾಸಯ್ಯನು ' ಗೋವಿಂದಾ, ಗೋವಿಂದಾ ' ಎನ್ನುತ್ತ ಕುಳಿ
ವನ್ನೊಡುತ್ತ ಬರುವನು.]

ಬಂದನಪಾ ಈ ಮಗಾ; ಏನ್ ಹೊತ್ತು ಸಾಧಿಸಿದ್ಯೋ-
(ಫೋನೋ ಫಿಲ್ಮಿಸಿ) ಏ, ಹೊಲ್ಯಾ ಗೋವಿಂದಾ, ಶಂಖಾ ಪೊಡೀ ಬ್ಯಾಡಾ!
ಸುಣ್ಣಾ ಬಣ್ಣಾ ಹಚಿಕೊಂಡು ಬಂದಕೂಡ್ಲೆ ಧೊಡ್ಡ ದಾಸಾಗಿ
ಬುಟ್ಟೀನು ? ನಮ್ಮ ಮನೀ ಎದುರ್ಗೆ ಶಂಖಾ ಹೊಡೀಬ್ಯಾಡಾ.
ಅಗಸೀ ಇದುರ್ಗೆ ಹೊಡಿ. ನಿನಗ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದಿತ್ತು ಮಂದಿಗೆ
ಕಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಹೇಳ್ವಾನೇನು ನಿಮ್ಮ ಗುರು ಕನಕದಾಸಾ?
ಹಾಡಿದ್ದ ಹಾಡೋ ಕಿಸಬಾಯ್ದಾಸಾ ಅಂತಾರಲ್ಲ ! ಒಂದ ಹೊಸಾ
ಹಾಡಿಲ್ಲಾ; ಹೊಸಾ ರಾಗಿಲ್ಲಾ ! ಇವರ ಅಜ್ಜನ ಅಜ್ಜ ಕಲ್ತಿದ್ದು
ಅದೇ ಹಾಡು; ಇವನ ಮೊಮ್ಮಗನ ಮೊಮ್ಮಗಾ ಹಾಡೋದೂ
ಅದೇ ಹಾಡು. ನಮ್ಮ ಮೆಟ್ಟುಗಟ್ಟು ಮುಟ್ಟು ಹೋದೀ; ಅದಕಿನ್ನ
ನೀರು ದಂಡ. ದೂರ ನಿಂತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಶಂಖ ಕೇಳಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ
ಕಿನ್ಯಾಗೇ ಬಂದ ಲೂದತೀರೇನು? ಏನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಜ್ಯಾತಿ ನೋಡ್ತಿ!
ಬ್ರಾಹ್ಮಣು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣು ಅಂತ ಬಿಕ್ಕಾ ಬೇಡತಾರ; ಹೊಲ್ಯಾರು,
ಹೊಲ್ಯಾರು ಅಂತ ಬೇಡ್ತಾರ !...ಏನು ದೀಪಕ್ಕ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಲ್ಯಾ?
ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗ್ಯಾಸ ಹಚ್ಚಿತ್ತೀವಿ, ಎಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲಾ...ಏನು ಒಳ್ಳೇ ಎಣ್ಣೆ?
ಚಿಮಣಿ ಎಣ್ಣೆ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಒಳ್ಳೆ ಎಣ್ಣೆ, ಖೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ ಅಂತ

ಎಲ್ಲಾ ಎಣ್ಣೆ ಹೆಸರೂ ಅದರ ಉಪಯೋಗಾ ಪಾಠ ಮಾಡಿ ಇಡ್ಲೆನು. ಎಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ ಹೇಳಿತು, ಆತು. ಅಷ್ಟರ ಮ್ಯಾಲಿಂದ ತಿಳಕೋಬೇಕು. ಗೋವಿಂದಾ ಗೋಗೇರಿ ಎಂ ದಾ— ಹೊರಡು ! ಎಂಟೂವರೇ ಆತು. ನಾವು ನಾವೆಲ್ಲ ಓದಬೇಕು.

(ಓಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ 'ಯಾ ಕುಲದೇ ಜೋಗವ್ವಾ' ಎನ್ನುತ್ತ ಜೋಗಮ್ಮನೊಬ್ಬಳು ಬಾಗಿಲೆಡೆಗೆ ಬರುವಳು.)

ಒಂದ ನಾಕಸಾಲು ಓದೋದ್ರಾಗೇ ಹಾಜರ ಆಗ್ಯಾಳಲ್ಲ ಈ ಚಿರ ಮುತ್ತೈದಿ !—(ಪುಸ್ತಕ ಮುಚ್ಚಿ) ಏನು ಯಾಕುಲದೇ !—ಯಾ ಕುಲ್ದಾಕಿ ನೀನು ? ತಿರಿಕಿ ಆಗ್ಯೂ ಮುರಕ ಹೋಗಿಲ್ಲಾ ಇನ್ನೂ ! ಹಣೇ ಭಂಡಾರಾ ನೋಡ್ರಿ ! ತಂಬುಲದ ತುಟೇ ನೋಡ್ರಿ ! ಕುಬಸಾ ನೋಡ್ರಿ ! ಸೀರಿ ನೀರಿಗೇ ನೋಡ್ರಿ !!! ಹುಬ್ಬೇನು ಹಾರಸ್ತೀ ಹುಬ್ಬು ? ನೀವೇನು ತಿರಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರತೀರೋ...ಮತ್ಯಾತ ಕ್ಯಾರೂ ಬರತೀರೋ ! ಸೂಳಿ ಮುಪ್ಪಾಗಿ ಜೋಗತಿ ಆಗ್ತಾಳ ಅಂತಾರ; ಮೆಣಸು ಮುಪ್ಪಾದರೂ ಜೋಳಾದಾವೇನು?...ತಲೇ ಮ್ಯಾಲೊಂದು ಹಡಲಗಿ; ಕೊಳ್ಳಾಗ ಎಲ್ಲವ್ವನ ತಾಳಿ; ಕಯ್ಯಾಗ ತಂಬಟ. ಹೊರ ಟರು ಊರೆಲ್ಲಾ ಮೋಜು ಮಾಡ್ಕೊತ, ನೋಡ್ಕೊತ;..... ಭಂಡಾರಾ ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರತಾರೋ ಏನೋ ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಇವರ ಹೊಟ್ಟೇ ತುಂಬತಿತ್ತ ಹ್ಯಾಂಗ ?...ಇದು ತಿರಕೊಂಡ ತಿಂದ ಮೈಯ್ಯೇ ? ಹರೇದವರ್ಮ ಮುರಕೊಂಡ ತಿಂದ ಮೈ !...ಏನೂ ನೀಡೂ ದುಲ್ಲ ಹೋಗು. ಕಾಯ್ದೇದ ಬಲೇ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ತಿರ ಕೊಂಬೋ ಕಾಯ್ಯಾ ನಡ್ಗಿದಾವ್ರು, ಸೆನ್ನಸದಾಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಪಾಣಿ ಗ್ತಾರೋ !... ಮತ್ತೇನು ಅವರಿಗೂ ತನ್ನ ಭಂಡಾರಾ ಬಡಿಯೋದು,

ಹುಬ್ಬುಹಾರೋದ್ದೆ ಛೇ, ಛೇ, ಎಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟಹೋಗ್ತದ ಸಮಾಜಾ-
ಇರಲಿ, ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು ಅತ್ತಾಗ. ... ಒಂದ್ಯಾವದರ ನಾಟಕಾ
ಓದೋಣು. ಒಂಬತ್ತೊಡೀತು.

[ಅವಳು ಹೋದಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ದಾಸರು ತೊಬ್ಬರಿಯೊಡನೆ 'ಏನು ಬೇಡಲಿ ನಿನ್ನ
ಬಳಿಗೆ ಬಂದೋ' ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತ ಬಾಗಿಲಬಳಿಗೆ ಬರುವರು. ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ
ಎಸೆದು]

ಆಹಹಾ (ಅಣಗಿಸುತ್ತ) 'ಏನುಬೇಡಲಿ ನಿನ್ನಬಳಿಗೆ ಬಂದೋ'
ಬೇಡಿದ್ರೆ ಕೊಡೋ ಮಗಾ ಯಾವಾ? ನೀವೆಲ್ಲಾ ಬೇಡೀರಿ. ಆಹಾ
ಏನು ಸಂಗೀತಾ! ಅಪ್ಪನ ಧನೀ ಕೇಳಿದ್ರೆ ಗೋಣಮುರಿಸಿಕೊಂಡ ಸರ
ಸ್ವತಿ ಅತ್ಯಾಂಗ ಆಗ್ತದ. ತಲೀಬುರಡಿ ಅಂಥಾ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಗೆ
ಯಾವ ಸುಡುಗಾಡದಾಗಿದೋ ಬಿದಿರು ಸಿಗಿಸಿ...ನಾಕು ತಂತಿ ಒಳಗ
ಮೂರುವರೀ ತಂತಿ ಹರದಾವ, ...ಡಾಲಿಗೆ ತಂಬೋರಿ ಅಂತ ಹಿಡ
ಕೊಂಡ ಬಂದಾನ ಬ್ಯಾರೆ..."ಏನು ಬೇಡಲಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು"...
ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬರಬ್ಯಾಡ್ತಿ; ನಮ್ಮನ್ನ ಬೇಡಬ್ಯಾಡ್ತಿ. ನಮ್ಮ ಓಣೀ
ಹತ್ತರ ಹಾಯಬ್ಯಾಡ್ತಿ; ನಮ್ಮ ಪ್ಯಾಟಿ ಸನೇಕ ಸುಳಿಬ್ಯಾಡ್ತಿ. "ಏನು
ಬೇಡಲಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು..." ಕೊಡೋ ದೇವರಿಗೆ ಬೇಡೋದು
ಬಿಟ್ಟು, ಬೇಡೋ ಬಡವರಿಗೆ ನೀವು ಗಂಟೆಬೀಳ್ತೀ ನಿಮ್ಮ ಪದಾ ಹಚ್ಚಿ!
ಒಳ್ಳೇ ಲೆಕ್ಕಾ! ಪುರಂದರದಾಸರು ದೇವರಿಗೆ ಕೂಡ ಬೇಡಲಿಲ್ಲಾ,
"ಬೇಡಲಾರೆ" ಅಂತದ್ದು. ಈ ಕುಂಟದಾಸರು, ... ಸಂದಿಗೊಂದಿ,
ಗುಡ್ಡಾ ಮಡ್ಡಿ ಒಂದೂ, ಬಿಟ್ಟೂ ಬಿಡದ.. ಕುಂಟೆಗೋ ಕೂರಗೊ
ಅನಕೋತ...ಎಲ್ಲಾ ಕಡಿಗೂ ಬೆಕ್ಕಾ ಬೇಡ್ತಾರೆ. ಹಾದಿ ಇದ್ರೆ ವೈಕುಂ
ಠಕ್ಕ ಹೋಗಿ ವಿಷ್ಣು ಕೊಡೆ ಗಂಟೆಬೀಳ್ತೋ ಮಕ್ಕಳು. ಇಂಗ್ರೀಜಿ;

(ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬ ದೇಶಸೇವಕನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಘಡಿಗಾಗಿ ಸಾಯಕಲ್ಲು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲಬಳಿ ಸುಳಿಯುವರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು, ಎದ್ದು ಬಂದು)

ಇವರ್ಯಾರಿರುವರು? ರಿಪಬ್ಲಿಕನ್ ಹಾಕ್ಸೊಂಡು ಘಾಲುಂಟನಪೆನ್ನು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸಾಯ್ಕುಲ್ ಮ್ಯಾಲ ಹತ್ತಿ ಇತ್ಲಾಗ ಬರತಾರ ? ಕಿಸೇದಾಗ ಅವೇಅಲ್ಲಾ ಪಾವತಿ ಪುಸ್ತಕ! ಯಾವದೋ ಘಂಡ ಬೇಡೋ ದೇಶಭಕ್ತರು ಕಾಣ್ತದ. ಹಳೇ ಜಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಷ್ಟೇ ಭಿಕ್ಷಾ ಬೇಡಾವು, ಅಂತಿಳಕೊಂಡ್ರ ಈ ಹೊಸಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜಾತಿ ಹಣ್ಣೆ ಬಾರನೂ ಇದೇನೇ ? ಯಾಕೊ ... ಆ ಹುಡುಗನ್ನೇನೋ ಕೇಳ್ತಾರ. ಛಲೋ ಆತು ಆ ಹುಡುಗನ್ನ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅತ್ತಿಂದತ್ತ ಹೋದ್ರ ನೆಟ್ಟಗ... ..ಇಲ್ಲೇ ಅಂಕೇಹಾಕ್ತೇವಿ; ರೊಕ್ಕಾ ಕೇಳಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ರಾತು.....ಯಾಕೋ ದೂರದ ನಮ್ಮ ಮಾರೇ ಕಡೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾರೇ! ಮುಖಸಾಮುದ್ರಿಕ ತಿಳತದೇನು ಇವಂಗೆ ? ಹೊಳ್ಳಿತು ಸಾಯ್ಕಲ್ಲು ಅತ್ಲಾಗ; ಪೀಡಾ ಹೋಯಿತು. ಎಲಾ ಇವನ ಮತ್ತ ಇತ್ಲಾಗ ಹೊಳ್ಳಸತಾನಲ್ಲೋ ಸಾಯಕಲ್ಲೂ!! ಹಾಂ ಉಳಕೊಂಡೆ ಮತ್ತ ಅತ್ಲಾಗ ಹೋದಾ ! ಬಲೇ ಮಿಜೆಮಿಜೆ ಜಾತಿ; ಈ ಚಳವಳಿಬೋರ ಮಂದಿ ಮನಸೂ ಬಲೇ ಚಂಚಲಾ. ಇವರ ಕಡಿಂದ ಸಿಗೊದಿಲ್ಲಾಂತ ಒಮ್ಮೆ ಮನಸಿನ ನಿರ್ಣಯ ಆದ ಮ್ಯಾಲೂ ಮತ್ತ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ನೋಡಬೇಕು ಅತ್ತ ಅಶ್ಯಾ ಬ್ಯಾರೆ ! ಬಲು ಆಶೆ ಬುರಕ ಕುಳಾ ಈ ಘಂಡ ಕೂಡಸೋ ಮಂದಿ..... (ಹಾರ್ವೇಡಿಯು ತೆಗೆದಿಡುವನು.)

[ಒಬ್ಬ ಜೋರಿಗನು 'ಹೇಚ ವಜಗಣೆ ತುಲಾ ಎಲ್ಲವೂ ಎಂದು ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಮೇಲೊಂದು ಮರಾಣಿ ಹಾಡು ಹಾಣುತ್ತ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಬರುವನು.]

ಬಾ, ಬಾ; ಮಾಗಣೇ ಏನ ಮಾಡತೀ? ನೀವೊಬ್ಬವ ಕಡಿಮಿ
ಯಾಗಿದ್ದೀ? ದಕ್ಷಿಣ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶ!!..... ನೀಯಾಕ ಬಿಟ್ಟೇ!
ನಿನ್ನ ಹಾಡತಿದಿದ್ರೂ, ನೀ ಬೇಡೋದು ತಿಳ್ಯೊದುಲ್ಲೇನು? ಬಾ, ಅಂದ್ರ
ಬಂದ ಮಗಾ! ನಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲೇ !! ಮಂದಿ ಚ್ಯಾಪ್ಟೀಲೇ ಅಂತಾರೋ ಖರೇ
ಅಂತಾರೋ ಅಂಬೋದು, ಮಾತು ತಿಳಿದಿದ್ರೂ ಮಾರೀ ನ್ಯಾಲಿಂದೂ
ತಿಳ್ಯೊದುಲ್ಲ, ಮಡ್ಡ ಸೂಳೀ ಮಗನ? ಮಾತು ತಿಳಿದ ಏನ್ ಮಾಡ್ತಾನ!
ಹೊಟ್ಟೇನ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೊಂಟೇ. ಹೋಗಹೋಗು; ಜಗದಂಬಾ
ಅಂದ್ರೂ ಹಾಕೊದುಲ್ಲಾ, ಎಲ್ಲವೂ ಅಂದ್ರೂ ಹಾಕೊದುಲ್ಲಾ. ಎಲ್ಲವೂ
ಅಂದ್ರೂ ಹಾಕೋ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡ್ಯೇನು? ತಿರಕೊಳ್ಳೊವರಿಗೆ ಹಾಕೋ
ಹಾಂಗಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ನಾನು ನಿಯಮ ಮಾಡೇನಿ- ವ್ರತಾ. ನೀ ಮರಾಠೀ
ಹಾಡು; ಕನ್ನಡ ಹಾಡು. ಯಾವ ಭಾಷಾ ಆದ್ರೇನು? ತಿರುಕೊಂ
ಬೋದು ಸುಳ್ಳೇನು? ಸಾಗು ಮುಂದಕ. ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲೆ 'ತಿರುಕ'
ರ್ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದು' ಅಂತ ಬೋರ್ಡ್ ಹಚ್ಚಸಾವ ಇದ್ದೇನಿ,
ಅಂದರಾರೇ ಕಟಕಟಿ ತವ್ವತದೇನೋ ನೋಡಬೇಕು !!! ಆ-ಎಷ್ಟೋ?
ಹತ್ತು? ದ್ರೆಸ್ಸಿಂಗು-ಇವತ್ತೇನು ?? (ಅಪ್‌ಟುಡೇಟ ದ್ರೆಸಿಂಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ
ರುವನು.)

[ಆ ವೇಳೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವಾಹಿನಿಕರೇ ಹುಡುಗನು 'ಓ ಭವತೀ ಭಿಕ್ಷುಂದೇಹಿ'
ಎನ್ನುತ್ತ ಬರುವನು.]

ಏ! ಓಂಭೋತೀ ಬಿಸ್ಕಾಂದೇನಿ. ಭೋತಿಗೀತಿ ಇಲ್ಲಾ ರೂ
ಇಲ್ಲಾ. ಎಲ್ಲಿ ಭೋತಿನ್ ತರಲಿ? ಇಡಿಲ್ಲಿ ಆ ಜೋಳಿಗಿ! ನಾವೂ
ನೀವೂ ಊಟಾ ಮಾಡೋಣು; ಆಮೇಲೆ ಗೋವಾ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು
ಹೋಗು...ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸುಲಭಾಗಿ ಬಿಟ್ಟೇದ! ... ಒಂದೆರಡೇ ಜನ

ವಾರಾ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಒಂದೂವರಿ ಗೇಣು ಲಂಗಟಾ ಸಿಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಸೊಟ್ಟು ನಾಮಾ ಹಚಿಕೊಂಡು ಜೊಳಗೀ ತಗೊಂಡಾವ್ರೇ ಹೊರಟ್ಟು 'ಓಂ ಭೋತಿ ಬಿಸ್ವಾಂದೇವಿ' ಅಂತ! ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದಕಿಂತ ಮಾಧೂಕರೀ ಮಂತ್ರಾನೇ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುನ್ನೀ ಪಾಲ್ವೀಯವರು ಲಾಯಸೆನ್ನ ಇಲ್ಲದೇ ಬಿಕ್ಷಾ ಬೇಡೋ ಹಾಂಗಿಲ್ಲ ಅಂತಾ ಕಾಯ್ದೇ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಅಂದರೇನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಬಂದಾರು. ಚಲೇ ಜಾವ್! — ಹೂ ಹಾದಿ ಹಿಡೀ— (ಡ್ರೆಸ್ಸು ಪೂರಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

[ಆನಂತರ ಅತ್ತೆಚಂದ ಒಬ್ಬ ಗೊಲ್ಲರಾಕೆಯು 'ಗೋವಿಂದಗೆ ಈಟು ನೀಡ್ರೆಮ್ಮೋ— ಕಮಲಾಬಾಯಿ, ವಿಮಲಾಬಾಯಿ, ನಾಗೂಬಾಯಿ, ಭಾಗೂಬಾಯಿ, ಗಂಗಾಬಾಯಿ, ತುಂಗಾಬಾಯಿ, ತುಳಸಾಬಾಯಿ, ಇಂದ್ರಾಬಾಯಿ, ಸುಂದ್ರಾಬಾಯಿ, ಸುಬ್ಬಾಬಾಯೀ, ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೀಪ ಹಣೆಯುತ್ತ ಒಂದು ಕರೀ ಮೋರೆಯ ಮಗು ವನ್ನತ್ತಿಕೊಂಡು, ಬರುವಳು.]

ಏ ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಬಾಯೀ; ಮುಚ್ಚುಬಾಯಿ ... ಅಹಹಾ ಏನು ರೂಪಾ!... ಏ ಗೊಲ್ಲರ ತಿಪ್ಪೀ! ಎಂಜಲ ತುಪ್ಪದ ಕೈಯನಾದರೂ ಎಂದಾರೆ ತಪ್ಪಿ ತಲೀಗೆ ಒರಿಸಿಕೊಂಡೀಯೇನು ? ಆ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಮುಕರಿದ ನೊಣಾ ನೋಡಿದರೆ ನೊಣದ ಬಟ್ಟಿನ ಉಟ್ಟಾಳೇನೋ ಅನಸ್ತದ. ಕೆಲಸಾ ನೋಡಿದರ ತಿರಕೊಳ್ಳೊದು. ಆದರ ಈಚಲ ಚಾಪೀ ಹೆಣೆಯೂ ವಯ್ಯಾರ ಯಾಕ ಬೇಕು ? ಹುಂ ಸರಿ ದೂರ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಿದಬ್ಯಾಡಾ, ಕಲ್ಲು ಎಲ್ಲಾರೆ ಕೊಳತಾವು! ಏನು ಮೈ!! ಈ ವರ್ಷ ದಾಗ ಬೆವರಾದರೂ ಬಂದಾಗ ಮೈ ತಿಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದೇನು ? ಬಣ್ಣಾದರೂ ಏನು ? ಇವರ ಅವ್ಯಾ ಬಸುರಿದ್ದಾಗ, ಆಮಾಸೀ ದಿನ, ಮಧ್ಯ

ರಾತ್ರೀಯೊಳಗ, ಮುಸುಕು ಹಾಕೊಂಡು, ಡಾಂಬರಿನೊಳಗ ಇದ್ದಲೀ
ತೆಯ್ದು, ಬಯಕೀ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಕುಡಧಾಂಗ ಕಾಣ್ದು...
ಸಾಕಾಗ್ಗ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಿಡೀ ಕರಿಬಟ್ಟು, ಹತ್ತುಕೇರೂ ತಿಂದಿರಬೇಕು!
ಬಿಡು ಕತ್ತಲಾ ಬಿಡು. ಏನು ಯಾವದಾದರೂ ವಾಶಿಂಗ ಕಂಪನೀ
ಯೊಳ್ಳಗ ಡಬ್ಬಲ್‌ಚಾರ್ಜು ಕೊಟ್ಟು ಇತ್ತು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡಲೊಲ್ಲೇ!
ಅಲ್ಲೇ ಮತ್ತೇ — ಇಲ್ಲಿ ಹೋಗೇ — ಸುಂಟು ಬಡೀಬ್ಯಾಡಾ. (ತುಸು
ಪೊತ್ತು, ಅತ್ತಿತ್ತ, ಅಡ್ಡಾಡಿ ನಿಧಾನುಸುತ್ತು) ಛೀ! ಛೀ. ನಮ್ಮೂರೊಳಗ
ಪ್ಲೇಗು ಅಂತ ಈ ಊರಿಗೆ, ಬಂದರ...ಇಲ್ಲಿ ತಿರುಕರ ಪಿಡುಗು!
ಇವರೆಲ್ಲಾ ರೂಢಿ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಡಬೇಕು...ಏನು ಪ್ಲೇಗು ಇವ
ರಿಗೇ ಹೆದರಿ ಊರೂರು ಓಡ್ತದೋ, ಅಂತೀನಿ! ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು
ಬರಲೀ ಅಂತ ಬಾಗಲಾ ತೆರೆದಿಟ್ಟರ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಗಲ್ವಾಗಿಂದೂ ಬರೇ
ತಿರುಕರೇ ಬರಬೇಕೇ? ಪುಣ್ಯಕ್ಕು ಪಿಡಿಕಿಯೊಳಗಿಂದ ಬರಲಿಲ್ಲಾ!
ಮಹಾರಾಯಾ, ಬಂಗಲೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದಾವಾ, ಹಳೇ ಪದ್ಧತಿ ಇರಲೀ
ಅಂತ ಒಂದೆರಡು ಬೆಳಖಂಡಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರ, ಅದರಾಗಿಂದನೂ ಬರಾ
ವರೇ ಈ ಮಕ್ಕಳು !!! ಕಿನ್ನರೀ ಜೋಗೀ ಕವಿತಾದಾಗ ಹೇಳಿದಲ್ಲಾ
ಆ- ಇಲೀ ಕಥೀ-

ಇಲಿಗಳು ಇಲಿಗಳು ಇಲಿಗಳ ಹಿಂಡು
ಬಳಬಳ ಬಂದವು ಇಲಿಗಳ ದಂಡೂ
ಅನ್ನದ ಮಡಕೆಯ ಒಳಗಿಂದ
ಟೋಪಿಯ ಗೂಡಿನ ಒಡಲಿಂದ
ಅಟ್ಟಿದ ಮೇಲಿಂ ಬಂದವು ಕೆಲವು
ಕಣಜದ ಬದಿಯಿಂ ಬಂದವು ಹಲವು

ಬಂದವು ಅಂಗಿಯ ಕಿಸೆಯೊಳಗಿಂದ
 ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಿನ ಚೀಲಗಳಿಂದ
 ಸಣ್ಣಲಿ, ದೊಡ್ಡಲಿ, ಮೂಗಲಿ, ಸುಂಡಿಲಿ
 ಗಂಡಿಲಿ, ಹೆಣ್ಣಿಲಿ, ಮುದಿಕಿಲಿ, ಹುಡುಗಲಿ
 ನಲಿಸುತ ಉಲಿಯುತ
 ಎಲ್ಲಾ ಬಂದವು ಓಡೋಡಿ
 ಹಾರುತ ಬಂದವು ಕುಣಿಯುತ ಬಂದವು
 ನೆಗೆಯುತ ಬಂದವು ಬೆಗಿಯುತ ಬಂದವು
 ಓಹೋ ಬಂದವು ಹಿಂಡ್ವಿಂಡಾಗಿ
 ಜೋಗಿಯು ಬಾರಿಸೆ ಕಿನ್ನರಿಯ

ಅಂತಾರಲ್ಲಾ — ಆ — ಇಲೀ ಹಾಂಗ ಈ ತಿರುಕರು ಯತ್ನಾಗ
 ತಿರುಗಿದರೂ ಹಾಜರೇ — ಆ ಕಿನ್ನರೀ ಜೋಗಿ — ಆ ಪಾಯ್ಡು
 ಪ್ಯಾಕರ ಆಫ್ ಹ್ಯಾಮೆಲಿನ್ನು — ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಾ ಹಾಂಗ ಈ ತಿರು
 ಕರನೂ ಹಿಂಡಗಟ್ಟಿಸಿ ಒಯ್ದು ಹೊಳ್ಯಾಗ ಹಾಕಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿ
 ದ್ದರೇ, — ಈಗಿನ ದಿವ್ಯದಾಗ — ಸಂಘೇ ಶಕ್ತಿ: ಕಲಾ ಯುಗೇ
 ಅಂತಂತಾರಲ್ಲಾ — ಹಾಂಗ ಈ ತಿರುಕರ್ಮ ಹೊಡದೋಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ
 ಒಂದು ಸಂಘಾ— ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಭಿಕ್ಷುಕೋತ್ಪಾಟನ ಸಂಘ—
 ಅಂತೇನಾದ್ರೂ. ಇಲ್ಲಿದ್ರ ಬಗಿಹರಿಯೂ ಹಾಂಗಿಲ್ಲ. ಈ ದಿವ್ಯ
 ದಾಗ ಇಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇಷ್ಟು ಚಳವಳಿ ಮಾಡ್ತಾರ; ನಾವೂ ಒಂದಿಷ್ಟು
 ಏನಾರ ಮಾಡಬೇಕು — ಚಳವಳಿ. ಅಷ್ಟೇ ಸಮಾಜ ಸೇವಾ
 ಮಾಡಿಧಾಂಗಾತೂ — ಆ... ಆಗಲಿ — ಇಟೀಜ ಟೆನ್ ಥರ್ಟಿ—
 ಈಗ ಮದ್ದ ಊಟಕ್ಕ ಹೋಗೋಣ. ಉದರ ಸೇವಾದಕಿಂತಾ
 ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚಿನ್ನು !!! (ಹೊಡುವನು. ತೆರೆ ಇಳಿಯುವದು)

೩ ನೇ ನೋಟ : ಕೊನೆಯ ಮಾತು

ನೊಡಲಿನವ:—(ವ:ಶ್ರಿ ಬುಡು) ಮತ್ತೇನ್ ಲೆಕ್ಕರ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ್ತಾ ಇನಾ — ಅಂದೀರಿ ! ಲೆಕ್ಕೇರ್ — ಇಲ್ಲಾ ಪಕ್ಕರ್ ಇಲ್ಲಾ. ಹುಚ್ಚಾಟಾ ನೋಡಿದ್ರೆಲ್ಲಾ! ... ಇನ್ನೇ ನೀವೇ ಹೇಳ್ತೀ; ಇಂಥಾ ದೈವಳ್ಳವರನ್ನ ನೋಡಿ ನಗಬೇಕೋ ! — ಆ ತಿರಕೊಂಬವರ ರಾಟೇ ನೋಡಿ ಅಳಬೇಕೋ !! ಇದೇನು ಸರಕಾರ ಮಾಡಿದ ರಾಪೋ ! ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮನೋ?? ಆ—! ಅಲ್ಲಾ, ಅದ್ಯಾವದೋ ಒಂದು ಪಂಥದಾಗ, ಹೇಳಿದಂತೇ — ಏನಂತಂದ್ರೆ ಮೂಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೇ, ಹೆಂಗಸರಿಗೇ ಆತ್ಮಾ ಅಂಬೂದ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ! — ಹಾಂಗ ಈ ಭಾಗ್ಯವಂತರ ಪಂಥದಾಗ ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ಆತ್ಮಾ ಇಲ್ಲಾ, ಸುಖದುಃಖ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ ಹೇಳಿದೋ ಏನೋ ಅಂತೀನಿ! ಆದರೇ ನನಗ ಖರೇ ಅನಸೂದಂದ್ರೆ, ಇಡೀ ನಮ್ಮ ಪೇಶಾನೇ ಬಡತನದಾಗ ಮುಳುಗಿ ಎಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಅಸರಂತಾ ಈ ಬಡವರ ಗೋಳು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ, ಇದ್ದ ನಾಕು ಮಂದಿ ಭಾಗ್ಯವಂತರು ಅನಿಸಿಕೊಂಬವರಿಗೆ ತಿಂದದ್ದೂ ಮೈಗೆ ಹತ್ತದ್ದಾಂಗ ಆಗೇದ. ಆದ್ರೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಡವರನ್ನ ಭಾಗ್ಯವಂತರನ್ನ ಕೂಡೇ ಬಡದು ಎಕ್ಕರಸೂ ಬರಗೇಡಿಗಳೇ ಬ್ಯಾರೇ ಇದ್ದಾರ — ಅದರ ಅರವು ನಮಗಿಲ್ಲಾ. ಈ ಅರವು ನಮಗಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ — ನಮ್ಮ ದೇಶದಾಗ ಭಾಗ್ಯವಂತರು ಅಂತ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿಗೆ, ಬಡವರಂಟವರೂ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯರು, ಭಾಗ್ಯವಂತರ ಹೊಟ್ಟಾಕಷ್ಟೇ ಜೀವ ಇದ್ದು, ಬಡವರ ಹೊಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಬರೇ ಘಾಳಿ ತುಂಬಿರೊದುಲ್ಲಾ — ಅಂತ

ಅಂಬೋ ಮಾತು ತಿಳಿತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ — ಅಲ್ಲೇ! ಹಿಂಗಿದ್ರೂ ಸುದ್ದಾ
ಈ ಶ್ರೀಮಂತರಂಬಾವು ಬಡವರಿಗೆ ಚುಚ್ಚೊದರೇ ಎಷ್ಟು! ಆಗಲಿ,
ಶ್ರೀಮಂತರಂದಾಕ್ಷಣಕ್ಕೇ ಇವರಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣಾಗಂತಃಕರಣಾ
ಅಂಬುದೇನೂ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!! ಏನು, ಆ ಅಂತಃಕರಣದ ಜಾಗಾಕ್ಕ
ತಿರುಕರ ಹರಕ ಮಚ್ಚೇ ಅಟ್ಟೇ ಇಟ್ಟ ಕಳಿಸ್ಸಾನೋ ದೇವು??
ನೋಡ್ರಿ, ನೀವೇ ನೋಡ್ರಿ, ತಿಳಿದವರಿದ್ದೀರಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಾ ಮಾದ್ರಿ
ಆತು. ಗುಡ್‌ನಾಯಿಟ್ — ಅಂದ್ರ ಗುಡ್‌ಬಾಯ್ — ಅಂಥಾಂಗ-
ಅಂದ್ರ ಆಟ ಮುಗಿತು. ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ. (ಹೋಗುವನು.)

‘ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಬೇಂದ್ರೆ ’

ಎಪ್ರಿಲ್ ೧೯೩೦

ಹಾಳುಗಂಧು

(ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ)

[తమ్మిళ్ళు పోరగనినది మనకి బరువ పోయితిని సత్ర బుదిత్తు. ఒడదు నోడిది. కణ్ణు ఓరిదు ఓరిదు పిడి పిడి నోడిది. నోడిడుత్తులు “-అయ్యో-అయ్యో-గోడు-” ఎందు చిట్టినేటిరి నేలక్కో బిడ్డ.-ఎనాయతీ ఖాత ఎందు ఒకరింద ఓడే బుదళు తాయ. “యారో తమ్మిళ్ళు ఎనో అదు-ఎనాయతీ-ఎనో అదు- అవ్వా-పత్తా”- ఎందు అవళి కిడినకి జీరి బిడ్డలు. తును తడేదు “ఎనో తమ్మి, ఎళు న్నొలక, యారదో పత్తా; ఎనో సుద్దు-” ఎందు గోడికిడుత్త తాయయిందళు.]

ತಮ್ಮಣ್ಣ:- ಅವ್ವಾ- ಅಯ್ಯೋ- ಘಾತಾಯಿತು, ಮನಿಯೆಲ್ಲಾ ತೊಳದೊಡ್ಡಿತು. ಇನ್ನಾಂಗಳಮಾಡ್ಲಿ-ೇ- ನಾ ಹಳ್ಳಾಂಗ ಮಾಡ್ಲಿ.

ತಾಯಿ:—(ದೈವಾಸದಿಂದ) ಏನಂತೋ ತಮ್ಮ-ನನಗಷ್ಟೆ ಹೇಳೋ-
ಏನದು ಸುದ್ದಿ”-

ತಮ್ಮ: — ಹೇಳಬೇಕೇನೂ — ಬಿಡಬೇಕೇನೂ? — ಮಂದ್ಯಾಗ
ಮಾರಿತೋರಸ್ಥಾಂಗಾತು — ನೋಡಿಲ್ಲ — ಇಕಾ — ಕಾಣಿಸ್ವಲ್ಪ — ?

ತಾಯಿ: — ನನಗೇನಿಲ್ಲಿತದೋ — ಹೇಳಬಾರದ ಅರಿವಾ — ಬರೇ
ಯಾಕ ಹೊಡಕೋತೀದಿ.

ತಮ್ಮ: — ಅಯ್ಯೋ ಹ್ಯಾಂಗರ ಹೇಳ್ಲೇ — ಅವಾ — (ಎದಬಡಿದು
ಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಆಕೇ — ಆಕೇ — ಇದ್ದಾಳಲ್ಲಾ ಮನಿಮುರಿಕೇ — ಗಂಡ
ಹಡದಂತವಾ ಗಂಡೂ — ಅಯ್ಯೋ — ಪ್ರಥಮಗ್ರಾಸೇ ಮಕ್ಷಿಕಾ
ಪಾತಾತೂ — ಅಯ್ಯಪ್ಪಾ — ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ — ಹ್ಯಾಂಗಾಡ್ಲಿ.

ತಾಯಿ: — (ದೊಡ್ಡದನಿಯಿಂದಳುತ್ತ) — ಅವಾ ನಮ್ಮವಾ — !
ಹಾದೇನೋ ತಮ್ಮಾ, ಕೂಸು ಸತ್ತೇ — ಅಯ್ಯೋ — ಮುತ್ತಿನಂಥಾ
ಚೊಚ್ಚಿಲಗಂಡಸಮಗನೇ — ನಮ್ಮವಾ.

ತಮ್ಮ: — ಎಲ್ಲಿದೂ — ಸಾಯಿಲ್ಲವಾ ಸಾಯಿಲ್ಲಾ — ಅದ್ಯಾಕ
ಸತ್ತಿತು. ನನ್ನ ಗ್ರಹದಮ್ಯಾಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ. ಸತ್ತಿದ್ರೆ, ನಾಯಿಲ್ಲೆ
ಇಷ್ಟು ಎದಿಬಾಯ್ಬಿದ್ದಿದೆ — ಅಯ್ಯೋ — ಅವಾ — (ಎದು ತಾಯಿಗೆ
ಕೆಕ್ಕಿಬೀಳುವನು.)

ತಾಯಿ: — (ಆತನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ — ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ)
ಹಾಂಗಾರ ಯಾಕೋ — ಇಷ್ಟ ರಂಭಾಟಾ — ಮನೀ ಹಾರಿಬೀಳೂ
ಹಾಂಗೇ — ಬೋಡೀ — ಎಳ್ಳಮ್ಯಾಲ್ಕು. ಮುತ್ತಿನಾಂಗ — ಚೊಚ್ಚಲ
ಗಂಡಸಮಗನ್ನ ಹಡದಾಳಂತ ನನ್ನೊಸ್ಸೀ, — ಹೂಂ ಏಳು — ಅಲ್ಲಿಕ್ಕೆ
ನಾತೋ ಧಾಡೀ ನಿನಗೇ, ಏಳು — ಹೂಂ — ಹೋಗು — ಘೇಡೆ
ತೊಗೊಂಬಾ — ಇಕಾ — ಮುಡುವುತೆಗದಿಟ್ಟೀನಿ — ಸತ್ಯನಾರಾಯ್ಣ
ಮಾಡ್ಕೊಂಡಂತ.

ತಮ್ಮ:-ಅಯ್ಯೋ-ನನಗೊಂಪ್ಪತ್ತಿದ್ದ್ರೆ-ನಿನಗೇನ್ ಹತ್ತೇದೇ-
ದುರಿಗೇ-; ತಾಯಂತೇ-! ತಾಯೇ ನೀನು-! ಮಾರಿ-! ಮಾರಿ-!!
ನನ್ನನೇ ಹಾಳಾದೊಬ್ಬೇಕೊಂತ ಹರಕೆಹೊತ್ತಿದ್ದಾಳೆ-ಗಂಡುಟ್ಟಿ-?
ಆ-ನನಗೇ ಹೊಟ್ಟಾಳ್ವೆಗೈಂಕಿವಿದ್ದೇ-ನಿನಗ ಮಾತ್ರ ಹಾಲು
ಕುಡದ್ದಾಂಗ ಆತಲ್ಲೇ- ಆ-

ತಾಯಿ:- (ಎನೂ ತಿಳಿಯದೆ ದಿಙ್ಕೊಡಲಾಗಿ - ಕುಗ್ಗುನೆನಿಸಿದೆ)
ಹಾಂಗಳಾಕಂತೀದ್ಯೋ ತಮ್ಮಾ-? ಗಂಡುಟ್ಟಿದ್ದು ಶುಭಾಲಲೇನೋ
ಮುನ್ನನಕ್ಕೇ-! ಎಲ್ಲಾರೂ ಗಂಡೂ ಗಂಡೂ ಅಂತ ಗಾಗರಿತಾರ- ನೀ
ಯಾಕ- ಮತ್ತ- - -

ತಮ್ಮ:-ಅಯ್ಯೋ ಅವ್ವಾ-ಆ ದಿನಾ ಹೋದ್ವು, ಈಗಿವು ಹೊಸಾ
ಕಾಲಾ- ಮುನ್ನಂತರಾ ತಿರಿಗೇದವ್ವಾ- ನೀಯಿನೊ ಹಳಬರ್ದಾಂಗ
ಮಾತಾಡ್ತೀ- ಈಗ ಇದು ಇವ್ವತ್ತೇ ಶತಮಾನವ್ವಾ-ನಮ್ಮಿಷ್ಟೊ
ಸ್ತಾನ್ದಾಗೇ ! ನಿಮಗೇನಿಳಿದೀತು- ಹಳೇ ಜನರಿಗೇ -; ನನಗ
ಜೀವೆಲ್ಲಾ ತೆಳಗೇ ಮ್ಯಾಲೇ ಆಗಲಿಖ್ವತ್ತೇದ- ಆಕಿ ಮನೀಗೊಂದೇ
ಬರ್ಲಿ-ಕೂಸಿನೈತ್ತೊಯ್ದು ಭಾವ್ಯಾಗ ಒಗಡಬರ್ದೇನಿ.

ತಾಯಿ:- ಅಯ್ಯ ಅರಿಷ್ಠಮುಂಡೇದೇ- ಶುಭಾನುಡೀಬಾರ್ದೇ
ಮುಂಹಾನೆದ್ದು-; ಎನೊ- ಇದು ಹಾಳಗಲೇ-

ತಮ್ಮ:- ಅವ್ವಾ ನಿನಗೇನೊತ್ತ ಆದರುಬಾ- ನನಗೊತ್ತದೇ
ಇಲ್ಲೇಕು-; ಹಡೀಲಿ- ಎಲ್ಲಾ-ಹೆಂಗೊರೂ ಹಡಿಯೋದೇ-. ಆದ್ರೇ
ಈಕಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಹಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಎನ್ನಾಳಾಗತ್ತೇ-? ನಾಕ್ಕುತ್ತಿನಂಥಾ
ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕುಳ್ಳ ಮುಂಬಟ್ಟೊಂಡ್ವುತ್ರ ಎಷ್ಟಾನಂದಾ- ಈಗಿನಿವ್ವದಾಗ-!
ಇರ್ಲಿ, ನಡೀ ಒಳಗೇ- ಹೋಗೋಣ. ಅಡಿಗೇಮಾಡನಡೀ-ಎಂಥಾ

ದುಃಖ ಬಂದು ಖೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಂದು ಅದೇಅಲ್ಲಾ- ಬಕ್ಕರ್ನ
ಲಿಕ್ಕಿನ್ನಾಬೇಕೇ (ತಾಯಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು)- ಕೂತಕೋ ಅವ್ವಾ
ಅಲ್ಲೇಕೂಡು. ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳ್ತೀನಿ- ನಿನ್ನುಂದಲ್ಲದೇ- ಮತ್ತಾರ ಮುಂದ
ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ- ನನ್ನ ಸಂಕಪಾನೇ-? ಇದು ನೋಡು- ಅವ್ವಾ-
ಈಗೇ- ಗಂಡನಕಾ ಹುಟ್ಟಿತೇ-? ಆ-ನಾವೇನ್ ಶ್ರೀಮಂತ್ರ
ಗಂಡು ಹಡೆಲಿಕ್ಕಿ-? ಹೊಟ್ಟೆಗೇ ಬಟ್ಟೆಗೇ ಚಾಟಮಾಡಬೇಕಾದ್ರೇ
ಕಣ್ಣೀರ ಕಪಾಳಕ್ಕ ಬರತಾವ. ಅಂಥಾದ್ರಾಗ ಮತ್ತ ಗಂಡಹಡಕೋತ
ಕೂತ್ರ ಬಾಳ್ವಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಸಾಗೀತು-? ಮನ್ನನ ಹ್ಯಾಂಗ ನಿಂತೀತು-??
ನಾಳೇ ಹುಡುಗ ದೊಡ್ಡವಾದ್ನಂದ್ರ, ಮೊದ್ಲ ಬಂತೇ ಜಾವಳಾ-
ಆಮ್ನಾಲ್ಕಂಡಿಕೆ ಅಂಬುದ್ರಾಗೇ ಮುಂಜೇನೇ ಬರ್ತದ; ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲಾ
ಅಂದ್ರ ಎಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಬೇಕಂತಿದಿ. ಏನಿಲ್ಲಂದ್ರಾ ನಾಕ್ಕಿದು
ನೀರುಸಾಯೆರೇ ಬ್ಯಾಡೇ-ಕೆಟ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜನ್ಮ-ಅರಿಸ್ತ ಸುಟ್ಟಬರ್ದ
ಒಯ್ದೊಂದೂ-ಇವನೆಲ್ಲಾ ಬಿಡೂಹಾಂಗಬ್ಯಾರೇ ಇಲ್ಲಾ- ನಾಬಿಟ್ಟೇ
ನೆಲ್ಲಾ-ಖರೇ- ಅದರೇಭಾಗಾದೇರೊಂದಿದ್ದಾರಲ್ಲಾ- ಮೂಲಾಗೇ !
ಮ್ಯಾಲೇ ಅದೊಂದು ಧೊಡ್ಡ ಬಾವುಗಾ ಕೂತದ, ಯಾವಾಗ,
ಯಾರಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರಾ ಹಾಕೇನೋ ಅಂತ. ಹಿಂದಾಗಡೆ ಜಾತೀ
ಉಳ್ಳಿಗೋಬೇಕಾದ್ರೇ, ಅದರ ಹೆಣಕ್ಕೆಲ್ಲಿ ಹಣಾಬಡೀಲಿ ? ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ
ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಬೇಕಂತ- ಮುಂಜೇಮೂರ್ತಾ ಮಾಡೇನೇ- ಇತ್ಲಾಗ ಈ
ಆಚಾರ್ಯ, ನಾಯಿ ಕರಳು ಹರದಾಂಗ ದುಡ್ಡು ಹಿರೀತಾರ-. ಆತು,
ಇದೂ ಎಲ್ಲಾ ಆತೂ ಅನ್ನು-; ಆ ಮ್ಯಾಲೆ ಗಂಡು ಹುಡುಗಾ
ಅಂದ್ರಾಲ್ವೆ ಸಾಲಿಗನಕಾ ಕಳ್ಳಬೇಕೇ,- ಈ ಊರಾಗ ಖೋಡೀ-
ಸರಕಾರೀ ಸಾಲಿಬ್ಯಾರೇ- ಇಲ್ಲಾ-. ಆ ಮುಂಡೇದ್ದು ಮಾಸ್ತರ್ಗ

ತಿಂಗಳಾ ಎರಡಾಣೆ ಫೀ ಒಂದು ಬಡೀಬೇಕು — ಅದೂ ಆಗ್ಲೀ —
 ಅದಷ್ಟು ಭಾರಾ ಯಾವದಾರ ರೈತರ್ಮಾಳಿ ಹಾಕ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೀತೂನ್ನು
 ಆದರ ಮುಂದ ಪಾಟೀ ಪೇನ್ನಿಲೂ — ಪುಸ್ತಕಾ — ಒಂದೇ ಅವ್ವಾ
 ಏನೆಂತೇಲ್ಲೀ —. ನನ್ನಂಥಾ ನಾನು ತಿಂಗಳಾ ಎರಡು ಪಾಟೀ
 ಒಡೀತಿದ್ವೆ — ಪುಸ್ತಕಾಂಬೂದು ನಾಕ ದಿನ್ನೇನು ನನ್ನ ಕೈಯ್ಯಾಗಿ
 ರಿದ್ದಿಲ್ಲ — ಆಗ ಅಪ್ಪ ಹ್ಯಾಂಗ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಈಡು ಮಾಡ್ತಿದ್ವೋ
 ಅಂತನಸ್ತದ — ಅವರೂ ಹಿರೇರ ಕಾಲಾ — ಅವರು ಹ್ಯಾಂಗೋ
 ಮಾಡಿದ್ರೂ ಅನ್ನು — ಇಷ್ಟಾದ್ರೂ ಎರಡೆರಡು ವರ್ಷ ಕಲ್ತರೂ
 ಕನ್ನಡ ಆರನೇ ಯತ್ತಾಯೇನು ದಾಟೋದಾಗಲ್ಲ — ಏನೋ
 ಒಂದು ಮುಲ್ಕೀ ಪರಿಕ್ಷಾ ಆದರೂ ಮಾಡಿಕೋಬೇಕಂತಿತ್ತು ಏನ
 ಸಿನಾಗೇ — ಆದ್ರೆ ಅಪ್ಪೆಲ್ಲಾ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೇ ದುಡ್ಡೆಲ್ಲೆ ? — ಅದರೊಳಗ
 ಹುಣ್ಣಿನ್ನಾಳಿ ಬರೀ ಕೊಟ್ಟಾಂಗ ಅಪ್ಪ ಬ್ಯಾರೇ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಾಣ್ಣೆ!
 ಆ ಮ್ಯಾಲನಕಾ ಸಂಸಾರದ ಭಾರಾನೇ ಕೊರಳ್ಗೆ ಬಿತ್ತು. ಇಕಾ
 ನನ್ನಂಥಾವ್ನ ಇಷ್ಟು ತೋಬೋ ತೋಬೋ ಆತೂ — ಇನ್ನ ಆ
 ಸಣ್ಣ ಕೂಸು ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಿತು ! — ಮ್ಯಾಲೆ, ನಾ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲಾ
 ದುಡ್ಡೆಲ್ಲಿಂದ ತರ್ಲೀ ? — ಹೆಣ್ಣುಟ್ಟಿದ್ರ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲೆದ ತ್ರಾಸೂ ?
 ಒಂದ ಜಾವಳೀ ? — ಚಂಡಿಕೇ ? — ಮುಂಜೇ ? — ಮ್ಯಾಲ ಸಾಲೀ
 ಕಲ್ಯಾಣ ಗೊಂದಲ ಇಲ್ಲಾ. ಪಾಟೀ ಪುಸ್ತಕದ ಖರ್ಚು ಉಳಿತು —
 ಇಷ್ಟಾಗಿ ಮನೀ ಒಳಗ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕನುಕೂಲ — ದುಡೀಲಿಕ್ಕೆ
 ಒಂದಾಳು ಆದ್ಲಂಗ ಆಗ್ತತ್ತು. ಗಂಡ್ನು ಹಾಂಗ ದುಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಬರ್ತದೇ
 ಸುಟ್ಟಬರ್ಲೀ ? — ಸಾಲೀ ಮೂಲೀ ಅನಕಾ ಬಿಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ — ಆಯೋ
 ಏನ್ನಾಲೀ, — ಆ ಮಾಸ್ತರೂ ಯಮದೇವ್ವಾಂಗ — ದಿನ

ಬೆಳಗಾದರ ಜಜ್ಜಿ, ಜಡದೂ ನುಗ್ಗುನುಗ್ಗು ಮಾಡತಾರ ! ಮ್ಯಾಲೆ
 ಅಳ್ಳಿ ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಂಗ - ತಲ್ಯಾಗ ತುರಿಕ್ಕೋಬೇಕು ಅವರು
 ಹೇಳಿದ್ದೂ ಬಿಟ್ಟದ್ದೂ ಎಲ್ಲಾ - . ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾನೇ ಎಷ್ಟು
 ರೂಹಾಕಿದ್ರೂ ನನಗನಕಾ ಒಂದ ಕವಿತಾಯೇನ್ಪಾತ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ
 ಆಗತ್ತಿದ್ವಿಲ್ಲಾ, ಅದರ ಕಾಲಾಗ - ಇತ್ಯಾಗೇ ಅವನ ಹೊಡತಾ
 ಅತ್ಯಾಗ ಮಾಸ್ತರ ಜಡತಾ- ! ಅಂತೂ ನಾನೂ ಭಾಳ ಶ್ರಂಬಟ್ಟೆ.
 ಜೀವಾ ಅಂಬೋದು ಹೆಣ್ಣು ಹಾಗಲ್ಪಾಯಿ ಆಗಿಹೋತು- - - -
 ಥೂ ಥೂ ಥೂ - ಎಷ್ಟು ಹೊಗಿ ಮಾಡ್ತೇ ಅವ್ವಾ - ಊದಬಾರ್ದ
 ಒಲಿನ - ಫೀ ಫೀ, ಕಣ್ಣಾಗ ಮೂಗಿನಾಗ ಬಾಯಾಗೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ
 ಬಿಟ್ಟಿತು ಖೋಡಿ ಹೋಗಿ - ನಿಮಗನಕಾ ಮುದಕ್ರಾದ್ರೂ ಒಂದು
 ಅಡ್ಡಿಗೆ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬರೂದುಲ್ಲ - ಎನ್ನುಡ್ಬೇಕು ನಿಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು
 ಜನ್ಮಾನೇ - ಊದವ್ವಾ - ಈಗರೇ ಊದು - ಎಂಥಾ ಭಲೋ
 ಜಾಲಿ ಕಟಗಿ ತಂದ್ವಾಕ್ಲೇನಿ ಕುರುಬರ ಬಸ್ಯಾನ ಕಡಿಂದ - ಬರೂ
 ರುಪಾಯಿಟ್ಟು-; ಹೂಂ ಊದು- ! ಹೌದೇ-ಈಗ್ಗೋಡು ಹ್ಯಾಂಗ
 ಹೇಳಿಧಾಂಗ ಉರಿತಾವ (ತುಸು ತಡದು) - ಆತೇ - ಇಷ್ಟಾಗಿ -
 ಹ್ಯಾಂಗಾರ ನಾಕೆತ್ತಾ ಕನಡು ಆದೀತು ಅನ್ನು-ಅಮ್ಮಾಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷು
 ಸಾಲಿ - , ಕಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲಾ ಧಾರವಾಡಕ್ಕು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು
 ಭ್ರಾಂಬರ ಹೊಟ್ಟೆಲೆ ಹುಟ್ಟು, ನಟ್ಟು ಕಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗೂದದನೇ ?
 ದನಾ ಕಾಯ್ಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗೂದದನೇ? ಹೊಟ್ಟೆದಸಿಂದ ಎನಾರ ಮಾಡಿ
 ನಾಕು ಇಂಗ್ಲಿಷು ಅಕ್ಷರ ಹೊಟ್ಟುಗ ಹಾಕೋ ಬೇಕಲ್ಲ. ಇದ್ದಿದ್ರು
 ಎನದ ಗತೀ; ಈಗಿನ್ ದಿವ್ವದಾಗ ಕನಡು ಯಾರ್ಕೆಲ್ತಾರ, ಈಗ
 ನೋಡು ನನ್ನೇ ಅವಸ್ಥೆ ಎನಾಗೇದ-ಇರಲಿ. ದೈವಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯಾ

ದೊರು, ಧಾರವಾಡಾ- ಮಾಧೂಕು ಬೇಡಿತ್ರರೇ ನಾಕ್ಕುತ್ತು ಕೂಳು
ಹುಟ್ಟೇತು-ಮನ್ನೆ ಮನ್ನೆ ಏನೋ ಬಡಕುಡುಗರಿಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಂತ
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯ ಅಂತೇನೋ ಒಂದ್ವಾಡ್ಯಾರಂತ-ಅಲ್ಲೆ ಹುಡಗನ್ನಿ
ಡ್ಲಿ ಕೈ ಬಂದೀತು. ಗಂಡ್ವುಡ್ಡಾ-ಸಾಲೀ-ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಾ!
ಅಂದ್ವಾಟಲೆ - ಕೋಟ್ಟೇಕು, ಶರ್ಟ್ ಬೇಕು, ಥೋಪ್ರಬೇಕು ಕಾಲಾಗ
ಬೇಕು-ತಲಿವ್ಯಾಲಬೇಕು-ಇಷ್ಟವದ್ರಾ ವ್ಯಾಲೇ-ಆ ಬಕಾಸುರನ
ಪಾಳೇ-ಫೀ ಆನಕಾ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ! ಅದಕೂ ನಾ ಹೆದರೂದುಲ್ಲಾ ಅನ್ನು-;
ಅವ್ವಾ-ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಕೈಯಾಗ ತಯಾರಾಗೇನಿ- ಅದಕ್ಕಾಕ ಆನ
ಮಾನಾ-ಹಪ್ಪೇ ವಸೂಲ್ವಾಡೂವಾಗ ಅಷ್ಟೇಲ್ಲಾ ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಹಿರ
ದೇನಂತೇ-ಅಂತೂ ಹುಡುಗಾ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಆಗ್ತಾನನ್ನು-!
ಆದ್ರೆ ಈಗಿನ್ನಿವ್ವದಾಗೇ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಆದ್ರರೇ ಏನದ ಅಂತೀ?-ನನ್ನಾ
ಲಕ್ಕ ನಾ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಆಗದ್ರ ಹೇನ್ನೆಲ್ಲೇ-ನೋಡೇ ಬಿಡ್ತಿದ್ವೆ-ಒಂದು
ಕೈ-!! ಬೇಕಾದ್ದಾಂಗ ಮಾನ್ವೇತೀ ಮಾತ್ತಿದ್ವೆ-ತಿರುಗಿ ಕೇಳಿದ್ರೆ -
ಹೂಜೂರ ಡೆಪ್ಪೇ ಹೊಡದ್ರಾ ಹೊಡತಿದ್ವೆ ಅನ್ನು. ಮೂರಾ
ಕ್ಕೂರು ರೂಪಾಯಿ ಪೆನ್ಸನ್ನು ಬರಿತು-ಧಾರವಾಡ್ವಾಗ ಮಾಳಮಡ್ವೀ-
ಅದ್ಯಾಕೇ ಸೊಸಾಟೇ ಮಡ್ವೀ ವ್ಯಾಲೇ ಬಂಗ್ಲೇ ಕಟ್ಟಿಸ್ತಿದ್ವೆ-ಇರ್ಲೀ
ಏನ್ನಾಡುದೂ-ಆದಿನ ಹೋದುವು - (ಶುಕುತಡಮ) ಅಂದ್ವಾಟಲೆ-
ಕಾಲೇಜಕ್ಕನ್ನಾ ಕಳಸ್ ಬೇಕೇ - ಪುಣ್ಯಕ್ಕ ಧಾರವಾಡ್ವಾಗೇ
ಕಾಲೇಜು ಆಗೇದ - ಅಂದ್ವಾಟಲೆ ಹುಡುಗ್ಗ ಕಾಲೇಜೇ ಕಲಸ್ತಿದ್ರ
ಹ್ಯಾಂಗಾದೀತು - ಏನಾರ ಮಾಡೀ ನಾಕ್ಕುಂದೀ ಕೈಕಾಲು ಹಿಡ
ಕೊಂಡಾಡ್ವಾ ಹುಡುಗನ್ನ ಕಾಲೇಜಕ್ಕಳಸಬೇಕು. ಅಂಷ್ಟ ಧಾರವಾಡ
ಕಾಲೇಜ್ವಾಗೇ ನೂರಾರು ಸ್ಕಾಲರ್ಸ್ ಅನೇ ಅಂತೇ-ಕುರುಬ್ಬ

ಕ್ವಾಣ ಬಿದ್ದೋದ್ದು-ನಮ್ಮ ಹೀರೇರ ಪುಣ್ಯಾ ಎಲ್ಲಾ ಖರ್ಚಾತೂ
ಅನ್ನೂ. ನಾ-ಅಂತ-ಅಷ್ಟರೇ- ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ-ಹಾಂಗೂ ಹೀಂಗೂ
ಇಲ್ಲಿತನಕಾ ಈ ಮನಿಗೆ ಬಂದ್ವಿ-; ಆದ್ರೆ ಈಗೀನು ಬೀಯೇ ಬಿಟ್ಟು
ಅವರಪ್ಪನ್ನ ಫಾಸಾದ್ರೂ- ಒಂದೊಮ್ಮೆತೂಪಾಯೀ-ಹೂಂ-ಹೂಂ-
ಕೇಳಬಾರದು! ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನಗ್ಗ ನೋಕ್ರೇ-ನೋಕ್ರೇ ಹ್ಯಾಂಗ
ಸಿಕ್ಕೀತು-(ಎಡಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತ) -ನೋಕ್ರೇ-ಅಯ್ಯೋ ಹೀರೇದೇವ್ವಾ-
ದೊಡ್ಡ ಭೂತಾ- ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಾ-ನರಪಿಶಾಚೀ-ನೋಕ್ರೇ - ನೋಕ್ರೇ-
ಹ್ಯಾಂಗ ಸಿಕ್ಕೀತು. ನನ್ನ ಮಗ್ಗೇ-!! ಜೀಯೇ ಪಾಸಾದಾ-ಬಿಯೇ!!
ಒಂದು ಎಂಥಾದಾರೊಂದು ನೋಕ್ರೇ- ಹೊಟ್ಟೆಪೂರ್ತ-; !! ಅದು
ಹ್ಯಾಂಗಾದೀತು-ೇ-ಹ್ಯಾಂಗಾದೀತೂ ಅವ್ವಾ-ಅಯ್ಯೋ- ಅವ್ವಾ-
ಹಸಿವೀ-ಎಲೀ ಹಾಕು; ಅಡಿಗಾತಿಲ್ಲೋ? - ಸ್ನಾನಾ? ದೇವರೂಜೀ
ಹೂಂ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾ ದೇವರೂಜೀ-!! ಮೈವ್ಯಾಳಾಕಾಶಾ ಕಡ
ಕೊಂಡು ಬೀದ್ದೀದ! ಎಲೀ ಹಾಕ್ಕದ್ಲ ಅಯ್ಯೋ-ೇ-ನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಆಗಿದ್ದ್ರಾ ನನ್ನಗಾ ಅರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆಗರದಿದ್ರ- ಎಲ್ಲಾರ ಒಂದು
ನೋಕ್ರೇ ಹತ್ತಿತೂ; ಇದೇನ್ನಾಡಿಟ್ಟೇ ದೇವ್ರೇ! ಅಯ್ಯೋ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಜನ್ಮಾ ಯಾಕ ಹುಟ್ಟಿಸಿವಿ-ವ್ಯಾಲೆ ಅವರಗ್ಗ ಗಂಡಸ್ತಕ್ಕುಳು ಯಾಕ್ಕುಟ್ಟಿ
ಬೇಕೂ-—ಒಂದು ನೋಕ್ರೇ ಇಲ್ಲ-ಅಯ್ಯೋ-ಪಾಪೀ ದೇವರ-
ಇನ್ನಾಲೇ ಗಂಡಸರನ್ನ ಹುಟ್ಟಿಸ್ಬ್ಯಡಪ್ಪಾ-ಗಂಡ್ಸರಿಗೆ ದುಡ್ಡ ಹಾಳು
ಮಾಡೋದೇ ಹೆಂಗ್ಸರಿಗೆ ಕಲ್ಪಿದ್ರ ಬೇಕಾದಂಥಾ ನೋಕ್ರೇ-ಲೇಡೀ-
ಮಡ್ಡಮ್ಮ-ಬೇಖಾದ್ವ ಜಾಗಾ ಸಿಗ್ತಾವ-ಇನ್ನಾಲ್ತೇನೂ-ಬರ
ಬರ್ರೇ-ಹೆಂಗ್ಸರ್ದ ಮೂಗ ಮ್ಯಾಲೆ ಆಗ್ತದ-ಗಂಡ್ಸರಾಳು ಕೇಳ್ವೇಕು?
ಜೀವಾ ಹೋಗ್ತದಂತಂದ್ರ- ಗುಟುಕು ನೀರು ಬಿಡೊದುಲ್ಲ.

ನೋಕ್ರೀ ಎಲ್ಲಿ ನೋಕ್ರೀ !!! ಎಂಥಾ ಅನ್ಯಾಯ-ಅಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ-ಧರ್ಮ
 ಗಲ್ಲಾಸಿ !!! -ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪಿ-ಯಮರಾಯಾ-ಬಮ್ಮಿಗ್ಲೇ-ಜಗತ್ಪಾಪಿನ
 ಗಂಡುಹುಡುಗರೈಲ್ಲನೂ-ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಚ್ಚಿಹಾಕಿಬಿಡಪ್ಪಾ-ಹಾಕಿಬಿಡು-
 ಇನ್ನೇನುಗತಿ-! — — ಅಯ್ಯೋ-ಅವ್ವಾ-ಅನ್ನಾ ಹಾಕೇ-ೇ-ೇ — —
 ಅನ್ನಾಹಾಕೋೇ; ಹೊಟ್ಟಾಳು ಸಂಕಟಾಗ್ತೇ ದ — —

“ ಕೃಷ್ಣ ಕುಮಾರ ”

ಸವಂಬರ ೧೯೨೯

ರಾಯರ ಮದುವೆ

ಪಾತ್ರಗಳು :

ರಾಯರು (ಇಲ್ಲವೆ ಹೇಗೆಗೆ ಶ್ರೀಮಂತರು).....ಒಬ್ಬ ಸುಖವುರುಷ
ರಾಮಾಚಾರಿ (ಊರಗುಡಿಯ ಪೂಜಾರಿ; ಒಕ್ಕಣ್ಣು).....ಈತನ ಹಿತಕೃತ್ಯ
ಸುಬ್ಬಣಭಟ್ಟ (ಒಬ್ಬ ಉಂಡಾಡಿಗೆ ಉಪದ್ರವ್ಯ).....ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಿತ್ರ.
ಗುಂಡೇರಾಯ (ಕೆರುಳುಹರಕೆ ಗೃಹಸ್ಥನೊಬ್ಬ).....ರಾಯರ ಬೀಗ.
ಶೇಷಾಚಾರಿ (ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಹತ್ತುವ ಜಿಗಣ್ಣಿ).....ಈತನ ಪುರೋಹಿತ.

[ಅಲ್ಲದೆ ಇಬ್ಬರು ಸಿಪಾಯಿಗಳು; ಬಂಡೆಪ್ಪ ಮದ್ದೂರಿ ವೇದಲಾದ ಇಷ್ಟೇಟ ಕ್ಲಬ್ಬಿನ
ನಿಜೆಯರು.]

ಸ್ಥಳ:— ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ

ಕಾಲ:—ಇಂದಿನದೇ.

ರಾಯರಮದುವೆ

(ಒಂದು ಚಿತ್ರ ; ಅಲ್ಲ ತಶಬೀರು)

[ಶ್ರೀಮಂತರೊಬ್ಬರಿ, ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪಡುಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕತಕದ ಮೂಡುತ್ತ
ಲಿದ್ದಾರೆ; ಚುಂಗಚ್ಚುಹಾಕಿ ದೋತರ ಉಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕರ್ಟು; ಎದೆಗೆ
ಎರಡೇ ಗುಂಡಿಗಳು. ಕೈ ಗುಂಡಿಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಬಕ್ಕನೆತ್ತಿ. ಸಂಹಾಗಿ
ಚಂಡಿಕೆಯ ಎಸಳುಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿವೆ. ಗೋಡೆಯ ಗೊಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅವರ ಹಳೇ ಜರದೆ
ರುಮಾಲವೊಡು; ತೂಗಹಾಕಿದ ಪಾರ್ಶ್ವ ಕರೀಕೋಟಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದೆ.
ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಳಿ ಸುತ್ತಿಟ್ಟು ಈಚಲ ಚಾವೆ. ಅದರ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ರಾಯರ
ತೇಪೆ ಹಚ್ಚಿದ ಬೆತ್ತದ ಹಿಡಿಕೆಯ ಹಳೆ ಕೊಡೆಯೊಂದು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಾ
ಪುರದ ಮಜ್ಜೆಯ ಜೋಡುಗಳು. ಗೊಡಿನಲ್ಲಿ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಎಲೆಯಡಿಕೆಯ ಡಬ್ಬಿ.
ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಡಕೊತ್ತು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಎಲೆಯ ಸುರಳಿ. ರಾಯರ
ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಲೆಪಟ್ಟಿ. ಅದನ್ನು ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಜರದಾ
ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ]

ಅದೆಲ್ಲಾ ಖರೀದಿ. ಆದರೇ ನನಗ ಈ ದಿವಸದಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವ ಮಗಾ ಯಾವ! ಆ ದೇಸಾಯರ ಭೀಷ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತು ಇನ್ನೂ ಎಂಟುದಿನ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ನಿಶ್ಚಯ ಹಾಕಿದರಂತೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತು ಎರಡು ವರ್ಷ ಆಯಿತು-; ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ಸೂಳೇ ಮಗಾ ಏನು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡತೇನಿ ಅಂತ ಬರವಲ್ಲಾ. ಈಗಿನ ದಿವಸ ದಾಗ 'ಕಾಸಿಗೊಂದು ಹೆಣ್ಣಂತ; ಕೊಸರಿಗೆರಡು ಹೆಣ್ಣಂತ' ಮಾತಿನ ಮುಂದ ಆಡತಾರ. ಆದರ ಎಲ್ಲೆವ ಹೆಣ್ಣು. ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣು ಅಂತ ಬಡಕೊಂಡು ಎದಿಯೆಲ್ಲ ಹುಣುಹುಣಾಗಿ ಹೋತು. ಒಂದು ಹೆಣ್ಣೇನು ಹತ್ತರ ಹಾಯಲೊಲ್ಲವು. ಆಗಲೇನಾ. ಒಂದು ಬಡ ವರ ಹುಡುಗಿ; ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿ; ಒಂದು ಅನಾಥ ಹುಡುಗಿ; ಯಾವದೂ ಕೇಳಬೇಡಾ. ನಾನೂ ಈಗಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೇನಿ ಏನೇನಾ! ಎಂಥಾದರ ಆಗಲೇ. ಕಡೀಕೆ ಒಂದು ಕುಂಟೇ; ಒಂದು ಕುರಡೀ ಆದರೂ ಸಹಿತ ಏನೋ ಒಂದು ಧೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಮದಿವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇನು ಅಂತೀನಿ. ಹಾಂಗಾದರ ಆ ಹುಡುಗೀ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ಹಾಂಗಾಯಿತು; ನಮಗೊಂದು ಹೆಂಡತಿ ಆದಹಾಂಗಾಯಿತು; ಅಂತಂತೀನಿ. ಕಡೀಕೆ ಮತ್ತೇನು, ಎಂಥಾದಾದರೂ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಅಂಬೂದು ಸಿಕ್ಕರ ಸಾಕಪಾ ಅಂತೂ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಇಷ್ಟು ತುಟ್ಟ ಯಾದವೇ ಹೆಣ್ಣು! ಈಗಿನ ದಿವಸದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ದುಡ್ಡು ನೋಡತಾರ- ದುಡ್ಡು. ಅಂತೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೇದ ಸ್ಥಿತಿ; ಏನೇ ಹೆಂಗಸರು ಇನ್ನಮ್ಮಾಲೆ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಜಾಲ್ವೀಮಾಡತಾರೋ? ಏನು, ದುಡ್ಡಿಗೆ ಮಾಡತಾರೋ-ತಿಳಿಯೊದು. (ತುಬಾಳು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ನಾನೇ ಧಡ್ಡತನ ಮಾಡಿದೆ ಅನ್ನು. ಕೈಯಾಗ ಇದ್ದ ದ್ದೆಲ್ಲಾ ಕಳಕೊಂಡು ಹುಚ್ಚು

ಮಗ ಆಗಿ ಕೂತೇನಿ. ಅದನ್ನೂಲೆ ಮಂದಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡು
ಅವರೇ ಯಾಕ ಕೊಟ್ಟರು! ಅವನೋಡು. ನನ್ನ ಕೈಯಾಗೇ
ನಾಕು ದುಡ್ಡು ಆಡತೀರಲಿ; ನಾ ಮುಂದ ನೀ ಮುಂದ ಅಂತ ಮುಗಿ
ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು ಹೆಣ್ಣು. ವೊದಲಿನ ಹಾಂಗ ದುಡ್ಡಿದ್ದಿದ್ದರ, ಹೆಣ್ಣಿನ
ಮಾಳಿ ಮಾಡಿ ಹಾಕೋತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಥವಾ ಹಾಂಗ ರೊಕ್ಕಾನ್ನೇ ಇದ್ದರ
ಹೆಂಡದಾದರೂ ಯಾಕ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು! ಆ ನಿಂಗಿ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು
ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಯಾಕ ಹೋಗತ್ತಿದ್ದಳು!! ನಿಂಗಿ ಬ್ಯಾಸರ
ಬಂದಾಗ ಅಷ್ಟು ಮಜ್ಯಾಕ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಧಾರವಾಡ ಕಡೆ ಒಂದು ಘೆರಿ
ಹೊಡದು ಬಂದರ ಬೇಕಾದ್ದಾಂಗ ಚೈನಿನ ಚೈನಿ. ಈಗೇನು?
ಕೈಯಾಗ ಶುಂಠಿ; ಅಂತ ಎಲ್ಲ ಪಂಚೇತಿ. ಇದಕ ಏನಾರೇ ಒಂದು
ಯುಕ್ತಿ ತಗೀಬೇಕು. ಎರಡು ವರ್ಷಾತೂ ನಾನೂ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕೇ
ಹಾಕ್ತೀನಿ; ಹಾಕೇ ಹಾಕ್ತೀನಿ. ಬಗೀನ ಹರೇವಲ್ಲದು! ಈಗಿನ ದಿವ್ವ
ದಾಗ ಬರೇ ಸಾದಾ-ಭೋಳೇತನ ಮಾಡಿತ್ತು ಆಟ ಸಾಗೀತ? ಈ
ಸರಳತನಯೇನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ್ದು. ಇದಕ ಏನಾದರೂ ಒಂದು
ಸೋಗು ತಗೀ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ನಡೀಯೂ ಹಾಂಗಿಲ್ಲ. ಈಗ
ನೀ ಒಂದು ಸೋಗು ಮಾಡಿ ನೋಡು; ದುಡ್ಡು ಹಿರಿದು ಬೀಳತದ;
ಹಾಂಗೇ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗು; ಯಾವ ಯಾವನೂ ದಮ್ಮಡಿ ದುಡ್ಡು
ಕೊಡೂಮಲ್ಲ. ಸೋಗು ಹಾಕಬೇಕು ಸೋಗು. ಜಗತ್ತು ನೋಸಾ
ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡೇನೂ ಅಂತೆದ. ಈಗ ನೋಡು, ಹೀಂಗೇ ಒಂದು
ಛೇದೋ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡತೇನಪಾ ಸಕಾಯ ಮಾಡಿ ಅದರ ಹೋಗು
ಹೋಗೊ ನಮ್ಮ ರೊಕ್ಕೆಯೇನು ಹಾದೀ ಮ್ಯಾಲ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲಾ ಅಂತಾರ.
ಅದರ, ಅದೇ ಮಕ್ಕಳು, ಒಂದ ನಾಟಕಾ ಅಂತ ಮಾಡಿರಿ, ಮೇಲ

ಬಿದ್ದು ಬಂದು, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ರೋಕ್ಕಾ ಕೊಟ್ಟು, ಸೋಗಿನ ಸುಳ್ಳು ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಬಾಯ ತಕ್ಕೊಂಡ ಕೂಡತಾರ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಂದರೇ ಹೀಗದೇ ! ಎಲ್ಲಾ ನಾಟಕ !! ಸೋಗು !!! ನಾನೂ ಅದಕ ಅಂತ ಹೇಳಿ, ಅದೇನೋ ಅಂತಾರಲ್ಲ ಅದೂ — ರಿಫಾರ್ಮರ — ಅಂತೇ, ಆ ಸೋಗು ತಗೀಬೇಕು ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ರಿಫಾರ್ಮರ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟೆ, ಯಾವದಾರೇ ಒಂದು ಗಂಡಸತ್ತ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಗತೀತ್ತೋ ಏನೋ ! ಅದನ್ನಾದ್ರೂ ಅದರೇ ಏನು ಹೇಳಲಿ. ನಮ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜಾತಿ ಮಹಾ ಅರಿಷ್ಟ. ಗಂಡ ಸಾಯೂ ಪುರಸೊತ್ತಿಗಿಲ್ಲದ, ತಲೀ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡೇ ಕೂಡತಾವ ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು. ಅದರೊಳಗ ಎಂಥೆಥಾ ಬೀಯೇ ಎಲೆಬ್ಬ ರಿಫಾರ್ಮರ ಸಹಿತ, ಹೆಣ್ಣು ಸಿಗದ ಕಡೀಕ ಎಂಥಾ ದರೇ ಒಂದು ಗಂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೂತದ್ದು ನಾನೇ ನೋಡೀನಿ. ಅಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ಆ ಸೋಗೂ ಏನು ಕಡಿಪೂರೋಸುವ ಹಾಂಗ ಕಾಣ ಸೋದುಲ್ಲಾ. ಹಾಂಗಾದರ ಇನ್ನೇನಣಾ ಯುಕ್ತಿ ಹುಡುಕಬೇಕೂ ! (ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತುಬಾಕಿ ಒಯ್ದು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ನುರಿಸುತ್ತ ಆತ್ತಿತ್ತ ಸುತ್ತ ವನು) ಇದಕೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ರಾಮಾಚಾರಿಯಾದರ ಸರಿ; ಆ ಒಕ್ಕಣ್ಣ ಶುಕ್ರಾಚಾರೀ ಹತ್ತರ ಒಂದೊಂದು ಘನಘನ ಯುಕ್ತಿ ಇರತಾವ. ದಿನಾ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಬರಾವಾ; ಇವತ್ತ ಯಾಕ ಬರವಲ್ಲನೋ ಅಂತೀನಿ. (ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಾಡುವನು) ಹಾ ! ಅಕಾ. ಅಂತೂ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತಲ್ಲಾ ಅಸಾಮಿ.

[ರಾಮಾಚಾರಿ, ತೆಳ್ಳಗೆ ಎತ್ತರವಾದವನು. ಸುಮಾರು ೫೦ ವರುಷ. ಗಡ್ಡಮೀಸಿ ಬೆಳ್ಳಗಾಗುತ್ತಿರಿದೆ. ಡಬ್ಬಣ ಕಾಟೆಯ ಮೀಸಿ. ನಿಡಿದಾದ ಮೂಗು; ಆಳವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೊಂದು ಕುರುಡು. ಹಣೆ ಅಗಲವಾಗಿ ಗಿರಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಮೈಯಲ್ಲಿ

ಓಂದು ಬುಡಿ. ಉಟ್ಟಿದ್ದು ಲಂಡ ಗೀರಂಜಿನ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ದೋತರ. ಮೈಮೇಲೆ ಜೋಡಿಸಿದ ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ದೋತರ. ಶಲೆ ಬರಿದು. ಸಾಪಾಗಿ ಬೋಳಿಸಿದೆ. ದಪ್ಪವಾದ ಚಂಡಿಕೆ ಅತ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದೆ. ರಾಮಾಚಾರಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತ ——]

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ನಮಸ್ಕಾರಪಾ, ಶ್ರೀಮಂತಾ

ರಾಯರು:—ಓಹೋ, ನವೋನ್ನಮಹ. ಬಾರಪಾ. ಶುಕ್ರಾಚಾರಿ; ಯಾಕ ತಡಾ ಮಾಡಿದೀ ಇವತ್ತೇ ?

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಇವತ್ತೇನು —— ಸಂತಿ; ಗಂಜೀಪೀ ಆಡೂ ಹಾಂಗಿಲ್ಲಾ ಬಿಚಿಕ್ ಆಡೂ ಹಾಂಗಿಲ್ಲಾ.

ರಾಯರು:—ಆದರೇನಾಯಿತು; ಕಡೀಕೆ ಎಲಿಅಡಿಕಿ ಹಾಕೊಂಡು ಹರಟೇ ಹೊಡಿಯೋದಪಾ ! ಹೂಂ, ಕೂಡಲಾ. ತಗೋ. (ಎಲೆಯಡಿಕೆ ದಬ್ಬಿ ಎದುಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರೂ ಕೊಡುವರು. ರಾಯರು ಗೋಡೆಗೆ ಆತು ಕೊಂಡು ಕುಳಿತು, ಎಡಗೈಯಿಂದ ತಂಬಾಕು ಸಜ್ಜು ಗೊಳಿಸಹತ್ತುವರು. ಅಚಾರಿ, ಎಲೆಯಡಿಕೆ ತಂಬಾಕು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಗಿಯುತ್ತ, ವೊಳಕಾಲಿಗೂ ಬಿನ್ನಿಗೂ ಹೊರುವ ದೋತರ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ವೊಳಕ್ಕೆ ಮಡಿಚಿಕೊಂಡು ಕೊಡುವನು.)

ಅಚಾರಿ:—ಮತ್ತೇನ ಶ್ರೀಮಂತಾ; ಈ ಸರೆ ಜಾತ್ರೀ ರಂಗ ಹೊಡಸಿ ಬಿಡೋಣಪಾ ಮತ್ತೇ; ದೇವರ ಕೆಲಸ. ನಾಕುವರ್ಷ ಆತು. ಜಾತ್ರಿ ಹ್ರಾಂಗ್ಲಾಂಗ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ. ಈ ಸರೆ ಮಾತ್ರ ಬಿಡೂ ಹಾಂಗಿಲ್ಲಾ.

ರಾಯರು:—ಇರಲಿ ಬಿಡಲೇ ಅಚಾರಿ. ಜಾತ್ರಿ ಅಂತೇ; ದೇವರ ಅಂತ. ದೇವರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಫಲೊ ಬಕ್ಕರಸಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೀದಿ. ಸಾಕ ಬಿಡಲಾ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟರ ದುಡ್ಡು ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತೀದಿ.

ಅಚಾರಿ:— ಹೌದಪಾ ! ಅಲ್ಲಾ, ಶ್ರೀಮಂತಾ, ಈಗ ದೇವರ ಹೆಸರು ಹೇಳತೀನಂತ ಎರಡ ಸಂಸಾರಾ ನಡ್ವತೀನಪಾ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಯಾ ಮಂತ್ರಾನಮಗಾಯೇನು ಒಂದು ಒಡಕ ಕವಡಿ ಕೊಡೊದುಲ್ಲ ಕವಡೀ. ಹಾಂಗ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಹೀರೇಮಗನ ಮದವಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಆಗ ತಿತ್ತು; ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮದವಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಆಗತಿತ್ತು ?

ರಾಯರು:— ಅಂತೂ ಛಲೋ ಕಾಯಕಾ ನಡ್ವೀ ನೋಡಪಾ ನೀ ಮಾತ್ರ ಆಚಾರಿ; ಆ ಎಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಕ್ಕಿಗ ಒಂದು ಟೀಕೀನೊ ವಾಡ್ವಿ ಹಾಕೀ ಅಲ್ಲಾ. ಅದೇನು ಯಾರಾದರೂ ದೇವರಿಗೆ ಮುಡುಪು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀನು ?

ಅಚಾರಿ:—ಅಲ್ಲದ ಮತ್ತೀ; ಆ ದೇಶಪಾಂಡೆ ರಾಮರಾಯರ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಬದಕಿದರ ಟೀಕಿ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡತೀನಿ ಅಂತ ಬೇಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಳಂತ. ಮನ್ನೆ ಹರಕಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಹೋದಳಲ್ಲಾ.

ರಾಯರು:—ಅದಕೇ ಅಂದೆ. ಬರಾಬ್ಬರೇ ಆತು ನೋಡು. ನಾನೂ ಹೀಂಗ ಏನಾದರೂ ಇರಬೇಕು ಅಂತ ಎಣಕಿ ಹಾಕಿದ್ದೆ. ಅಂತೂ ಏನ ಈಗ ನಿನ್ನ ಕೈಯೇನು ಯಾರು ಹಿಡಿದವರಿಲ್ಲ ಬಿಡಪಾ. ಆ ಎಲ್ಲಿ ಯಮಕರೇ ಏನ ಹೇಳಬೇಕಪಾ.

ಅಚಾರಿ:—ಮತ್ತೇನಪಾ ಶ್ರೀಮಂತಾ; ಹೀಂಗೇ ಏನಾರೇ ಯುಕ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲಾ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಆ ಎಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಾ ಕ ಇರತಿದ್ದಳು, ನನ್ನ ಹತ್ತೀಲೆ ? ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯಾರ ಯಾವನ್ನಾರ ಬೆನ್ನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗ ತಿದ್ದಳು. ಈಗ ಹೋಗಿಲ್ಲ ನೀನ್ನ ನಿಂಗಿ; ಅದ್ಯಾಕಪಾ ? ನೀ ಯೇನು ಕೊಡದ್ದಾಂಗಾದೀ !

ರಾಯರು:—ಅದೇ ನೋಡಪಾ ಸಂಕಟ ಬಂದಿರೂದು, ಇತ್ತ ಲಾಗ ಹೆಂಡತೀನು ಸತ್ತುಹೋತು. ಅತ್ತಲಾಗ ಆ ಸೂಳೀಮಗಳೂ ಕೈಬಿಟ್ಟಳು.

ಆಚಾರಿ:—ಅದಕ್ಕಾಕ ಇಷ್ಟು ಚಿಂತೆ ಮಾಡಿತೀದಿ. ಮತ್ತು ಯಾವಾಕೀನ್ನರೇ ಹೆಪ್ಪೀ ಹಾಕಿದರಾತಪಾ.

ರಾಯರು:—ಅಂಥಾವು ಭಾಳ ದಿನಾ ತಡೀಯುದುಲ್ಲೋ.

ಆಚಾರಿ:—ಭಾಳ ದಿನಾ ತಡೀದಿದ್ದರ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಗಂಟೆ ಏನು ಹೋದ್ದು ಒಂದು ಹೋದರ ಮತ್ತೊಂದು. ವ್ಯಾಲಿಂದ ವ್ಯಾಲ ಬದ್ಲಾಗತಿದ್ದರೇ ಬೇಸಪಾ. (ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತುಬಾಕಿ ಎಡದ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜು ಗೊಳಿಸುತ್ತ ಏಳುವ ಗಡಿವಿಡಿ ತೋರಿಸುವನು)

ರಾಯರು:—ಯಾಕಪಾ ಇಷ್ಟು ಅವಸರಾ ಆಚಾರಿ? ಎಲ್ಲಿ ನೆನ ಪಾದ ಕೂಡಲೇ ಜೀವ ಚುರುಚುರು ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇನು? ಕೂಡಲಾ, ಅಷ್ಟು ಇದೇಗ ಚಹಾ ಮಾಡತೇನಿ; ತಗೊಂಡ ಹೋಗು.

ಆಚಾರಿ:—ಹಾಂಗೇನಿಲ್ಲ. ಆ ಕುಲಕರ್ಣಿ ತಮ್ಮಾ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಬಿದ್ದಾನಪಾ. ಅವತ್ತ ನಾ ಗದಿಗ್ಗೆ ಹೋದಾಗ ಆ ಈರಾನ್ನೂ ಪ್ಯಾಟೆ ಬಸ್ಯಾನೂ ಒಗಳಾಡಿದರಂತಲ್ಲಾ ಆ ಹೊಲೇರ ದುರಗೇ ಕಾಲಾಗ. ಅದರ ದಸಿಂದ ನನಗ ಸಾಕ್ಷೀ ಹೇಳು ಅಂತ ಗಂಟೆ ಬಿದ್ದಾನಪಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ.

ರಾಯರು:—ಹಾಂಗಾರ ಆಚಾರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ದಕ್ಷಿಣೆ ಮೂಹೂರ್ತ ಬಂದೇದಲ್ಲಾ. ಅಂತೂ ನೀ ನೋಡಪಾ, ಬಲುದೆಕ್ಕೋರ್ ಶುಕ್ರಾಚಾರಿ. ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಏನಾದ್ರೂ ಇಂಥಾವೇ ಹುಡಕಿರತೀ.

ಆಚಾರಿ:—ಸುತ್ತದಕೇ ಹೆಳಿದ್ದೆಲ್ಲಪಾ, ಎರಡು ಸಂಸಾರದ ಹೊರರಿ ಮೈವ್ಯಾಲೆ ಅಂತ. ಬರೇ ದೇವರು ಅಂತ ಕೂತರ, ಆ ಕಲ್ಲು ದೇವ ರೆಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟೀತು? ಅತ್ತಲಾಗ ದೇವರ ಹೆಸರ್ಲೆ ಬಂದಷ್ಟೂ ಜಗ್ಗೆ ಬೇಕು. ಇತ್ತಲಾಗ ಬ್ಯಾರೇ ಯುಕ್ತಿನೂ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಜಗತ್ತು ನಿಂತದ್ದು ದುಡ್ಡಿನ ಮ್ಯಾಲಪಾ, ಶ್ರೀಮಂತಾ. ಅದಕೇ ನಾ ಒಂದು ಹಂಚಿಕೆ ಹುಡುಕೇನಿ. ಈ ರೂಪಾಯದ ಮ್ಯಾಲ ರಾಜಾನ ಮಾರಿ ಹಾಕಿರ್ತಾರ ನೋಡು ಪಂಚಮ ಜಾರ್ಜನ್ನು ! ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ರಾಜಾನ ಮಾರಿ ಹಾಕದ, ಕೂರ್ಮನ ಚಿನ್ನಾ ಹಾಕಬೇಕು ನೋಡು. ಯಾಕಂದ್ರೇ. ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಕೂರ್ಮನ ಮ್ಯಾಲ ನಿಂತದ ಅಂಬೂ ದುಲ್ಲ ಪುರಾಣದಾಗ. ಆದರ, ಖರೇ ಅಂದ್ರ ದುಡ್ಡಿನ ಮಾಲೆ ನಿಂತದ ಜಗತ್ತು.

ರಾಯತು:—ಬಲು ಯುಕ್ತೋ ನಿನ್ನವು ಆಚಾರಿ. ಆಗಲಿ ಬಿಡು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಚಹಾ ತಗೊಂಡ ಹೋಗೀಯಂತ ನಿಂದ್ರ.

ಆಚಾರಿ:—ಈಗೇನ ಮಾಡ್ತೀ ಬಿಡಪಾ. ಮತ್ತೇನು ನೀನೇ ಮಾಡಬೇಕು ಹೌದಲ್ಲೊ ?

ರಾಯರು:—ಮತ್ತ್ಯಾರಪಾ ಮಾಡವು, ನನ್ನ ಹೊರತು ! ಹೆಂಡತೀ ? ಮಕ್ಕಳೇ ?

ಆಚಾರಿ:—ನಾ ನೋಡಲಾರೆನೋ ಶ್ರೀಮಂತಾ ನಿನ್ನ ಗೋಳಾಟಾ. ಗಂಡಸಾಗಿ ನೀನೇ ಕೈ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನೋಡಲಾರೆ ನೋಡು. ಒಂದ ಮದ್ದಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಡೋ ಹೋಗಲಿ—, ಅಂದರ ಒಳ್ಳೆ ಒಳ್ಳೆ ಅಂತ ಇಲ್ಲದ ಜಂಭಾನೇ ಬಡೀತೀ ಅಪಾ. ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ನಡ್ಕಬೇಕಂತೀ ಈ ಸೋಗು. ಇಲ್ಲೋಡಪಾ

ಶ್ರೀಮಂತಾ, — ನಾ ನಿನ್ನ ಮುಂದ ಒಂದ ಖಚಿತ ಮಾತು ಹೇಳ ತೀನಿ. ಇನ್ನ ವ್ಯಾಲೆ ನಾವೇನು ಪುರುಷಪಾಕ ತಗೊಂಬವರಲ್ಲಾ. ಚಿಟ್ಟೆ ಅಂದು ಹೋಗೇದ ತಲಿಯೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಕೈಲೆ ಚಹಾ ಕುಡದು ಕುಡದು. ಇನ್ನ ವ್ಯಾಲಾದರೂ ನೀ ಏನಾರೇ ಮದ್ದೀ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಇರತೀನಂದೀ, ಛಲೋ ಆತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ನಮ್ಮ ಕಂಪೂದ ಮಂದಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ಬಿಡತೇನಿ. ನಿನಗ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕೇ ಬಿಡತೇನಿ.

ರಾಯರು:— ಆಗಲೆಪಾ, ಆಚಾರಿ. ನೀ ಇಷ್ಟು ಹೇಳತೀ ಅಂದ ವ್ಯಾಲೆ ನಾನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊತೇನಿ. ಒಂದು ಹೆಣರೇ ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಕೊಡು. ಆಗಿ ಹೋಗ್ಲಿ. ಮತ್ತೇನು, ಈಗಾದ್ರೂ ಖುಸೀನ ?

ಆಚಾರಿ:—ಬಾರಪಾ, ಹಾಂಗ ಹಾದಿಗೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸಿನಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಅದೇ ಮದವಿ ಮಾಡಿಕೊಬೇಕು ಅಂತ. ಆದರ ಬರೇ ಢೋಂಗ ಮಾಡತೀದಿ ಆತು. ನಾ ಬಲ್ಲೋ. ನಿಮ್ಮಂಥವರು ಎಲ್ಲಾ ಮದ್ದೀ ಒಲ್ಲೇ ಅಂತ ಅಂವ್ರ ಪ್ರಸಂಚಾ ಮುಂದ ಸಾಗಬೇಕು ಹ್ಯಾಂಗ ! ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾ ಇವತ್ತೇ ನಿಂತು ಹೋದೀತು !!

ರಾಯರು:—ಅಂತೂ ಮಂದೀ ಮನಸು ಕಂಡ ಹಿಡೀಲಿಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಹಿರದು ನೋಡಪಾ ಶುಕ್ರಾಚಾರಿ. ಆದರ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಾತ್ರ ನೋಡಬೇಕಲ್ಲಾ.

ಆಚಾರಿ:—(ಎದ್ದು ಹೊರಡುತ್ತ) ಅದರ ಕಾಳಜಿ ಬಿಡೋ ನಿನ್ನ ಮಂಜಾಳ ಹೋಗಲೀ. ಅಷ್ಟಾಕ ಎದಿಪಾಯಿ ಬಿಡತೀ; ನಾಯಿದ್ದ ವ್ಯಾಲೆ ನಿನಗ್ಯಾಕಣಾ ಚಿಂತಿ ?

ರಾಯರು:—ಹಾಂಗಾದ್ರ ಹೋಗತೀಯಾ ? ಮತ್ತು ನಾಳೆರ ಗಂಜೀಬಿಗೆ ಬರ್ತೀ ಇಲ್ಲೋ. ತಪ್ಪಸಬ್ಯಾಡಪಾ, ಮಾರಾಯಾ. ನೀ ಇರದಿದ್ದರ ಅಟಕ್ಕ ರಂಗೇ ಬರೊದುಲ್ಲ ನೋಡು. ಆದರ ನಮ್ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಮರೀಬ್ಯಾಡಾ.

ಆಚಾರಿ:—ಅದರ ಕಾಳಜೀ ಬಿಟ್ಟು ಚಿಂತೀ ಹಿಡೀ ನೀ.

ರಾಯರು:—ಹಾಂಗಲ್ಲಪಾ, ಮಗನೇ. ಆ ಎಲ್ಲಿ ಮನ್ಯಾಗ ಹೋಗಿ ಕೂತೆಂದರ ಎಲ್ಲಾ ಮರತೇ ಬಿಡತೀಯಪಾ ನೀನು. ಅದಕ ನನಗಿಷ್ಟು ಎದೆಗುದಿ. ಅಂತ್ಯೇಳಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಚ್ಚರಾ ಕೊಟ್ಟಿರತೇನಿ

ಆಚಾರಿ:—ಎಲಾ ಇವನೇ-ಎಂಥಾ ಮನಸ್ಸಾನೋ ನೀ ! ನಾನೂ, ಆ ಎಲ್ಲಿ ಸಾಲ್ಯಾಗ ದಿನಾ ಕಲೀತಿರೊ ಪಾಠಾನೇ ಅದೂ-ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಮದಿವಿ. ಅಂಥಾದು ನಿನ್ನ ಮಾತು ಮರತೇನೇ ? ಅದರೊಳಗ ನೀ ಅಂದ್ರ ನಮಗ ಗಳಸ್ಯ ಕಂಠಸ್ಯ (ತನ್ನೊಳಗೆ) ಗಳಸ್ಯ ಉರಲಸ್ಯ—
ಆಗಲಿ ಬರತೇನಿ ಹಾಂಗಾರ. (ಹೋಗುವನು)

ರಾಯರು:—ಈ ಲುಚ್ಚಿ ಸೂಳೇಮಗನ ಮಾತು ನಂಬಿ ಕೊಂಡಲ್ಲೇ ಈಗೆಲ್ಲಾ ರಾಮರಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕೂತೇದ ಮನ್ಯಾಗ !-ಅಂತೂ ಮಗಾ ನೆಟ್ಟಗ ತಲೀ ಬೋಳಿಸಿದಾ ನಮ್ಮದು. ಇದರಗಷ್ಟಾನೇ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು. (ಅತ್ತಿತ್ತಿರುಗಾಡಿ) ಆದರೂ ಮತ್ತ, ಏನಾರೇ ಹಿಕ್ಕುತ್ತ ಮಾಡಿದ್ರೇ, ಅವನೇ ಮಾಡದೇಕು. ನೋಡೋಣ, ನೋಡೋಣ, ಈ ಸಾರೆ ಏನೇನು ಮಾಡತಾನೋ—

(ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುವನು; ತೆರೆಬಿಳುವದು)

೨ ನೇ ನೋಟ : ರಾಮಾಚಾರಿ

[ಮರುದಿನ ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾನೆ. ಒಂದು ಬೀದಿ-ರಾಮಾಚಾರಿ, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಕಿವಿಗೆ ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುವನು. ಉಟ್ಟಿದ್ದು ಲೂಡ ಪಂಜೆ. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬರಿದು. ತಲೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಜೆ ಸುತ್ತಿಯದೆ. ಜನಿವಾರ ಕೊಂಡು ಉಂಗುರ ಜೋತಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ಟುಗಳಿವೆ. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗಂಟು. ಅತ್ತಲಿಂದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಭಟ್ಟರು ಬರುತ್ತಾರೆ; ಸಾಧಾ ದೋತರ ಕೊಟು ಅಂಗಿ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯ ಉಡುಪು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಂಚಿ. ಈತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಂಟ; ತುಸು ಉಗ್ಗ.]

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಮತ್ತೇನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಭಟ್ಟರೇ ಎದ್ದಿರಾ ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಓಹೋ ರಾಮಾಚಾರೇ—ಎದ್ದಿವಿ; ಎದ್ದಿರಾ ?
ಮತ್ತೇನು, ಎಲ್ಲಾ ಗ ಹಳ್ಳದ ಕಡೆಹೋಗಿದ್ದಿರೇನು ?

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಹೂನಪಾ. ಪ್ರಾತಃಕೃತ್ಯಾ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ
ಲ್ಲಲ್ಲಾ! ಒಂದು ಹೊಟ್ಟೆದಸಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಪಂಚಾನೇ ಹತ್ತೇದ ಬಿನ್ನು!
ಬೈಲುಕಡೆ ಹೋಗೋದು ಹಿಡಕೊಂಡು, ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳು
ಮನೀಮಾರು ಎಲ್ಲಾ ಆ ಕನಕದಾಸರು ಹೇಳಿಧಾಂಗ ಒಂದು ಗೇಣು
ಹೊಟ್ಟೆದತಿಂದನೇ ನೋಡಪಾ. ಹೌದಂತಿಯೋ ಅಲ್ಲ ಅಂತಿಯೋ !

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ನಾಜಮೀ ಮಾತರೇ ರಾಮಾಚಾರೇ—

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಈ ಖೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೆದಸಿಂದ, ಒಂದ ಮಾಡ
ಬೇಕ ಎರಡ ಮಾಡಬೇಕೇ-, ಒಂದು ಪ್ರತಿಸ್ಪಷ್ಟೀನ ಹುಟ್ಟಿಸ ಬೇಕಾಗ್ತದೆ
ಮನಸ್ಸಾ ಅಂಬಾವ. ಎಷ್ಟು ಖಟಾಟೋಪಾ; ಎಷ್ಟು ಗೋಳಾಟಾ—ಆ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ರಾಮಾಚಾರೇ — ನಿಮ್ಮಂಥಾ ಅನುಭವಿಕರು, ನಿಮ್ಮಂಥಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕೂತಕೊಂಡು ಹೀಂಗ ಇಷ್ಟು ಗೋಳಾಡ ತೀರಿ ಅಂದ್ನವ್ಯಾಲೆ ನಮ್ಮಂಥ ಹುಡುಗರ ಅವಸ್ಥೆಯೇನು? ನಾವು ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಬಾಳಿವಿ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೇವಾದಿತು!

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಈಗೇ ಕೈಕಾಲು ಬಿಡಬ್ಯಾಡಪಾ ಹುಡುಗಾ. ಇನ್ನೂ ನಿನಗ ತಲಿಗೆ ಬಡೀತೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿ ಬರತೇದ. ನನಗ ನೋಡು ಈಗ ಅರ್ಧ ದಿವಸ ಆಗಿ ಹೋದವು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳಾದವಪಾ. ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಇದ್ದದ್ದವು ಸತ್ತದ್ದವು ಕೂಡಿ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಎಂಟರಾಗ. ಈ ಹೆಂಡತೆರು ಹೀಂಗ ಹಡೀತಾ ಹೋದರ ನಾವರ ಎಷ್ಟು ಅಂತ ಈಡ ಮಾಡಬೇಕಪಾ ಅಂತೀನಿ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಅಂತೂ ನೀವು ಎರಡೇಳು ಮಕ್ಕಳ ತಂದಿ ಅನ್ನ ರಿಲ್ಲಾ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಬರೇ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳೂ—

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳೇಪಾ — ಇನ್ನಾ—ಬಿಟ್ಟೇ ಮಕ್ಕಳ ಲೆಕ್ಕಾ ಎಲ್ಲಿ ಇಟುಕೋತ ಕೂಡಲಿ. ಎಷ್ಟಾದುವೋ ಎಷ್ಟು ಹೋದವೋ. ಇನ್ನೇ—ಬರೇ ನನ್ನ ಸಂಸಾರದ ಗೋಳಂತೀಯಾ? ನಮ್ಮ ಕೆಟ್ಟ ಜೀವಾ, ಮಂದಿ ದಸಿಂದ ಸಹಿತ ಗೋಳಾಡಬೇಕು. ಈಗ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತನ್ನು ಮದವೀ ಒಂದು ಮಾಡಬೇಕಾಗೇದ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಅಂತೂ ಮತ್ತೊಂದು ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕ ಕೈ ಹಾಕಿ ರಲ್ಲ ಆಚಾರು! ಸಾಕು ಬಿಡ್ರಪಾ ಮಹಾರಾಯರ. ಈಗ ಅವನ ಅವಸ್ಥೆ ಇಷ್ಟು ಮಾಡೀರಿ. ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಪಾಪ! ಈಗ ಅವಗ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಿಟ್ಟೇ ಸಾಗಿಸ ಬೇಕಾದ್ರ ಸಾಕುಸಾಕಾಗೇದ. ಇನ್ನ ಹೆಂಡ್ತಿನ ಎಲ್ಲಿ ಗಂಟಹಾಕಿಕೊಂಡಾನು?

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಅದ್ಯಾಕೆ?—ನಾ ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಬಿಡತೇನಿ ಏನ್ ಅವನ್ನೆ?? ಆ ಸೂಳೇಮಗನ್ನ ಏಳು ಕೆರೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ ಗಲ್ಲಗಲ್ಲ ಬಡಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚತೇನಿ. ಈ ರಾಮಾಚಾರಿ ತುತ್ತಿಗೆ ಆಶಾ ಮಾಡಿದವರ ಗತಿ ಏನಾಗತದ ಅಂತ ತೋರಿಸೇ ಬಿಡತೇನಿ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ರಾಮಾಚಾರೇ, ಆ ನಿಂಗೀ ಕಾಲಾಗ ಹೌದಲ್ಲೊ ಇಷ್ಟು ನಿಮ್ಮದೂ ಅವರೂ ವರಾ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡ್ರಿ. ಅವಳೇ ಓಡಿ ಹೋಗ್ಯಾಳಲ್ಲಾ ಅವನ ಬಿಟ್ಟು.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಆ ಹಿಕ್ಕತ್ತು ಮಾಡಿದ ಮಗಾಅರ ಯಾರವ ಈ ರಾಮಾಚಾರಿ ಹೊರ್ತು. ಈಗ ಆ ನಿಂಗಿ ಯಾರ ಹತ್ತರ ಇದ್ದಾಳಂತ ತಿಳಿದಿ ! ಈ ರಾಮಾಚಾರಿ ಅಂದರ ಹಾಂಗಹಾಂಗ ತಿಳಿದೀರಿ ನೀವೆಲ್ಲಾ. ಈಗ್ಯಾಕೆ ಹೇಳ್ಲಿ.—ಮತ್ತಾರ ಮುಂದೂ ಸುದ್ದಿ ಒಡೀ ಬ್ಯಾಡಪಾ ಮತ್ತ. ನೀ ನಮ್ಮಾವಾ ಅಂತ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳೇನಿ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— (ಕೈ ಕೈ ಚಪ್ಪಿಸುತ್ತ) ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಅದನೋ ಇಲ್ಲೋ ರಾಮಾಚಾರೇ? —ಅಂದ ಮ್ಯಾಲ ತೀರಿತ್ರೆಪಾ—ಹಾಂಗಾರ ಏನು ನಿಂಗಿ ನಿಮಗ ಸಾಮೀಲಾಗ್ಯಾಳೇನ ಮತ್ತ. ಅಂತು ಹಿಡತಾ ಭಲೋ ಹಾಕಿದ್ರೆಪಾ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಮತ್ತ ಕೈಯಾರದೊ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ—ನಾ ಏನ ಹೇಳಲೆಪಾ. ಹುಡುಗೀ ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಅಸಿಮಿಸಿ ಅಂಬೂಹಾಂಗಿಲ್ಲಾ. ಹಾಂಗ ಹಾಕೇನಿ ಒಂಟೀ ಹಿಡತಾ. ಆದರ ಇನ್ನೂ ಆ ಶ್ರೀಮಂತನ್ನೊಂದು ಕೆಬ್ಬಿಕೆಲಬ್ಬೆ ಅನಸೂ ತನಕಾ ನನಗೇನು ಸಮಾಧಾನ ಇಲ್ಲ ನೋಡು. ನನ್ನ ತುತ್ತಪಾ ನಿಂಗಿ; ಅದಕ್ಕ ಅವಾ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದಾ. ಆಗಲಿ,

ಮಾಡತೇನಿ ನಂದರು ಅವನ ಪುಟ್ಟಾಪೂರಾ : ಫಜೀತಿ. ಆದರೈನೀ ಮಾತ್ರ ಸಾಮೀಲಾಗರಬೇಕು ಮತ್ತು ತೀತೀಲ್ಲೊ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಅದಕ ನನ್ನ ಮಾತು ಖಚಿತ ಅಂತ ಹಿಡೀರಿ, ನೀವು. ಆ ಶ್ರೀಮಂತನಿಂದ ನಮಗ ಏರಗಟ್ಟಿದೀರೇ ಏನು. ನೀವು ಇದ್ದ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದಾಂಗ ಅನ್ನಿರಿ. ಹೌದೋ. ಅಲ್ಲೊ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಅದರ ಕಾಳಜಿ ಬಿಡಪಾ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ—ಈಗ ಮತ್ತು ನರಗುಂದ ಹಾದೀ ಜಕಾತಿ ಕಟ್ಟೀ ಕೆಲಸ ಬಂದೇದ ; ಹಚ್ಚಿಸಿ ಕೊಡ್ಲೇನು ? ಅಥವಾ ಈಗ್ಯಾಕ ಮುಂದ ನೋಡೋಣಂತ. ಅದಕೂ ಬಲಾ ಅನ್ನ ನೌಕರೀ ಸಿಗೂಹಾಂಗ ಮಾಡೇನಂತ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ರಾಮಾಚಾರ, ನೀವು ನೆನು ದಸಿಂದ ಏನಾದ್ರೂ ಖಟಿಪಟಿ ಮಾಡ್ತೀರಿ ಅಂತ ನಮಗ ಖಾತ್ರಿ ಅದೇನ ಬಿಡಿರಿ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಹಾಂಗಾರ ಈಗ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಾಗು. ಆ ಶ್ರೀಮಂತನೊಂದು ತೊಬೋ ತೋಬೋ ಅನಿಸಿ ಬಿಡೋಣ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಆಚಾರೇ, ನೀವ್ವೇಳಿಧಾಂಗ ನೋಡ್ತೀಪಾ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಹೌದಲ್ಲೊ. ಘಟ್ಟೀ ಹಾಂಗಾರ. ಮತ್ತೀಗ ಎತ್ತಾಗ ಹೊಂಟೆಪಾ ! ಬಿಸಿಲು ಏರಲಿಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ದೇಸಾಯರ ಬಿಟ್ಟಿಪಾ. ಅವರ ಹುಣಸೀಗಿಡದ ಹೊಲದಾಗ ಹೊಸದಾಗಿ ಒಡ್ಡು ಹಾಕಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾರ. ಅಷ್ಟು ದೇಖರೇಖೀ ಮಾಡಬೇಕಾಗೇದ. ದುಡ್ಡು ವುಳ್ಳವರ ಮಾತೂ, ಅಷ್ಟು ಮರ್ಜಿ ಹಿಡೀಬೇಕಲ್ಲಾ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಆಗಲಿ ಹೋಗು ಹಾಂಗಾರ; ಮತ್ತೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಬಿಡುಕೊಟ್ಟು ಬರತೀವಲ್ಲವೋ ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಬರದೇ ಹ್ಯಾಂಗರೇ. ಏನ ತಪ್ಪಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನ ತಪ್ಪಿಸೂ ಹಾಂಗಿಲ್ಲ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಬಾ ಮತ್ತೆ ಮರೀಬ್ಯಾಡಾ. ಈಗೇನಪಾ ಅಂತಂದ್ರ, ನಾನು ಆ ಶ್ರೀಮಂತನ್ನ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸೇನಿ. ಅವನ ಮನಸಿನಾಗೂ ಇತ್ತೂ ಅನ್ನು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಾಗ ನಮ್ಮ ಕಂಪೂ ಕೂಡಿತ್ತು ಅಂದ್ರ ನಾ ಮತ್ತೆ ಆ ಮಾತು ತಗೀತೇನಿ. ನೀನೂ ಅವನ್ನ ಉಬ್ಬಿಸಿ ಬಿಡು. ಏನಾರ ಒಂದ ಭುಲತಾಪಿ ತುಂಬಿ, ಅಂತೂ ಅವನ ಮಡ್ಡೀ ಹೊಲಾ ಅದ ಅಲ್ಲಾ, ಅದನ್ನ ಮಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚೋಣ. ನಾನೇ ಅದನ್ನ ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ತಗೋಬೇಕು ಅಂತೇನಿ. ಅಂದ್ರ, ಅವನ ಹೊಲದ ತಲೀ ಮ್ಯಾಲೆ ನನ್ನ ಮಸಾರೀ.ತುಂಡು ಏನದೇ ಅಲ್ಲಾ, ಅದನ್ನೇ ಅದನ್ನ ಕೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿರ, ಏನ ಅಪರೂಪ ಹೊಲಾ ಆಗ್ತು ದಂದೀ ! ಅಂಥಾ ಮಸಾರಿ ಈ ಸೀಮ್ಯಾಗ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದಕಂತ ಹೇಳಿ, ಈ ಸಾರೆ ಜಾತ್ರಿ ರೌಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚುಮಾಡಬೇಕಾಗೇದ. ಅಂದ್ರ ಕೈಯಾಗ ಸಾಕಷ್ಟು ದುಡ್ಡೂ ಕೂಡತದ. ಹೀಂಗದ ನೋಡು. ತಿಳೀತೇಪಾ. ನನ್ನ ಮಸಲತ್ತು. ಅಂತೂ ಅವನ್ನ ಅವನ್ನ ಡಬ್ಬ ಹಾಕೂದ. ಏನಂತೀ !

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಹೊರತಲ್ಲಾ. ಆ ಶ್ರೀಮಂತನ್ನೂ ಬಲಿಯೊಳಗ ಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು ಯುಕ್ತಿಶಕ್ತಿ ನಿಮ್ಮಹತ್ತರ ಅವನೇ ಅದ. ಅಂದ್ಯಾಲೇನು. ಬೇಕಾದಾಗ, ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ

ಮಾಡತೇನಿ. ಮತ್ತೇನು. ಈಗಷ್ಟು ಹೊಲದಕಡೆ ಹೋಗಿಬರ್ದೇನಿ. ಹೊತ್ತಾತು. ನಮಸ್ಕಾರ. (ನಮಸ್ಕಾರವಾಡುವನು)

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಆತು ಹೋಗಿ ಬಾ. (ನಮಸ್ಕಾರವಾಡುವನು)

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಕೈಯ್ಯಾಗೇನೋ ಹಿಡಿದೀರಲ್ಲ ಗಂಟು.

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಇದೇಪಾ ಸಂಸಾರಾ ಅಂಬೋದು. ಹಳ್ಳದ್ದಂಡೇ ಪಕ್ಕೇರಾ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ, ಈ ಸಾರೆ ಕಾಯಿಪಲ್ಯಾ ಭಲೋ ಹಾಕ್ಕಾನ. ‘ಯಾಕೋ ಸೂಳೇಮಗನೇ, ದೇವರ ಗುಡಿಗಷ್ಟೆನು ಕಾಯಿಪಲ್ಯಾ ಕೊಡುಹಾಂಗಿಲ್ಲೆನು’ ಅಂತ ತುಡುರಿದೆ. ‘ಇಕಾ ಯಪ್ಪಾ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಬಿಟ್ಟಿರ ಹ್ಯಾಂಗಾದೀತು’ ಅಂತ ಇದಷ್ಟು ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಅಷ್ಟು ಚವಳಿಕಾಯಿ, ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಂಡೀಪಲ್ಯಾ, ಒಂದು ನಾಕು ಎಳೆ ಎಳೆ ಸನತೀಕಾಯಿ ಅದೂ ಕೊಟ್ಟಾ. ಹ. ಹ. ಹ.

(ನಗುತ್ತ ಹೋಗುವರು; ತೆರೆಯೇಳುವದು)

೩ನೇ ನೋಟ: ರಾಮಾಚಾರಿಯ ರಣರಂಗ

[ಅಂದಿನ ಮೂರನೇ ಸಂಜೆ. ಶ್ರೀಮಂತನ ಮನೆ; ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಮಾಚಾರಿ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಮದ್ದು, ಅನಂತ, ಬಂಡೆಪ್ಪ ವೊದಲಾದ ಜನ ಗುಣಾಗಿ ಮೂರೇ ಆಟ ಆಡಲು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಆಟವು ಒಳ್ಳೇ ರಂಗಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಹತ್ತರ ಒಂದೆಡೆ ಟಕ್ಕೆ ಗಳು. ಒಂದು ಬದಿಗೆ, ಸ್ಕೋ ಕೆತ್ತುಬಿಸಿ ವೊದಲಾಗಿ ಚಹದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಗುಣಾಗಿ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಆಟಗಾರರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ರುವಾಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದು ಬದಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಡಅಡುತ್ತ ಆಟಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ರಂಗು ಬರುತ್ತಿದೆ. ರೊಕ್ಕದ ಝುಝುಕಾಟವು ಕೇಳಬರುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಹೊತ್ತು ಆಟವು ನಡೆದ ಮೇಲೆ.....]

ರಾಯರು: — (ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಡುಗಳನ್ನೊಗೆದು) ಸಾಕುಬಿಡೋ ಇವತ್ತು. ಹೋಗಲಿ. ಯಾಕೋ ಭಾಳ ಲಗೂ ಬ್ಯಾಸರ ಬಂತಪಾ ಆಟ.

ರಾಮಾಚಾರಿ: — ಬಂದಿದ್ದೀತು, ನೋಡಪಾ. ಮದ್ದಿ ಅಂತ ಠರಾವು ಆದ ಕೂಡ್ಲೇ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ಮುಂದಿನ ಹೆಂಡತಿ ಮ್ಯಾಲೇ ಕೂತ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀತು. ಅಲ್ಲೇ—

ರಾಯರು: — ಏನಪಾ ರಾಮಾಚಾರಿ, ನೀ ಏನ ಬರೇ ಭಾಷ್ಕಳನ ಕಾಣತೀದಿ. ಹಾಲಿಲ್ಲಾ ಬಾಪ್ಲಿಲ್ಲಾ ಗುಟಕ್ ಅನ್ನು ಅಂತ ಮೂಗಿಗೆ ತುಪ್ಪಾಹಚ್ಚಿ ಕೂಡಿಸಿಬಿಟ್ಟೀ ಆತು. ಏ ಸುಬ್ಬಾಳಿ — ಚಹಾ ಮಾಡಪಾ ಹೋಗಲಿ — ಸ್ವೋ ಹೊತ್ತುಸು. ಏ ಮದ್ದೂ — (ಆತನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ರೊಕ್ಕುಕೊಟ್ಟು) ಆ ಗುರವ್ವನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಪಾವು ಚುರಮರಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ. ಸಂಪಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಸೋಣ.

ಬಂಡೆಪ್ಪ: — ಏನಪಾ ಮಗನ, ಶ್ರೀಮಂತಾ, ಅಬ್ಬೊ ಮದಿವಿ ಮಾತ ಆಡತೀರೇನು, ಕಂಗಾಲರಗತಿ ಚುರುಮರಿಯೇನು ತರಸ್ತೀ. ಒಂದು ಸಜ್ಜ ಮೇಜವಾನೀ ಮಾಡಸಬಾರದೇಪಾ.

ರಾಯರು: — ಏನ ಹೇಳಬೇಕಪಾ ಬಂಡೆಪ್ಪಾ. ಒಳಗ ಏನು ಉಳಿದಿಲ್ಲ ನೋಡಪಾ ಅರ್ಥಾ. ನೀನೆಲ್ಲಾ ಏನೋ ಅಂತೀರಿ ಅಂತ ಇನ್ನೂ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀಮಂತ ಆಗಿ ಕೂತೀನಿ. ಅಷ್ಟೇ.

ಅನಂತ: — ಹಿಂಗ ಅಂಬಾವಾ ಮದಿವೀ ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಕೋ ತೀಪಾ ಮಗನೇ. ನಿನಗ ಹೀಂಗಾದರ ಹೆಣಕೊಡೂ ಬೋಳೀಮಗಾ ಅರ ಯಾವ ?

ರಾಯರು:— ನಾನೂ ಅದೇ ಅಂತೀನೋ ಮಂಗಳಾನಮಗನೇ. ಆದರ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಶುಕ್ರಾಚಾರಿ ಏನೇನು ಯುಕ್ತಿ ಮಾಡತಾನೋ ನೋಡಬೇಕಪಾ. ಆತನೇ ಅಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕಂಪೂದ ಕುಲಪುರೋಹಿತಾ—

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಇನ್ನೂ ನಿನಗ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಮಂತಾ ? ಹೀಂಗಾದರ ನಾ ಏನ ಹೇಳಲಪಾ ನಿನಗ ಅಂತೀನಿ. ಹೆಣ್ಣು ತಂದು ಕೊಡೊದು ನನ್ನ ಕೂಡಿತ್ತು; ಅದರ ವಿಚಾರಾನೇ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಬಿಡು ನೀ. ಈಗೇನ್ರೀ ಹೆಣ್ಣು, ಇಕಾ ಅಂದರ ಎರಡು, ಅಕಾ ಅಂದರ ನಾಕು,

ರಾಯರು:— ಆದರ ರಾಮಾಚಾರೀ, ದುಡ್ಡಿಗೆನ ಮಾಡಂತೀ ?

ಅನಂತ: —	}	ನೀ ಮದುವೆಗಾದರೂ ತಯಾರಾಗಪಾ. ನಮ್ಮಂಥಾ ಮಿತ್ರರಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಹ್ಯಾಂಗಾ ದರೂ ಮಾಡೇವಂತ.
ಭಂಡೆಪ್ಪ: —		
ಮದ್ದೂ: —		

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಶ್ರೀಮಂತಾ ನಾ ಹೇಳಲ್ಯಾ— ನೀನು ಅದ ರದೂ ಯೋಚನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ನಾ ನಿನಗೆ ಒಂದೂ ಪೈ ಖರ್ಚಾಗ ಧಾಂಗ ಮದ್ದಿ ಹೊಡಸತೇನಿ. ಕನ್ಯಾ-ಕಾಯಿ ಮದವಿ. ಒಂದು ದಿವಸ ದಾಗ ಮುಗಿಸಿಬಿಡೊಣು. ನಮ್ಮ ಗುಡಿಯೊಳಗೇ ಆಗಹೋಗಲಿ. ಚೂರುಚಾರು ಖರ್ಚು ಸಹಿತ ನಾನೇ ನೋಡಿಕೊತ್ತೇನಿ. ಆತೇಪಾ—

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— (ಚಿಹಾಕ್ಕೆ ಎಸೆಗಟ್ಟುಬಿಡು) ಇದೇನು ಹೇಳತೀರಿ, ರಾಮಾಚಾರ, ನಿಮ್ಮಂಥವರು ಕೂತುಕೊಂಡು ? ಶ್ರೀಮಂತನ ಮದವಿ ಅಂದರೇನು ? ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತಮಂದಿ ಮಿತ್ರರು ಇದ್ದೇವೆಂದರೇನು??

ಒಂದು ದಿವ್ಯದಾಗ, ಅದೂ ಗುಡ್ಯಾಗ ಮದುವೆಂತ ! ಹಾಂಗಾದರ
ನಾಕಮಂದ್ಯಾಗ ನಮ್ಮ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಕಟ್ಟೀತು ! !

ಮದ್ದೂ:— ಸುಬ್ಬಣ್ಣ— ನೀ ಏನ ಹೇಳಿದೆಲ್ಲ ಈ ಮಾತೂ
ಇದ ನೋಡಿದು ರಾಸ್ತೆ ಮಾತು. ನೆನು ಶ್ರೀಮಂತನ್ನು ಧೊಡ್ಡ
ಬಳಗಾ. ಭಾಗಾದೇರೊಳಗ ನಾಚಿಗ್ಗೊಡಾದೀತು ಎಲ್ಲಾರ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ರಾಮಾಚಾರೇ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತಗ ಅಂಥಾ ಇಂಥಾ
ಬಿಡಾಡಿ ಬಡವರ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಟೆಹಾಕಬ್ಯಾಡಸಾ ಮತ್ತ. ಹಾಂಗಿದ್ದರ
ಮದ್ದೀನ ಬ್ಯಾಡಾ. ನಾ ಅನಕಾ ಹೇಳ್ದೀನಿ.

ರಾಯರು:— ಹೌದೋ, ಶುಕ್ರಾಚಾರಿ, ಮಾಡೂದು ಮಾಡಿ
ಕೊಂಡಮ್ಯಾಲೆ ಒಂದು ಶ್ರೀಮಂತರ ಹುಡುಗೀನ ಮಾಡಿಕೊಬೇಕಪಾ
ಅಂದರ, ಸಂಗ್ರೀಲೆ ದುಡ್ಡೂ ತಂದಿರಬೇಕು ನೋಡು.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಅಲ್ಲಪಾ ಮಗನ, ಹೆಬ್ಬ ಹಸಾ ಹಾಲು ತುಸಾ
ಅಂದರ ಹ್ಯಾಂಗ ಆದೀತು ಆ ಮ್ಯಾಲೆ. ಹಾಂಗ ಅಂತಿದ್ದರ ಮಾತ್ರ
ದುಡ್ಡ ಬೇಕಪಾ.

ರಾಯರು:— ದುಡ್ಡು ಎಲ್ಲಿದ ತರ್ಲೋ? ಅದಕೇ, ಏನಾರ ಒಂದು
ಹೆಂಚಿಕೇ ಹುಡುಕು ಅಂತೀನಿ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಒಳ್ಳೇ ಲೆಕ್ಕಪಾ ನಿಂದು. ನಿನಗರೇ ಏನು
ಅರೀ ಆಗೇದ. ಆ ಮಡ್ಡೀಹೊಲಾ ಮಾರಿಬಿಡಲಾ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಹೌದು ಶ್ರೀಮಂತಾ, ಮಾರಿಬಿಡುಹೋಗ್ಲಿ. ಅಂದರ
ಒಂದ ಮದ್ದಿ ಸಂಪ ಹೊಡಿಸಿಬಿಡೋಣ. ಮಾಡುದು ಮಾಡಿ ಅನ
ಮಾನ್ಯಾಕ. ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಹಾಂಗ ಮದುವಿ ಆಗಿಹೋಗ್ಲಿ.

ರಾಯರು:—ಅದನ್ನಾಂಗ ಮಾರೂದಪಾ ಅಂತೀನಿ. ಉಳಿದದ್ದು ಅದೊಂದು. ನಾನು ಒಳ್ಳೆ ಜೀನಹಂಕತನಾ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೂತೇನಿ. ಅದೂ ಒಂದು ಮಾರಿದರ ಮುಂದ ಗತೀ !

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಥೂ ನಿನ್ನ ಮಂಜಾಳಹೋಗಲಿ. ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವರು ಹುಲ್ಲ ಮೇಯಿಸತಾನೇನೋ ? ಈಗ ಜಗತ್ತಿನಾಗ ಯಾರೇನು ಕೂಳಿಲ್ಲದ ಸಾಯತಾರೇ !! ನಮ್ಮ ಸುಬ್ಬಾಪ್ಪಂದೇ ನೋಡು; ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಾತು ಮುಲ್ಕಿ ಪರಿಕ್ವಾ ಆಗಿ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹತ್ತು ರೂಪಾ ಯದ ನೋತ್ರಿಯೇನು ಹತ್ತಿಲ್ಲಪಾ. ಅದರೂ ಸಾಗೇದೋ ಇಲ್ಲೋ ಅವನ ಸಂಸಾರಾ ! ಅವನೂ ಈಗ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಹಡದಾನ. ಮತ್ತೀಗ ಒಂದು ಭಟ್ಟಾಪ್ಪಗ ತಯಾರಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ. ಯಾಕೋ ಸುಬ್ಬಾಪ್ಪ, ಹೌದೋ, ಅಲ್ಲೋ ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ನಾನೂ ಅದೇ ಅಂತೀನಿ. ಇಂಥಾ ಅಳುಬುರುಕತನಾ ನನಗ ಸೇರೂದುಲ್ಲ ನೋಡು. ನೀನೂ ಬಲು ಮೀನಾಮೇಷವ ಮನ ಸ್ಯಾನೋ ಶ್ರೀಮಂತಾ. ನಾ ಆಗಿದ್ದರ ಹೊಡದೇ ಬಿಡತಿದ್ವೆ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ನಾವಾದರೂ ಏನು ಹೇಳೂದಪಾ ಮತ್ತ ; ನೋಡು. ನಾಳೆ ನಾವೇ ಎಲ್ಲಾರೂ ಕೂತು ಹೊಲಾ ಮಾರಿಬಿಡಿವಿ ಅಂದೀ ಮತ್ತ. ಅಂಥಾ ಅಪವಾದ ಸರ್ವಥಾ ಬ್ಯಾಡ ಮಾರಾಯಾ. ಯಾಕಣಾ ಸುಬ್ಬಾಪ್ಪ. ಹೌದಂದಿಯೋ ಅಲ್ಲಂದಿಯೋ ? ಹೌದ್ರೀ— ಒಂದೇ ಊರವರು...ನೆರೆಹೊರೆಯವರು...ಮಿತ್ರರು...ಹೀಂಗ ಇರು ವಾಗ ಅಪವಾದ ಹೊರಲಾಸಲ್ಲಾ. ಆದರ, ನೋಡಪಾ ಶ್ರೀಮಂತಾ, ಮದವಿ ಬೇಕಂದೀ; ಹೋಗಲಿ, ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ ಅಂತ ಕಂಣು ಮುಚ್ಚಿ

ಕೊಂಡು ಹೊಲಾ ಮಾರಿಬಿಡು. ಮುಂದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೇವರು. ಅಂದರೆ ನಮಗೂ ಈಗ ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ, ಅತ್ತಲಾಗ ಇತ್ತಲಾಗ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ. ತಯಾರಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗತದೆ. ಇಲ್ಲೇ, ನಿನ್ನ ಮರ್ಜೀಪಾ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಶ್ರೀಮಂತಾ, ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು. ನೀ ಹೊಲಾ ಒಂದೇ ಉಳದದ ಅಂತೀಯಲ್ಲಾ; ಅವಕೇ ನಾನೂ ಅದನ್ನ ಮಾರಿ ಬಿಡು ಅಂಬೋದು. ಅದು ಒಂದರಿಂದ ಬಂದೀತೇನು ? ಹೋದೀತೇನು ? ಮುಖ್ಯಾ, ನಿನಗ ಮದವಿ ಬೇಕೋ ಬ್ಯಾಡೋ ?? ಇಲ್ಲೋಡು, ನಾಳೆ ಒಂದು ಶ್ರೀಮಂತರ ಹುಡುಗೀನ್ನಮದವಿ ಆಗ್ತೀ ಹ್ಯಾಂಗೂ; ಆ ಮ್ಯಾಲೆ ಮತ್ತಿಂಥಾ ಹತ್ತು ಹೊಲಾ ಕೊಂಬೀಯಂತೇಳು.

ರಾಯರು:—ಹೌದಪಾ. ಮದ್ದಿ ಬೇಕು. ಅಂತ ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಮಾಡಿ ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ನಿಂತಕಾಲ ಮ್ಯಾಲ ಅದನ್ನ ತಗೊಂದುವವರಾರು ?

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಯಾರಾರ ತಗೊಂಡೇ ತಗೊಂಡಾರು. ಅಂಥಾ ಹೊತ್ತು ಬಂದರೆ, ನಮಗ ಆಚು ಇದ್ದ ಮ್ಯಾಲ, ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟುರಾತಪಾ. ಇಷ್ಟೂ ಮೀರಿ ಯಾವನೂ ತಗೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಎಲ್ಲಾರ ಸಾಲಾ ಮಾಡಿ ನಾನೇ ತಗೊಂಡೇನೆಂತೆ. ಅದ್ಯಾಕಪಾ ಭಿಡೆ ಮತ್ತೆ. ನಿನಗ ನಿನ್ನ ಹೊತ್ತಿನಾಗ ನೆರವಾಗದಿದ್ದರೆ ತಗೊಂಡೇನು ಸುಡಬೇಕು ನಮ್ಮ ಜನ್ಮಾ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಅಲ್ಲರೇ ರಾಮಾಚಾರೇ; ಹಾಂಗಾರ, ನೀವೇ ತಗೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ತಯಾರಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀಮಂತಾ ಅತ್ತಲಾಗ ಇತ್ತಲಾಗ ಅಲೆದಾಡಬೇಕು ಯಾಕೇ? ಮೊದಲೇ ನೀವು ತಗೊಂಡ ಬಿಡ್ತೀ. ನಿಮಗ

ಅದ್ರ ಶ್ರೀಮಂತಾ ಮತ್ತೂ ನೂರಾರು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಾನು. ನಮ್ಮ ಆಚಿನಾಗ ನಿಮ್ಮ ಹಾಂಗ ನೆರವಿಗೆ ಬರೂ ಮಂದಿ ಕಡಿಮಿರಿ. ದುಡ್ಡು ಹೆಚ್ಚೊ ಮನಸ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚೊ ? ಯಾಕಪಾ ಮದ್ದು ??

ರಾಮಾಚಾರಿ :—ನೋಡ್ರೆಪಾ. ನೀವೆಲ್ಲಾರು ಹಾಂಗ ಒಪ್ಪಿದರ, ನಾನೇ ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ತಗೊಂಡಬಿಡತೇನಿ. ಕಡೀಕೆ ಸಧ್ಯಕ್ಕು ಗುಡೀ ದುಡ್ಡು ಹಾಕಿಯಾದರೂ ತಗೊಲೆತೇನಿ; ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತನ ದತ್ತಿಂದ ಮತ್ತೇನು ಬಂದದ್ದು ಬರಲಿ. ನಾ ಯೇನಪಾ ಮಿತ್ರಾ ಅಂತ ಹೇಳಿ, ಕಡಿಮಿ ಕಿಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ಕೊಡು ಅಂತೂ ಕೇಳೊದುಲ್ಲ; ನೀವೆಲ್ಲಾರು ನಾಕು ಧೊಡ್ಡ ಜನ ಏನು ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಕಟ್ಟೀರಿ ಅಷ್ಟಕ್ಕು ತಗೊಲೆತೇನಿ ಹೋಗಲಿ. ಆಚಿನಾಗ ಸಿಕ್ಕವರು ಅಂತ ಮತ್ತಷ್ಟು ಒತ್ತೊದು ಅದನೇ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮೊಳಗ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ :— ಮತ್ತೇನಪಾ ಶ್ರೀಮಂತಾ. ಏನಂತೀದಿ. ಆಗಿ ಹೋಗಲಿ ಮತ್ತ. ನಿನ್ನ ದತ್ತಿಂದ ಅಂತ ರಾಮಾಚಾರು ತಾವೇ ಮುಂದೆ ಬಂದಾರ ಸ್ವತಃ. ಈಗ ನೀನು ಶಾಣೀತನ ಮಾಡಿ ಹೂ ಅಂದೀ, ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೇ ಹುರುಪಲೇ ಕೆಲಸಮಾಡೇವು. ನಾಳೇ ಮದುವೆ ಆಗತದ ಹರೇದ ಹೆಂಡತಿ ಮನಿಗೆ ಬರತಾಳ. ಒಂದು ನಾಕೆಂಟು ಮಕ್ಕಳೂ ಆಗತಾವ. ನಿನಗೇನು ಇನ್ನೂ ಅಷ್ಟು ದಿವಸ ಆಗಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ಇಲ್ಲಾ ಎಂಟಾದರು ಹುಟ್ಟೀ ಹುಟ್ಟಿತಾವ. ಮತ್ತ ಏನಂತೀ ಹೇಳು. ಸುಳ್ಳೇ ಹೈಗೈ ಬ್ಯಾಡಾ. ಸುಮ್ಮನ ದೇವರ ಮ್ಯಾಲ ಭಾರಾಹಾಕಿ ಹೋಡೀ ಭಕಡೀ.

ರಾಯರು :— ಆಗಲೆಪಾ; ಮತ್ತ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹೇಳ್ತೀರಿ. ನಾಳೆ ಖರೀದಿ ಪತ್ರಾ ಮಾಡಿ ಬಿಡೋಣ. ಆತೇ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಶುಭಸ್ಯಶೀಘ್ರಂ. ಈಗೇ ನಡೀಯಲಾ. ಸಬ್ ರಜಿಷ್ಟರ ಕಡೆ ಹೋಗಿಬಿಡೋಣು.

ರಾಯರು:—ಈಗೇನು ಮಾಡತೀರಿ. ಕಚೇರಿ ಬಿಡೋಹೊತ್ತಾತು. ಅಷ್ಟು ಚಹಾ ಪಹಾ ತಗೊಳ್ಳಿರಿ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಕಚೇರಿ ಬಿಟ್ಟರೇನಾತೂ. ಕಿಸೇದಾಗ ರೊಕ್ಕು ಝುಣುಝುಣ ಅಂತಿದ್ದರ ಸಬರಜಿಷ್ಟರ ಕಚೇರಿ ಇಪತ್ತನಾಕ ತಾಸು ಚಾಲೂನೇ ಇರತದ.

ರಾಯರು:— ಆಗಲಿ. ಚಹಾ ಹ್ಯಾಂಗೂ ತಯಾರ ಆಗೇದ. ಇದಷ್ಟು ತಗೊಂಡು ಸಬರಜಿಷ್ಟರ ಮನೀಕಡೇನೇ ಹೋಗೋಣ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತು ಚಹಾ ಕುಡಿಯುವರು)

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಇವತ್ತು ಮಾತ್ರ ಚಹಾ ರಂಗ ಆಗೇದ ನೋಡ್ರೆಪಾ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಹೊತ್ತು ಹ್ಯಾಂಗ ಕೂಡಿ ಬಂದೇದ! ಯಾಕಪಾ ಶ್ರೀಮಂತಾ.

ರಾಯರು:— ಆದರ ಚೂರಮರಿ ತರಸಲಿಲ್ಲಾ.

ಮದ್ದೂ:—ಆಗಲಿ ಬಿಡು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ಇಷ್ಟೇ ಆತು.

ಅನಂತ:— ನಾಳೆ ಮದಿವ್ಯಾಗ ಅದ ಅಲ್ಲಪಾ ಸಂಪು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಮತ್ತೇನು ಶ್ರೀಮಂತಾ ಮದ್ದೀ ಇದೇ ಊರಾಗ ಹೊಡಸೂದು ಹೌದಲ್ಲೊ.

ರಾಯರು:—ಇಲ್ಲೇ ಮಾಡಿದರೇ ಛಲೋ ಅಂತೀನಿ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:-- ಬರಾಬ್ಬರಿ; ಏನೇ ಅದರೂ ಮದವಿ ಮದವೀ ಇದೇ ಊರಾಗೇ ಮಾಡೂದು. ಯಾಕಂತೀಯಾ, ಗೊತ್ತು ಬಲ್ಲ ಊರು, ತುಸಾ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿವಿ ಅದರ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಬರತೇದ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:--ಅಂತೂ ಮದವಿ ನಾತ್ರ ದುಂದು ಮಾಡಿ ಬಿಡೋ ದೇನಪಾ. ಐದು ದಿವಸಾ; ಎರಡು ಭೂಮಾ; ಮೆರವಣಿಗೆ ದೇಸಾ ಯರ ಕಾರು; ಒಂದು ಜೋಡಿ ಕರಡೀ ಮಜಲು, ಒಂದು ಜೋಡಿ ಬ್ಯಾಂಡು; ಯಾಕಣಾ ಮದ್ದೂ, ಏನಂತೀ ?

ಮದ್ದೂ:-- ಹುಂ ಹೊಡಿಯೂದ ಮತ್ತೇ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:-- ಶ್ರೀಮಂತಾ. ದೇವರೂಟದ ದಿವಸ ವಿಶೇಷೇನು ಬ್ಯಾಡಾ; ಒಂದು ಮಸಾಲೀ ಖೀರು, ಒಂದು ಕೇಸರಭಾತು; ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಯಾಕ್ರೇ.

ಬಂಡೆಪ್ಪ:-- ಮಾಮನೀ ಪ್ರಸ್ತ ಒಂದುಳಿತದಲ್ಲಾ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:-- ಮಾಮನೀಪ್ರಸ್ತಕ್ಕೇನು ಒಂದು ಮೋತೀಚೂರು, ಇಲ್ಲ ಮಂಡಿಗಿ ಮಾಡ್ಪಿ ಬಿಡೂಣು. ಮುಂದ ಮೇಜವಾನೀ ದಿವಸಾ ಏನು ಮಾಡ್ಪುದರೆಪಾ ರಾಮಾಚಾರೇ; ಒಂದು ಜಿಲೇಬಿ ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರ ಸಾಕಲ್ಲೇ?

ರಾಮಾಚಾರಿ:-- ಓಹೋ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:-- ಇನ್ನ, ಹವ್ವಳ ಸಂಡಿಗಿ ಅಂಬೋಡಿ ಬುರಬುರಿ ಕೋಸಂಬರಿ ಚಟ್ಟಿ ನಾಂಗೇಭಾತ ವಾಳಕಾಭಾತ ಮಿರ್ಚೆಭಾತ

ಬಟಾಟೇಭಾತ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲಿ ಪ್ರಕಾರ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಇದ್ದೇ ಇರತಾವ. ಯಾಕಪಾ ಬಂಡೆಪ್ಪಾ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಆತೊ ಸುಬ್ಬಾಚ್ಚಿ,— ಕೋಠೀಬೋಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ನಿನಗೆ ಕಡಿಗಿ. ನೀ ಬೇಖಾದ್ದು ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಡು ಹೋಗಲಿ. ಒಮ್ಮೆ ಹಾಂಗ ಮನಸಮಾಡಿದ್ರ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತೇನು ಯಾತಕ್ಕೂ ಹಿಂದು ಮುಂದು ನೋಡೂದುಲ್ಲಾ. ಆಗಲಿ ಹಾಂಗಾರ ಏಳಪಾ ಶ್ರೀಮಂತಾ, ಮುಂದ ನೋಂದಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಡೂಣು.

ರಾಯರು:— ಆಗಲಿ ನಡೀರೆಪಾ ಹೋಗೂಣು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವ ತಯಾರಿ ಮಾಡುವರು; ಕೆರೆ ಬೀಳುವದು.)

೪ ನೇ ನೋಟ:

ಕುಂಟೆಗೆಂಟೆ ಚ್ಯಾಷ್ಟಿ; ಕುರುಡಗ ಹದಿನಾರು

[ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ. ಗುಡಿಯುಗಳ. ರಾಮಾಚಾರಿ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣರ ಪ್ರವೇಶ.]

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಯತ್ತಲಾಗಿಂದ ಬಂದ್ಯೋ ಸುಬ್ಬಾಚ್ಚಿ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಯಾಕೇ? ಮನಿಯಿಂದ!

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಹಾಂಗಲ್ಲೊ ಎಬಡಾ, ಯಾವ ಹಾದೀಲಿ ಬಂದೀ, ಅಂದೆ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಯಾಕ್ಕ? ಪ್ಯಾಟೇ ಹಾದೀಲೇನೇ ಬಂದೆನಲ್ಲಾ!

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಹಾಂಗಾದ್ರೆ, ಆ ದೇಸಾಯರ ಹೆಂಡತೀನ್ನ ಕಂಡಿದ್ದೀಯಲ್ಲ ಹಾದ್ಯಾಗ? ಇದೇ ಈಗ ಹೋದರು ನೋಡು ಗುಡಿಯಿಂದ-.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಹೌದು ನೋಡಿದೆ. ನಾನು ಆ ಸೇಟಿಜೀ ಅಂಗ ಡಿಗೆ ಬರೂದಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಸವಂಣನ ಕೂಟಿನಾಗ ತಮ್ಮ ಓಣೀ ಕಡಿಗೆ ಹೊಳ್ಳಿದರಪಾ. ಯಾಕ ?

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಥೂ ನಿನನಿನನಿನ; ಮಹಾ ಅರಿಷ್ಟ ಮುಂಡೇ ಮಗನೋ ನೀನು. ದೇವರು ಕೊಟ್ಟಿ ದುದ್ದೇವಿ ನೋಡು. ಆ ದೇಸಾಯರ ಹೆಂಡತೀ ಸಂಗ್ತೀಲೆ, ಇವತ್ತ ಅದಾವದೋ ಒಂದು ಧಾರವಾಡದ ಹುಡುಗೆಂತ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಹಾ ಏನ ಹೇಳಲೆಪಾ. ಬಲು ಅಪರೂಪ ಹುಡುಗಿ ನೋಡಣಾ! ಶಾಹರದ ಹುಡುಗೀ ಕೇಳೊದದನೇ—! ನಾಯೇನು ಈ ಸೀಮ್ಯಾಗೇನು ಅಂಥಾ ಅಪ ರೂಪ ಹುಡುಗೀನ್ನ ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ ನೋಡು!

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಹೌದೋ ! ನಾನೂ ಧೂರದಿಂದ ನೋಡಿದೆ ! ಅದಕೇ ಒಳ್ಳೆ ಲಗುಲಗು ಕಾಲಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೂ ನಾ ಬರೂದ್ರಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಓಣಿಗೆ ಹೊಳ್ಳಿದ್ದರಪಾ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಹೊಳ್ಳಿದ್ದರೇನಾತೆಪಾ, ನಿನಗೆ ಆ ಓಣ್ಯಾಗ ಹೋಗಬಾರದಂತ ಬಂದೀ ಹುಕುಮಾಗಿತ್ತೇನ್ ಮಗನೇ ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಹಾಂಗೇನಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಾವ; ಅಂಬೂದ ರೊಳಗ ಅತ್ತಲಾಗಿಂದ ಆ ಮಾರವಾಡಿ ಬರತಿದ್ದಾ. ಅಂತ ನಿರ್ವಾಹ ಯಿಲ್ಲದ ಮತ್ತ, ನೀವ್ವೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಿರಲ್ಲಂತ ಬಂದಬಿಟ್ಟೆ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಛೇ ಇನ. ಮುಂಜಾನೆದ್ದು ಯಾವಾಕೇ ಮಾರೀ ನೋಡಿದ್ದೆಪಾ. ಆ ಬಂಡೆಪ್ಪನ ಮುದುಕಿ ಬೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಳೋ ಏನು ? ಏನು ಬರಬೇಕಾರ ಬೆಕ್ಕುಗಿಕ್ಕು ಅಡ್ಡ ಹಾಯ್ತೋ ??

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಏನಾಯಿತೋ ಏನೋ ಮಹಾರಾಯಾ ! ಆತು; ಮಿಂಚಿ ಹೋದದ್ದಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವೇನು.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಹುಚ್ಚಾ; ಹಂಚಿಗಿ ಮಾಡಿದರ ಮಿಂಚಿ ಹೋದದ್ದು ಹಿಂಬರಿಕೆ ಲಾಗಾ ಒಗದೀತು. ಆತು. ನಿಂದರು. ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಕಿ ನೀರಿಗೆ ಬರೂದುಲ್ಲೇ ಅಂತಾರಲ್ಲಾ.—ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದೇ ಬಂದಾಳು. ನಿಂದರು. ಅದು ಹೋಗಲಿ. ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಏನಂತಾನ—ಈಗ— ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ರಾಮಾಚಾರ, ಹೊಲಾ ಬರಿಸಿಕೊಂಡಿರಿ. ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲಾ ! ನೀವೂ ಹುಚ್ಚತನ ಮಾಡಿದಿರಪಾ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಕೊಟ್ಟಿರ, ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧ ಗಂಟು ಹಿಡಕೊಂಡೀನಲ್ಲ. ನೋಡೂಣ ಆ ಶ್ರೀಮಂತ ಅದನ್ನ ಹ್ಯಾಂಗಾರ ವಸೂಲ ಮಾಡತಾನ !

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಅದೆಲ್ಲಾ ಆತು. ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಅವಗೆಂದ ಮದ್ದಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಒಂದು ಮಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕಲ್ಲಾ—

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಹೌದು, ಅದರಾಗನ್ನೂ ನಮಗ ಫಾಯದೆ ಅದನೇ ಅದೇ — ಇಂದಿಗೆಂಟು ದಿವಸದ ಹಿಂದ ನಾನು ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನಲ್ಲ, ಬೆಟಗೇರಿಗೆ; ಆ ಊರ ಪಾಟೀಲರ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ, ಅಷ್ಟು ಹೆಸರು, ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ

ఁబద్ద, కుళ్ళి కేటట్టరు. అవరు మాత్ర భారీ శ్రీమంతరు నోడపా. దదినారెత్తిన కమతా; నాకు ఆనియంథా క్వా(కోల)ణ యేను. ఎరడు ఆకళ. ఐదు ఎమ్మి. అరవతు కారిగి ఎరీ భూమి అంత.

సుబ్బణ్ణ:—అంతా భారీ మనతన అపా. అంతే నిమగ ఒళ్ళి సన్నాన మాడ్చారల్లా. మత్త నిమ్మ యోగ్గతానా అంథాదు—

రామాజారి:— దొదు మత్త, నమ్మన్న నోడి మని యవరెల్లా భాళ సంతోషబట్టరు. నావు నమ్మ ఐటే హంగ ఇట్టుకొందిరతేవి.

సుబ్బణ్ణ:— ఎంథా మాతరీ.

రామాజారి:— అవర మన్యాగ ఒందు ఒళి భలే కన్యా అద నోడపా. దద్దాక వర్ష-ఎన దేబ్బ ఆగ్యావో? ఈగిన దివ్వదాగేను సుద్బా, దరకిగే బిట్ట క్వాణా బిళిసి ధాంగ బిళిసే బిళిస్తార దేణుగోళ్ళ. శ్రీమంతనరే ఎన గంట దేతు. మదివ్యాద మరుదిన మనిగే బందర భరీ అల్ల దేడ్తి?

సుబ్బణ్ణ:— ద్యాంగూ శ్రీమంతర దేణ్ణ దేడుకేరి. గంట దాకిసి బిడిరి దేగలి.

రామాజారి:— నాను అదర పూర్వకథా ప్రస్తావ మాడే ఇట్టిని. ' ఏనైపా నిమ గొత్తలే ఏనారూ వరా

ಅವಯೇನು' ಅಂತ ಕೇಳಿದ್ದು—ಆ ಹುಡುಗೀ ಅಣ್ಣಂತ. 'ಓಹೋ ಎಷ್ಟು ಬೇಕು ಅಷ್ಟು ಅವ; ಒಂದನಕಾ ಪೈಲಾನಂಬರ ವರಾ ಅದ' ಅಂತ ನಾನೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ. ಆ ಹುಡುಗೀ ಅಣ್ಣನೂ ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಆ ಹುಡುಗಿನ್ನ ಅಷ್ಟು ಲಗೂ ದಾಟಹಾಕಬೇಕು ಅಂತ ಮಾಡಿಧಾಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ. ಇಮನೇ ವರಾ ಅಂದರೂ ಏನ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ ಅಂದಾ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಯಾಕ ಆ ಹುಡುಗ್ಗೆ ತಂದಿ ತಾಯಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲೇನು?

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ತಂದಿ ಇಲ್ಲೇಯಿಲ್ಲಾ. ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಾಕಿ ಇದ್ದಾಳ ಪಾಪ! ಆ ಮಲಅಣ್ಣ ಒಬ್ಬಾವ; ಒಂದು ತಮ್ಮ ಅದ— ಆ ಹುಡುಗೀ ವಾರಿಗೇದು. ಆತು. ತಂದಿಯೇನೋ ಆ ಹುಡುಗಿ ಹೆಸರ್ಲೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ತಗದಿಟ್ಟುನಂತ. ಅದಕ ಆ ಹುಡುಗೀ ಅಣ್ಣ ಗ ತುಸಾ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಅಂತ ಕಾಣ್ತದ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಆತ ಬಿಡ್ತಿ ಅದರ ಫಾಯದೇ ನಾವು ತಗೊಂಡರಾ ಯಿತು. ಅಂತೂ ಭಲೋ ಕನ್ಯಾನೇ ಆರಿಸೀರೆಪಾ. ಹಾಂಗಾರ ಶ್ರೀಮಂತನ ದೈವ ತೇರಿತು.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಶ್ರೀಮಂತನ್ನ ದೈವತೆರದರ, ಮತ್ತ ನಾಕ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ಬ್ಯಾಳ ಬೆಯ್ಯತದೇ— ಅದರಾಗೇನು; ಹೊೞದಲ್ಲೋ ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಮತ್ತೇನು ನಡದೇ ಬಿಟ್ಟದಲ್ಲ ಹತ್ತು ವರ್ಷ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಅದಕ್ಕ, ನಾಳಿನ ಬನದಹುಣ್ಣಿವಿ ಮಾಡಿ, ನನಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳ್ಕಾರ ಗುಂಡೇರಾಯರು— ಅಂದರ ಆ ಹುಡುಗಿ ಅಣ್ಣಾ. ಆ ಹುಡುಗಿ ಹೆಸರೇನೋ ಸೀತಾ ಅಂತ. ಮುಂದ

ಪುಷ್ಯ ಮೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಘದಾಗ ವರಾ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರತಾರಂತ ಅವರು. ಕನ್ಯಾ ಅನಕಾ ನೋಡಿಧಾಂಗ ಆಗೇದ. ನಾನೇ ನೋಡಿದಮ್ಮಾಲ ಉಳಿತೇನು !

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಅಂದರ ಮುಂದ ಚೈತ್ರ ವೈಶಾಖಧಾಂಗ ಮದುವೆ ಹೊಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರಾತು.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ವೈಶಾಖೆಲ್ಲೆ ? ವೈಶಾಖದಾಗ ಅಸ್ತಬೀಳತದ. ಅದಕ ಅದಷ್ಟು ಉಗಾದಿ ಹೊರ ಒಳಗ ಹೊಡಿಸೇಬಿಡೂದು. ಆದರ ಮತ್ತ, — ಈ ಮಾತೆಲ್ಲ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಆಂ, ಮತ್ತ ! ಶ್ರೀಮಂತಗೂ ಹೇಳಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ನಾಳೆ ಹೆಣೆನಕಡೀಯವರು ಬಂದಾ ಗಾಗಲೀ, ಮದವ್ಯಾಗಾಗಲೀ, ಶ್ರೀಮಂತನ ಖರೇ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹೊರ ಬಿದ್ದಿರಬಾರದು. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನಾನೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರ ಇರಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ಮದುವೆ ಆಗಿಹೋತು ಅಂದರ ಮುಂದ ಯಾರು ಹಾಳಭಾವಿ ಬಿದ್ದ ಭಾಗ್ಯ ನಮಗೇನು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಕಲ್ಪ; ಆಗಿಹೋಗಿರತದ. ಯಾರಪ್ಪ ಬಂದದೂ ಏನ ತಪ್ಪುಹಾಂಗಿಲ್ಲ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಹಾಂಗಾದರ ಮದ್ವೀ ಈ ಊರಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬಾರದು ನೋಡಿರಿ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಬರಾಬ್ಬರಿ. ಕನ್ಯಾ ಇದ್ದಲ್ಲೇ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ ರಾತು. ಈಗೇನು ಶ್ರೀಮಂತ ನಮ್ಮಕ್ಕೆಯಾಗ. ಹೇಳಿಧಾಂಗ ಕೇಳ ತಾನ. ಈಗ ಮುಖ್ಯ ಅವನ ಹೊರಾ ನಮ್ಮ ಪದರಿನಾಗ ಬಿತ್ತು. ಇನ್ನೇನು. ಬೇಕಾದರ ನಾವಷ್ಟು ಅನುಕೂಲ ಆಗೋಣಂತ ಅವಗ

ಅನಕಾತಾ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದಾಗ ಮುಂದೆ ಘಾಯಿವೇ ನೆನುಮದೇ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಹೌದೇ ಹೌದು. ಮದಿವ್ಯಾಗರ ಏನು! ಶ್ರೀಮಂತಗ ಏನು ಹಿಂದಿಲ್ಲ ಮುಂದಿಲ್ಲ. ಮದಿವ್ಯಾಗ ಒಡ್ಡಾಡವರೂ ಬಿಡವರೂ ನಾವು; ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರೂ. ಎರಡು ಲಾರಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗೂ ಣಂತ ಬಿಡ್ರಿ, ಮಂದಿನೆನ್ನ. ಅನವಾನ್ಯಾಕ. ದುಮವಾಡಿ ಬಿಡೋದು ನಮ್ಮದೇ ಕೈ; ನಮ್ಮದೇ ಬಾಯಿ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಆತು, ನೀನೀ ಶ್ರೀಮಂತನ್ನ ಉಬ್ಬಸತನೇ ಇರು. ನಾನು ಆದಷ್ಟು ಬ್ಯಾಗ ಹೋಗಿ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಬರತೇನಿ. ನಾಳೆ ವರಾ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಕಂಣಾಗ ಮಂಣು ಹಾಕ ಲಿಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಏನಾರೇ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡಿದರಾತು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಅದಕೇನು ಬಿಡ್ರಿ, ಬೇಕಾದಂಥಾ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಲೇವು ಇಡೋಣಂತ; ಸ್ವಂತ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮನೀ ಒಂದು ಸಿಸ್ತವಾರ ಇದ್ದ ಅದನೇ—, ಇನ್ನ ಆ ಇವಾಮ್ಯಾಗ, ರಮಜಾನಗ ನಾಕ ನಾಕ ಆಣೆ ಒಗದರ, ದ್ರೈಸ್ಸು ಹಾಕೊಂಡ ಬಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಹಿಡಿದು ಸಂಜೆತನಕ ಬಾಗಲಾ ಕಾಯ್ದಾರ; ಹೇಳಿದ ಕೆಲ್ಸಾ ಮಾಡತಾರ; ಮತ್ತ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ಬಂಡೆಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ, ನಿಮ್ಮನೀಯವರು, ಇವ ರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಮಾಡಿ, ದೇಸಾಯರ ಮನಿಯಿಂದ ಒಂದು ನಾಕು ಛಲೋ ಛಲೋ ಸೀರಿಪಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿದರ, ಎಂಥೆಂಥಾ ಶ್ರೀಮಂತರ ಹೆಂಗಸರನ್ನ ನಾಡಸೂ ಹಾಂಗ ಕಂಡಾರು. ಇನ್ನ, ನಾಯಕರ ಮನೀ ದೂ—ಆ ಗಿಲೇ ಚಿತ್ರದ್ದು ಎಲೆಅಡಿಕೆ ತಾಟು, ಶಹಾಪುರದ ಡಬ್ಬಿ—

ಅತ್ತರದಾಣೆ ಗುಲಾಬದಾಣೆ - ಬೇಕುಬೇಕಾದ್ದು ತರೋಣು !
 ದೇಸಾಯ್ಯ ಹೋದ ವರ್ಷ ಕೊಂಡಾರಲ್ಲಾ-ಆ-ರತ್ನಗಂಬಳಿ-,
 ಒಂದು ನಾಕು ಕುತ್ತಿಗೆ ಲೋಡು ತಂದ ಇಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿರ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತ
 ಖರೀ ಶ್ರೀಮಂತನೇ ಆದಾನು. ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀಮಂತಾ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ
 ಐಟಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೆರಡು ಛಲೊ ರೇಶ್ಮಿ ಅಂಗಿ, ಸರ್ಜಿನಕೋಟು, ಜರಡ
 ಜನುನಾಗಂಗಾ ಶಲ್ಯೆ ಹೊರಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿ ಬಿಡೋಣು-ಅಂದ್ರ ಕೇಳಿ
 ರೇನು !! ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗ ಬಿಟ್ಟಿಬಿಡರಿ; ಮಾಡತೇನಿ, ನೀವು ಹೆಣ್ಣಿನ
 ವರದ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕರಕೊಂಡು ಬರಿ. ಗೋತ್ರ, ರಾಶಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಎಲ್ಲಾ
 ಕೂಡಿಸೇ ಕೂಡಸತೀರಿ. ನೀವಿದ್ದ ವ್ಯಾಲೆ ಕೂಡೂದುಲ್ಲೇ !

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಅವರದೇನೇನೂ ಚಿಂತಿಯಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ
 ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ ಹೋಗೇದ ಅಂತ ಹಿಡಿಕೋ-ಆತು-ಹಾಂಗಾರ-
 ಸ್ವಲ್ಪ ಚಂಚೀ ತಗೀಯಲ್ಲಾ.

(ಹೋಗುವರು; ತೆರೆ ಬೀಳುವದು)

ಜನೇ ನೋಟ:

[ಒಂದು ಬೀದಿ. ಮತ್ತೊಂದುದಿನ. ಸಿಪಾಯಿ ಇಮಾಮನೂ ರಮಜಾನನೂ
 ಒಳ್ಳೆ ಡ್ರೆಸು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬಹೊಡೊಬ್ಬರು ಬರುವರು].

ರಮಜಾನ:— ಕ್ಯಾಬೇ ಇಮಾಮ್ ಕಹಾ ಚಲ್ಯಾ, ಇತನೀ
 ಡೊಲಕರಕು.

ಇಮಾಮ:— (ಹೊದೊಗಿ)ತೂ ರಮಜಾನ ಕ್ಯಾಬಾ, ತೂ ಕಹಾ
 ಚಲ್ಯಾರೇ—

ರಮಜಾನ:—ವೈ—ವೋ ಶ್ರೀಮಂತಾ ಹೈನಹೀ—ವೋ ಸೊಲ್ಯಾಹೈ—‘ಇವತ್ತು ಮದ್ಯಾನ್ ವ್ಯಾಳ್ಯಾಕ ಡ್ರೆಸ್ಸಿಗಿಸ್ ಐಟಾಗಿ ಸಾಕೊಂಡ ತಯಾರಾಗಿ ಬಾ’ ಕರಕು ಬೋಲ್ಯಾಹೈ—

ಇಮಾಮ:—ಮಯ್ಯೇಭೀ ವೈಸಾಚ ಬೊಲ್ಯಾ. ಮೈಭೀ ವಹಾಚ ಜಾತೂಂ. ಡ್ರೆಸ್ ರೀಕ ಕರಕೆ ಆಯೇತೋ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಬಕ್ಷೀಸ ಕೊಡತೀನಿ ಕರುಕು ಬೋಲ್ಯಾಹೈರೇ ಮಯ್ಯೇ.

ರಮಜಾನ:—ಮಯ್ಯೇಭೀ ರೀಕ ವೈಸಾಚ ಬೋಲ್ಯಾಹೈ. ಕ್ಯಾಬೇ, ಕಾಮ ಕ್ಯಾ ಹೈ ಉಧರ್—ವೈ ವೋ ಶ್ರೀಮಂತಾಸೇ ಪೂಭಾ, ಫಿರ್ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಗೊಂಡೇನ್ ಮಾಡ್ತಿ; ನಿನಗ ಭಕ್ಷೀಸ ಒಂದ ಸಿಕ್ಕಿರಾತಿಲ್ಲೋ ಕರಕು ಬೋಲ್ಯಾ—ವೈ, ಹು ರಾವಸಾಬ ಹಾಂಗೇ ಆಗಲಿ ಕರುಕು ಬೋಲ್ಯಾ.

ಇಮಾಮ:—ವೈ ಉಸಕಾ ಪತಾ ನಿಕಲ್ಯಾ ಹುಂ. ವೋ ಶ್ರೀಮಂತಾ ಜೋಹೈ ದೇಖ, ವೋ ಔರ ಏಕ ಶಾದೀ ಕರನೇವಾಲಾರೇ.

ರಮಜಾನ:—ವೋ ಶ್ರೀಮಂತಾ ದೇಖೋ ಇಮಾಮ ಬಹುತ ಬಡಾ ಹಂಡಬರ್ಕಿ ದೇಖೋ. ವೋ ನಿಂಗೀ ಉಸಕಾ ಪಾಸ ಹೊತ್ತೀ ನಹೀ—

ಇಮಾಮ:—ಹೊತ್ತೀ; ಫಿರ್ ಉಸಕೊ ಫೊಡಕೇ ಭಾಗ್ ಗಯೀ ಹೈ—ಔರ, ಎ ಶ್ರೀಮಂತಾ ಏಕ ಬಡಾ ಭಾರೀ ಘರಾಣೇದಾರ ಲಡಕೀಸೇ ಔರ ಭೀ ಏಕ್ ಶಾದೀ ಕರನೇವಾಲಾ—ವೋ ಬೇಟೇಕೀ ಭಾಯೀ ಆಜ ಎ ಶ್ರೀಮಂತಾಸೇ ಬಾತಚೀತ ಕರನೇಕೋ ಅನೇವಾಲೆ.

ಡ್ರೆಸ್‌ಪಸ್ ಇನ್ನಷ್ಟು ನೆಟ್ಟಗ ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ತಯಾರಾಗಿರು.
(ಪ್ರೀಮಂತ್ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವನು) ಬಂಡ್ಯಾ ನೀ ಅಲ್ಲೆ ಕೂತು
ಕೊಂಡಿರು ಅಲ್ಲೆ, ಕಾರಕೂನಾಗಿ. ಆ ಕೊಮಟರ ವೆಂಕ್ಯಾನ್ನವು
ಖಾತೆಕಿದ್ ತಂದಿಬ್ಬೇನಿ. ಅವನ್ನಷ್ಟು ಅತ್ತಲಾಗಿತ್ತಲಾಗ ತಿರುವಿ
ಹಾಕೋತ ಕೂಡು. ಏನಾರ ಬರದ್ದಾಂಗ ಮಾಡತಿರು. ನಾನೂ
ಅಷ್ಟ ಐಟಾಗಿ ಬರತೇನಿ. (ಕೊಗುತ್ತ) ಏ ಇಮಾಮ್ಯಾ— ಏ ರಮ
ಜಾನ ಇಲ್ಲೆ ಬರೆಲೆ ಅಷ್ಟು ಒಳಗೇ (ಅವರು ಬರುವರು) ಸಲಾಂ
ಮಾಡ್ರೋ ಮಂಗ ನ್ನ್ ಮಕ್ಕಳೇ (ಫಲಾಂ ಮಾಡುವರು) ಹಾಂಗಲ್ಲಾ;
ನನಗ ಸಲಾಂ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲಾ. ನೀವು ಇವತ್ತಿನ ಪೂರ್ತ್
ನಮಗೇ, ಇಲ್ಲಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಹೋದವರಿಗೆ ಸಲಾಂ ಮಾಡತೀರಬೇಕು.
ಜೇ ಸಾಬ, ಹೂ ರಾವಸಾಹೇಬ ಅಂತೀರಬೇಕು; ತೀತಿಲ್ಲೆ. ಅಂದರ
ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ದೀಡರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಸೇಂತ! ಯಾಕೇ !!
ಒಬ್ಬ ಇಲ್ಲೇ ಬಾಗಲ್ದಾಗಿರಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೊರಗ ಅಂಗಲ್ದಾಗಿರಿ.
ಯಾಕ; ಏನಂತೀನಿ! (ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಒಳಗೆ ಹೊರಡುವನು)

ಇಬ್ಬರು:— ಜೇ ಸಾಬ; ಹೂ ರಾವಸಾಬ.

ರಮಜಾನ:— ಇಮಾಮ, ತೂ ಬಾಹಿರ ಜಾರೆ, ರಾವಸಾಬ
ಮಯ್, ' ಇಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರು ' ಕರಕೆ ಬೋಲ್ಯಾ.

ಇಮಾಮ:— ಕಾರೇ ಹರಾಮ್; ರಾವಸಾಬ ಮಯ್ ಇಲ್ಲಿ
ನಿಂದಿರು ಬೋಲ್ಯಾ; ತೂಚ ಜ್ಯಾರೇ.

ರಮಜಾನ:— ಕ್ಯಾಬೇ ಬದ್ಮಾಷ್. ಮಯ್ ಬೋಲ್ಯಾ ಹೈ
ಇಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರು ಕರಕೆ; ತೂ ಜಾತಾ ಹೈ ಕಿ ನಹಿ. ತೂ ಬಹುತ್
ಅಡ್ವಾಡೀ ದೇಖರೇ.

ಬಂಡೆಪ್ಪ:—ಯಾಕ್ರೋ ಕತ್ತೀ ಮಕ್ಕಳಪ್ರಾ—ಹೋಗ್ ಒಬ್ಬವ ಹೊರಗ.

ರಮಾಚಾರಿ:—ಜಾ. ಜಾರೆ, ಈ ರಾವಣಾಬ ಗಾಲ್ಯಾ ದೇಶಾ ಹೋಗಂತಾರ; ಜಾ ಜಾರೆ ಜಲ್ದೀ (ಇವನು ಕೋಗುವನು)

[ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ಹೆಗಸರು ಒಳ್ಳೆ ಒನಪಿನಿಂದ ಓಡಾಡುತ್ತ ಅತ್ತರದಾಣಿ ಗುಲಾಬದಾಣಿಗಳನ್ನು ಓರಣಿಸಿ ಹೋಗುವರು..... ಕೆಲಹೊತ್ತು ಶಾಂತ..... ಒಡನೆ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಒಳ್ಳೆ ಐಟಾಗಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬರುವ. ಇತ್ತ ರಾಮಾಚಾರಿ ಗುಂಡೇ ರಾಯರು, ಶೇಷಾಚಾರಿ ಬರುವರು. ರಮಾಚಾರಿ ಸಲಾಂ.]

ರಾಮಾಚಾರಿ:—(ಒಳ್ಳೆ ಆಡ್ಕತೆಯಿಂದ) ಯಾಕೋ ರಮಾಚಾರಿ, ರಾಯರು ಇದ್ದಾರೆನು ಒಳಗ.

ರಮಾಚಾರಿ:—ಕೋನ್, ಶ್ರೀಮಂತ ರಾವಸಾಹೇಬ ಕ್ಯಾ, ರಾವ ಸಾಬ? ಶ್ರೀಮಂತ ರಾವಸಾಬ ಊಪರ ಹೈ—ಯೇ ಛೋಟಾ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ರಾವಸಾಬ ಯಹೀ ಹೈ—

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಯಾಕಣಾ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ರಾಯರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ—

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಯಾರು ಶ್ರೀಮಂತರೇ ?—ಮ್ಯಾಲ ಮಲಕೊಂಡಾರ ಕಾಣಸ್ತದೆ—

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಹಂ. ಇರಲಿ. ಕರೀಯಲ್ಲಾ—ಇವರೇ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತರ ಬೀಗರಾಗವರು.—ಗುಂಡೇರಾಯರು—ಕನ್ಯಾದ ಅಣ್ಣ. ಇವರು ಇವರ ಮನೀ ಪುರೋಹಿತರು.—ಶೇಷಾಚಾರಿ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಓಹೋ ನಮೋನ್ನಹ, ಬರಿ, ಹೀಂಗ ಬರಿ ಮ್ಯಾಲ, ಬರಿ. ಕೂಡಬರಿ. ಹಾಂಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಆದೀತು ಶೇಷಾ

ಚಾರ, ಇತ್ತಲಾಗ ಮ್ಯಾಲ ಬರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಿ ಇಲ್ಲಿ ಗಾದೀ ಮ್ಯಾಲೇ, ಹೂಂ ಕೂಡ್ರಿ. ನಮಗೇನು ನಡೀತವ. ನೀವು ಅತಿಥಿಗಳು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡುವರು. ಮತ್ತೆ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಶಾಂತ)

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಮತ್ತೇನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ. ಇನ್ನಾಕ ತಡಾ? ಶ್ರೀಮಂತನ್ನ ಕರೀಯಲಾ, ಮಾತಕಥೀ ಆಗಿಹೋಗಲಿ. ಯಾಕ, ಶ್ರೀಮಂತ ಇನ್ನೂ ತಯಾರಾಗಲ್ಲೇನು ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಏನೆಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲರಿಪಾ. ಯಾತಕ್ಕ ಒಣಾ ಡಾಲು, ತಯಾರಿ ಅಂತಾನ. ಅದರೊಳಗ ನಿನ್ನೆ ಆ ಲಕ್ಷಾಧಿಕರ ಗುರುರಾಯರು ದುಡ್ಡು ಮುಟ್ಟಿಸಿ, ತಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಕೊಮಟ್ಟೀರ ಎಂಕಪ್ಪನೂ ಅಸಲೂ ಬಡ್ಡೀ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಲೆಕ್ಕಾ ಚುಕ್ಕಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ. ಅದೇ ಲೆಕ್ಕಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡರ ತನಕಾ ಕೂತು ನಿದ್ದಿ ಗೆಟ್ಟಾರ ಶ್ರೀಮಂತರು. ಮತ್ತು ಇವತ್ತ ಈಳಿಗೇರ ಈರಪ್ಪ ಲೆಕ್ಕಾ ಚುಕ್ಕಾ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾ; ಜಹಾಗೀರದಾರ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಮಗಳ ಮದಿವ್ಗೆ, ನಾಕ್ಯೆದು ಸಾವಿರ ಸಾಲಾ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು, —ತಮ್ಮ ಅಣ್ಣೇಗೇರಿ ಹೊಲಾ ವತ್ತಿಹಾಕೇ. ಅವರೈಲ್ಲಾ ಹಾಂಗೇ ಹಿಂದಕ ಕಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿವಿ. ಅದೇ ಲೆಕ್ಕದಾಗ ಕೂತಾನ ಬಂಡ್ಯಾ, ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ ನೋಡಿರಿ. ಹೀಂಗ ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮೈಮ್ಯಾಲ; ಅಂತ ಶ್ರೀಮಂತಗ ಪುರಸತ್ತೇ ಇಲ್ಲಾ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ನಾ ಶ್ರೀಮಂತಗ ಹ್ವಾದ ವರ್ಷಾನೇ ಹೇಳಿದೆ; ನಾಲ್ವತ್ತೂ ಕೂರಿಗಿ ಮನೀ ಕಮತದ್ದೇನೇ ಮಾಡ್ನುದೇನ ಕಾರಣಾ; ಹನ್ನೆರಡೆತ್ತಿನ ಕಮತಾ ಯಾಕೇ— ಅಂತ. ಅವಾ ಒದ್ದಾವಾ. ದೇಖ

ರೇಖೆ ಸಾಲೂಮಲ್ಲ. ಇನ್ನೇ, ನಿನ್ನ ಪಗಾರಾ ಕೊಟ್ಟು ಇಟ್ಟಾನ ಖರೇ, ನೀ ಅರ ಎತ್ತಲಾಗಂತ ಸತ್ತೀ. ಮೇಲಾಗಿ ಅವಾಡವ್ಯ ಬಡ್ಡೀ ವ್ಯವಹಾರ; ಇನ್ನೊಂದಿಬ್ಬರೂ ಕಾರಕೂನರರೇ ಇಡು ಅನ್ನು. ಬಂಡ್ಯಾ, ಮದ್ದು, ಇಬ್ಬರೇ ಸಾಕಾದೀತು ಹ್ಯಾಂಗ? — ಯಾಕ ಮದ್ದು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ಯಾನ ಕಾಣ್ಸುದುಲ್ಲ ಇವತ್ತು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಮದ್ದುನ್ನ ಹಳ್ಳೀಮ್ಯಾಲ ಕಳೆಸೇದ; ಬಡ್ಡೀ ವಸೂಲಿಗೆ. ಆ ಜೈನರ ಚಂದಪ್ಪನ ಮ್ಯಾಲೆ ದಾವೇನೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗತದೋ ಏನೋ— ಬಡ್ಡೀನ ಎಂಟುನೂರು ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ರೆಪಾ. ಆದರೊಳಗ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತರು ಅಂಥಾ ತರಾತುರಿಯವರಲ್ಲ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಅದು ಮಾತ್ರ ಖರೇ ನೋಡು. ಇಷ್ಟಾದರೂ, ಶ್ರೀಮಂತ ಮಾತ್ರ, ಭಾಳ ಸಾದಾ ಮನಸ್ಸಾ. ಇದ್ದಾವಾ ಅಂತ ಗರ್ವ ಸೊಕ್ಕು, ಕಡಿಮಿ. ನಾಕಮಂದಿನ್ನ ಹಚ್ಚಗೊಂಬಾವಾ. (ಗುಡೇರಾಯರು, ಕೀಳಾಡಾಡು ಗುಣಗುಟ್ಟಹತ್ತುವರು. ರಾಮಾಚಾರಿ ಅವಳ ಕಡೆ ನೋಡಿ.) ಹಾಂಗಾರ, ಶ್ರೀಮಂತನ್ನ ಎಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ. ಆಗಲಿ. ಹೊತ್ತಾಗೇದ. ವಿಶೇಷ ಏನು ತಯಾರಿ ಬ್ಯಾಡಾ. ಅಷ್ಟೇ ಸಾದಾ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಡ್ರೇಸ್ಸು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ. ಅವಗೂ ವಿಶೇಷ ಬ್ಯಾಡೇ ಬ್ಯಾಡಾ.....ಅಲ್ಲೋ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಒಳಗ ಏನಾರ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಸಿದಿಲ್ಲೋ ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಮಾಡಿಸೀನಿ. ಆದರೆನು ಒಬ್ಬ ಅಡಿಗೀಯಾವಾ, ಮಗಳ ಜಡ್ಡ ಅಂತ; ಆಯತಾ ಊರಿಗೆ ಹೋದ; ಇನ್ನ ನಾರಾಯಣ ಚಾರಿಗೆ ಸೂತಕಂತ. ಅಂತ ಎಲ್ಲಾ ಹೆಂಗಸರ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಿದ್ದೀದ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಆತ ಬಿಡು, ಮನಿತುಂಬ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೆಂಗಸರಿದ್ದಾರೆ—ಮಾಡ್ಯಾರು! ಏನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತು!! ಆಗಲಿ, ಹೋಗು ರಾಯರನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಾ.

(ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೋಗುವನು. ಗುಂಡೇರಾಯ, ಶೇಷಾಚಾರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ನಗುತ್ತಾಡುತ್ತಿರಲು, ಶ್ರೀಮಂತನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರುವನು.)

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಬಾರಪಾ. ಶ್ರೀಮಂತಾ— ಹೀಂಗ (ನಮಸ್ಕಾರ ಚಮತ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಗುಜು ಗುಜು ನಡೆಯುವದು)

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಸುಬ್ಬಣ್ಣಾ (ಸುಬ್ಬಣ್ಣನು ಬಳಗೆ ನೋಡುವನು. ಬಳಗಿನಿಂದ ಭಾರೀ ಭಾರೀ ಸೀರೆಗಳನ್ನುಟ್ಟು, ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಬಂದಿಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಪಲಾಹಾರಗಳನ್ನು ತಂದಿಡುವರು. ಪಲಾಹಾರ ನಡೆಯುವದು.) ಶ್ರೀಮಂತಾ—ನೀ ತಗೋಳಪಾ.

ಶ್ರೀಮಂತ:— ಆಗಲಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಆಗಲಿ, ಬಂದವರು, ಅತಿಥಿಗಳು—;

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಯಾಕ ಶೇಷಾಚಾರ ತಗೊಳ್ಳಲಿ? ಚಹಾ ತಗೋತೀರಿ ಹೌದಲ್ಲೋ ?

ಶೇಷಾಚಾರು:—ಓಹೋ, ಚಹಾ ನಿಸಿದ್ಧ ಅಂಬೂದು ಹೋಗೇ ಬಿಟ್ಟದಲ್ಲಾ—ಶಾಸ್ತ್ರದಾಗ...!!

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಶಾಸ್ತ್ರದಾಗೇ ತಗದ ಬಿಟ್ಟವರೇನು ?

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಮತ್ತೇನು, ಸುಬ್ಬಣ್ಣಾ; ನೀಯಿನ್ನು ಹಳಬ ರ್ವಾಂಗ ಮಾಡ್ತೀದಿ. (ಫಲಾಹಾರದ ನಂತರ ಶಾಬ್ದಾಲಸೇವನೆ, ಅತ್ತರದಾಳೆ

ಗುಲಾಬದಾಣಿಗಳ ಲೇಪನ ಸಿಂಚನಗಳು ಮುಗಿದಮೇಲೆ...) ಆಗಲಿ, ಮತ್ತು ಶೇಷಾಚಾರೇ ಅಂಬೋಣೇನು ?

ಶೇಷಾಚಾರು:—ಅಂಬೋಣೇನು ! ವರಾ ಅನಕಾ ಮದಲೇ ಮನಸಿಗೆ ಬಂದ್ವಾಂಗ ಆಗೇದ— ಯಾಕ್ರೈಪಾ ಗುಂಡೇರಾವ್ (ಅವರು ಗೋಣು ಹಾಕುವರು) ಇನ್ನ ಮೂಹೂರ್ತ, ಯಾದಿ ಅಷ್ಟು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದರಾತು.

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಮೂಹೂರ್ತೇನು, ಇಂದಿಗಿಂಟುದಿವ್ವ, ಶನಿ ವಾರ ದ್ವಾದಶೀ ಮೂಹೂರ್ತಾನೇ. ಯಾಕಂದ್ರ ನಮ್ಮ ರಾಯರು, ಮತ್ತು ಮುಂದ ಜರೂರು ಅತ್ತಲಾಗ ಶಹಾಪೂರ ಸಾಂಗಲಿ ಮುಂಬೈ ಕಡೇ ಹೋಗಬೇಕಾದ. ಅವರಿಗೆ ನೋಡ್ರಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಕೆಲ್ಸ.

ಗುಂಡೇರಾವ:— ನಾವರೇ ಎಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಡಾಂತೀವಿ. ನಮಗೂ ಆದಷ್ಟು ಲಗೂ—ಅದಕೂ ಮದ್ದೇ ಆದ್ರೂ ಬೇಕು. ಹೌದಲ್ಲೇ ಶೇಷಾಚಾರ.

ಶೇಷಾಚಾರು:— ಹಾಂಗಾರ ದಶಮೀ ಮುಹೂರ್ತನೂ ಭಲೋನೇ ಅದ; ಅವತ್ತ ಆಗಿ ಹೋಗಲಿ. ಯಾಕ ರಾಮಾಚಾರ, ನಿಮ್ಮದೇನು ಅಡ್ಡೀ ಅದೇನು ?

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ನಾವೆಲ್ಲಾ ಏನು ! ಶ್ರೀಮಂತರು ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳತಾರ ಹ್ಯಾಂಗರೆಪಾ. ಅವರು ಮುಖ್ಯ ಯಜಮಾನರು; ನಮ್ಮಂಥಾ ನಾಕು ಕುಟುಂಬಾ ಹಿಡಿಯೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವರದು. ಮತ್ತೇನು ರಾಯರು ಏನಂತಾರೆ—.

ಶ್ರೀಮಂತ:— ನಂದೇನು ಅಡ್ಡೀಯಿಲ್ಲ; ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹಿರೇರು ಹೇಳಿಧಾಂಗ.

ರಾಮಾಚಾರಿ } ಹಾಂಗಾದ್ರ ದಶಮಿ ಮೂಹೂರ್ತಾನೇ ಠರಾ
ಶೇಷಾಚಾರಿ } ಯಿಸಿಧಾಂಗ ಆತು.

ಗುಂಡೇರಾಯ:—ಹಾಂಗಾದ್ರ ಶೇಷಾಚಾರ, ಯಾದೀ ಅಷ್ಟ ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಬಿಡೋಣ; ನಿಶ್ಚಯದ ಕೆಲಸಾ, ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ, ಇವರು ಒಂದ ದಿನ ಮದ್ದೇ ಬಂದ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಶೇಷಾಚಾರು:— ಅಷ್ಟೇ ಸರಿ; ಹುಡುಗೀ ಕೈಯ್ಯಾಗೊಂದು ಖಣಾ ಕೊಟ್ಟು ಉಡೀ ತುಂಬಿ ಬಿಟ್ಟಿರಾತೂ.... ಇನ್ನೇ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ, ವರೋಪಚಾರದ ಮಾತುಕಥೆಯಂತೂ ತೀರೇ ಹೋಗೇದ. ಅಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ಈಗ ಯಾದಿ ಆಗಿ ಹೋಗ್ಲಿ...

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಆಗ್ಲಿ. ಶೇಷಾಚಾರೇ, ತಗೋಳ್ಳಿ; ಬರೀಂ (ಶೇಷಾಚಾರು ಬರೆಯಹತ್ತುವರು.) ...ಶ್ರೀ— ಅನ್ರಿ... ಲಕ್ಷ್ಮೀವೆಂಕಟೇಶ ಪ್ರಸನ್ನೇ.....ಯಾದೀ...ಹೂಂ, ವರನ್ನ ಹೆಸರೂ.....ಹೂಂ... ಆತೇ ?...ಕನ್ಯಾದ ಹೆಸರು.....ಇವಳನ್ನು ಕೊಡೋದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡೀ.....ಕೊಡತಗೊಂಬೋದರ...ತಪಶೀಲೂ...ವಧುವಿಗೇ... ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುಮಾ...ಮಂಗಳಸೂತ್ರಾ...ಸುತ್ತಗಾಲುಂಗರಾಪಿಲ್ಲಾ ಭಂಗಾರದ್ದಾಗೀನೀ (ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳು ಸಡೆಯುತ್ತಿರಲು ತೆರೆ ಇಳಿಯುವದು.)

೭ ನೇ ನೋಟ: ಕವಡಗಂಟಿಕರು

[ಶೇಷಾಚಾರು ಗುಂಡೇರಾಯ]

ಶೇಷಾಚಾರು:— ಗುಂಡೇರಾಯಾ; ನೀನೂ ಭಾಳ ಸೋತ ಹೋಗೀ ನೋಡಪಾ. ಹಂದರ ಜ್ವರಾ !

ಗುಂಡೇರಾಯ:—ಹೋಗಿ ಮುಂದ ಕೂತಕೂತು ಮದುವೆ ಹ್ಯಾಂಗಾದೀತೋ ಅಂತ ಆಗಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಸೀತೀ ಮದುವೆ ಪಾರಾತೂ; ಸಾಕು.

ಶೇಷಾಚಾರಿ:—ನಮ್ಮ ಬಾಬು ಅಷ್ಟು ಪೂರಾ ಮುಟ್ಟಿಸಿರಲ್ಲಾ.

ಗುಂಡೇರಾಯ:—ಎನೋ ಶೇಷಾಚಾರಿ; ನಮ್ಮಪ್ಪ ಆ ಖೋಡಿ ಸೀತಿ ಹೆಸರ್ಲೆ ಐದುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾ. ಅದನ್ನ ಅಷ್ಟ್ನಾ ಎತ್ತಿಹಾಕಬೇಕು ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಸಾಧಸಲಿಲ್ಲಾ. ನೀನೂ ರಗಡು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೀ. ಆದರೂ ಪೂರಾ ಸಾಧಸಲಿಲ್ಲಾ. ಮೂರುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ದಕ್ಕಿಸಿಗೋ ಬೇಕಾದ್ರ ಸಾಕ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋತು; ಗೊತ್ತೇ ಅದೇ ಅಲ್ಲಾ.

ಶೇಷಾಚಾರಿ:—ಅಂತೂ ಇದರೊಳಗ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಭಾಗೂ ಬಾಯೀ. ಮಸಲತ್ತೂ ಹರೇಮಿತನಾ ಕೂಡದಿದ್ದರ, ಇಷ್ಟರೇ ಎಲ್ಲೆ ನಮ್ಮ ಉಡಿಗೆ ಬೀಳತಿತ್ತು !!!

ಗುಂಡೇರಾಯ:—ಹೌದ್ ನೋಡು, ನನ್ನ ಹೆಂಡತೀನು ಮಹಾ ಹರೇಮಿ; ಗಂಡಸರಕಿಂತ ಸಾಹಸಾ ಆಕೀದು. —ಆತು— ಈಗ ಅನಕಾ ಅಷ್ಟಕೊಟ್ಟೀನೇ ? ಮತ್ತೀಗ ಇದಿಷ್ಟು ತಗೋ (ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುವನು); ಮತ್ತು ಹಿಂದಾಗಡೆಯಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟೀನಂತ.—ಅಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಈಗ ಕೆಲಸೆಲ್ಲಾ ತೀರಿಲ್ಲಾ. ನಮ್ಮಪ್ಪಾ ಆ ಅರಿಷ್ಟ ಸೀತಿ ಹೆಸರ್ಲೆ, ಆ ಸುಣಗೇರಿ ಮೂರು ನಂಬ್ರ ಅವ ಅಲ್ಲಾ—ಆರನೂರು ರೂಪಾಯಿ —ಜಮೀನು;—ಅವನ್ನ ಆ ಸೂಳೇಮಗಳು ಸೀತಿ ಹೆಸರ್ಲೆ ನಮ್ಮವ್ವನ ಹೆಸರ್ಲೆ ಮಾಡಿಟ್ಟಾನ. ಅದೊಂದು ಕೋಣಾ.

ಆಕಿ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ನನಗ ಮಲತಾಯಿ; ನಾಳೆ ನನಗ ಒಂದು ಕೂವಲೆಳೆ ಕೊಡೊದ್ದಲ್ಲ. ಆ ಲಾಡೀ ಮಗಳು ಎಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು—ಆ ಸೀತಿ—ಆ ನಾನ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಡತಾಳ. ಮ್ಯಾಲೆ ಆ ನಾನ್ಯಾ ನಂದ ರಾಗ ಪಾಲ ಬೇಡುವನೇ—ಅದಕ ಆ ನಾನ್ಯಾ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರೊದ ರಾಗ ಅವಷ್ಟು ಹೊಲಾ ದಾಟಹಾಕಬೇಕಾಗೇದ. ಆ ಸೀತಿಗನಕಾ ಏನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ; ಗುರಾಚಾರಿಲ್ಲಾ

ಶೇಷಾಚಾರಿ:—ನಿಮ್ಮವ್ವನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೊಪಿಗ ಹಾಕಬಾರದೇ— ನೊನೂ ಬಲು ಅಳದಕ್ಕೀಯವನೋ,

ಗುಂಡೇರಾಯ:—ಹಾಂಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರೊದುಲ್ಲೋ ಆಚಾರಿ; ನಾನೂ ಭಾಳ ತಿಪ್ಪರಲಾಗಾ ಹಾಕಿದೆ. ನಮ್ಮವ್ವ ಬಲೇ ಬಿಬಿಟ್ಟು; ಸೈಸೈ ಕೊಡೊದ್ದಲ್ಲಾ. ಅದಕ್ಕ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮತ್ತ ಆ ಸೀತಿ ಗಂಡಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಬಾರದು—ಆ ಶ್ರೀಮಂತಗೇ—

ಶೇಷಾಚಾರಿ:—ಏನು ಶ್ರೀಮಂತಪಾ! ಬಲು ಹೆಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದೆವಲ್ಲ ನಾವೂ, ಅವನ ಅಂದಿನ ಆಡುಬರಕ—!! ಆ ಸೂಳೇಮಗ್ಗ ಮಧ್ಯಾನ್ನಕ್ಕೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲಂತ. ಅಂಥಾವಗ ನಮ್ಮ ಸೀತಕ್ಕನ್ನ ಎರಡ ಸಾವಿರಾ ಕೊಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿವಿ. ಹುಚ್ಚರಲ್ಲ ನಾವು!

ಗುಂಡೇರಾಯ:—ಆತ ಬಿಡು—ಆ ಸೀತಿ ದೈವಾ! ನಾವೇನು ಮಾಡೋದು. ಭೋಗಸೂವಾಕಿ ಆಕಿ! ಆಕೀ ಹಣೇಬರಹದಾಗೇ ಹಾಂಗ ಬರದಿತ್ತು. ಬ್ರಹ್ಮಸಂಕಲ್ಪಾ—ಅಂದಮ್ಯಾಲ ಅದನ್ನ ತಪ್ಪಿಸ ಲಿಕ್ಕೆ ನಾವೆಷ್ಟರವರು! ಆ ಸೀತಿ ಬಾಸಿಂಗ ಬಲಾನೇ ಹಾಂಗಿತ್ತಾ ! — — ಹಾಂಗಾತೂ!! ಇಷ್ಟೇ, ಆ ಎರಡು ಸಾವಿರಾ ಕಳಕೊಂಡಿವೀ— ನಮ್ಮ ಹಣೇಬರಹಾ!!! (ಹೋಗುವರು: ತೆರೆಯೇಳುವದು)

೮ ನೇ ನೋಟ : ಹರಕೆಯ ಕುರಿ

[ಮದುವೆಯಾದ ಒಂದುವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಜಾವಡಿಯ ಬಳಿವಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಮದ್ದೂರಿ, ಬಂಡೆಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರು ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ, ಎರೆ ತಂಬಾಕು ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವರು.....]

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಅಂತೂ ನೋಡು, ಮದ್ದೂರಿ, ರಾಮಾಚಾರಿಯಂಥ ಹರಕರು ಭೂಮಿವ್ಯಾಲೆ ಯಾವ್ಯಾವನೂ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ನೋಡು !

ಮದ್ದೂರಿ:—ಅದ್ಯಾಕೋ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ; ನೀ ಹೀಂಗ ಅಂತೀದಿ ? ನಿನಗೂ ಅವಗೂ ಕೇವಲಾ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಎಲ್ಲಿ ಕೇವಲೋ ? ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳೂ ಹಾಂಗ್ಲಾಂ ಗೇನೋ ಈ ಜಗತ್ತ್ಯಾಗೇ ! ನಾವೂ ನೀವು ನೆಂಟರು, ಕಂಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೈ ಹಾಕ ಬ್ಯಾಡ್ರೀ ಅಂಬಾವ್ರೇ ಭಾಳು.

ಬಂಡೆಪ್ಪ:—ಅಂದಲ್ಲೇ, ತಾಮ್ರದ್ದುಡ್ಡು ತಾಯೀ ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಕೆಡಿಸ್ತು ಅಂತಾರ ಮಾತಿನ ಮುಂದ. ಅದ್ಮಾಲ್ಲೇ, ನಿಮಗೇ ರಾಮಾಚಾರ್ಗೇ, ಫಾರೀಕತ್ತು ಆದದ್ದರೊಳಗ ಹೆಚ್ಚೇನೂ...?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಫಾರೀಕತ್ತು ಅನಬ್ಯಾಡಸಾ. ಅವನ್ನಂಗ್ಲೀಲೇ ಫಾರೀ ಕತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಬೋ ಹಾಂಗಿಲ್ಲಾ. ಏನೇ ಆದ್ರೂ ನಾವು ಅವನ ಮರ್ಜೀ ಹೀಡಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಪೂಜಾರೀ, ಜೊಯ್ಯಾ, ವ್ಯಾಲ ವೈದ್ಯಕೀ ಅಂತ ಮೂರು ನಾಕು ಸೋಗ ಅವನ್ನವು. ಇಡೀ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಬಗಲಿಗೆ ಹಾಕ್ಯಾನ !

ಮದ್ದೂರಿ:—ಅದಕ್ಕೇನು; ಕೊತ್ತು ಬಂದಾಗ ಕತ್ತೀಕಾಲು ಹಿಡೀ ಬೇಕಂತ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಆತು ಬಿಡು ಮಾರಾಯಾ; ಇಷ್ಟುದಿನ ಹಿಡಿದು ಹಿಡಿದು ಬ್ಯಾಸರ ಬಂತು. ನರಗುಂದ ಜಕಾತಿಕಟ್ಟೀ ಕೆಲ್ಸಾ ಕೊಡ ಸ್ತೇನಿ ಅಂತ ಮೂಗ್ಗೆ ತುಪ್ಪಾ ಹಚ್ಚಿ ಕೂಡಿಸಿದಾ ಮೊದ್ಲ. ಅಂತ ಆ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮಡ್ಡೀ ಹೊಲಾ ಮಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೂ ಮಾಡಬಾ ರದ್ದು ಮಾಡಿದೆ. ಮಗಾ ಹೊಲಾ ನೆಗಿವಿ ಹಾಕಿದಾ. ಅತ್ತಾಗ ಶ್ರೀಮಂತನ್ನು ಅರ್ಧಾ ಹಣಾ ಮುಣುಗಿಸಿದಾ. ಇತ್ತಾಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಇಂಗ ಹಚ್ಚಿದಾ.

ಬಂಡೆಪ್ಪ:—ಬಿಡೋ ಮಗನೇ—ಮತ್ತ ಆ ನಿಂಗೀದೂ ಶ್ರೀ ಮಂತನೂ ಫಾರಿಕತ್ತು ಮಾಡಸಬೇಕಾವ್ರ ನಿನಗ ಇನ್ನುರುರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಾನಂತಲ್ಲಾ ರಾಮಾಚಾರಿ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಎಲ್ಲೀದಪಾ ಮಾರಾಯಾ! ಒಮ್ಮೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೊಟ್ಟಾ ಒಮ್ಮೆ ಒಂದ ಹತ್ತು ಕೊಟ್ಟಾ ಆತು, ಆ ರಾಮಾಚಾರೀ ಮರ್ಜೀ ಕಾಯೋಬೇಕು ಅಂತ ನಾನೂ ಹಾಂಗ ಹೇಳ್ತಿದ್ದೆ, ಅಷ್ಟೇ. ಈಗ ನೋಡೀಗ ಬಣ್ಣ ಹೊರಬಿತ್ತಲ್ಲಾ.

ಮದ್ದೂ:—ಸುಬ್ಬಾ. ನಿನ್ನಂಥಾ ಸೋಗಲಾಡಿನ್ನ ನಾ ಕಾಣ ಲಿರೋ—ಇಕಾ ಇಲ್ಲೆ ಹೇಳು; ಆ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮದಿವ್ಯಾಗ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂತಂತಲ್ಲಾ; ಅದರಾಗ ನೀನೂ ರಾಮಾಚಾ ರೀನೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಎತ್ತಿಹಾಕಿದ್ರೀ ? ಹೇಳು ! ಖರೇ ಹೇಳಬೇಕು ! ನೋಡು ಮತ್ತ, ಸುಳ್ಳು ಬಿದ್ದೀ ಅಂದ್ರ ನಿನ್ನ ಚರಟಾನೇ ಬೆಳಗೇನು! ದೇವರಾಣೀ ಮಾಡಿ ಹೇಳು.

ಬಂಡೆಪ್ಪ:—ನಿಮ್ಮ ಕುಲದೇವರಾಣೀ ಮಾಡಿ ಹೇಳು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—(ತೆನ್ನಿಗಳಿಗೆ) ಒಳಗೆ ಸಂಕಟ ಬಂತಲ್ಲಾ;—ಅಗ್ಗೇ ಈ ಮಕ್ಕಳಾದ್ರೂ ಏನು ಹಂಗ ನನಗ? ಎಷ್ಟು ಅಂದ್ರೂ ರಾಮಾಚಾರಿ ನಾನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಾದೀತೇನು? ಏನೇ ಅಗ್ಗೇ; ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಇಂಗ ಹಚ್ಚಿದ್ರೂ, ಸಾವಿರ ಪಾಲಿಗೆ ರಾಮಾಚಾರೀನೇ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿದ್ದು ನಮ್ಮಂಥಾ ಕಂಗಾಲಿಗೆ ಇಷ್ಟಾದ್ರೂ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಾವ ಯಾವಾ?—ಅಗ್ಗೇ ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅದರ ತಪಶೀಲು ಹೇಳಿ ಉಪಯೋಗೇನು?—(ಅವರಿಗೆ) ಮದ್ದೂ, ಬಂಡೆಪ್ಪಾ, ನಿಮ್ಮ ಮುಂದ ಇವತ್ತು ಜೀವಾ ಹೋಗ್ತದ ಅಂದ್ರು ನಾಯೇನ್ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವಲ್ಲಾ. ಇಕಾ, ತಗೋಳ್ಳಿ, ದೇವರಾಣಿ, ಕುಲದೇವರಾಣಿ, ನಮ್ಮಪ್ಪ ಆಣಿ, ನಮ್ಮಮ್ಮನ ಆಣಿ, ಖರೇ ಅಂದ್ರೂ ರಾಮಾಚಾರಿ ಆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪೈಕಿ ನನಗ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೂ—ಎಪ್ಪ ತೈದೂ, ಒಂದ-ಇಪ್ಪತ್ತೂರೂ, ಒಂದು ಮೂವತ್ತೊಳ್ಳು—ಅಂತೂ ನೂರಾ ಮೂವತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ—ನನಗ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು—ಇಷ್ಟೇ. ತಾನು ಮಾತ್ರ, ಹನ್ನೊಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಗಪ್ಪೇ ಮಾಡಿದಾ. ಶ್ರೀಮಂತಗ ಸುದ್ದಾ ಅದರ ಜಾಡ ಹತ್ತಗೊಡಲಿಲ್ಲಾ—

ಬಂಡೆಪ್ಪ:—ಏನೂ? ನಿನಗ ಬರೇ ನೂರಾ ಮೂವತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ?—ಖರೇನೇ—ನೋಡು ಆಣಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡೀ—

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಖರೋಖಟ್ಟು—ಅದರೊಳಗ ಸುಳ್ಳುಂಬೋದು ಕೇಳ ಬ್ಯಾಡಾ—(ತೆನ್ನಿಗಳಿಗೆ) ಅಣೇನು ಬಂದು ನಮಗ ಬಡಕೋತಾನೇನು ಸೂಳೇಮಗನ್ನವು?— ನಮ್ಮವ್ವಾ ನಮ್ಮಪ್ಪಾ ಸತ್ತು ಹತ್ತು ವರ್ಷಾತು.—

ಮದ್ದೂರ:-ಅಲ್ಲೋ ಸುಬ್ಬಾ-ಮತ್ತೇ, ಆ ರಾಮಾಚಾರಿ
ಆ ಶ್ರೀಮಂತನ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪೈಕಿ ಹನ್ನೊಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ
ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿದಾ ಅಂತೀದೀ-ಅಂದ್ರೂ, ಆ ಶ್ರೀಮಂತಾ ಮತ್ತೆ ಆ ರಾಮಾ
ಚಾರಿ ಬಾಲಾನೇ ಬಡೀಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾನಲ್ಲಾ. ಅದರ ಗುಟ್ಟಿನಪಾ

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:-ಗುಟ್ಟಿನು ಗುಟ್ಟು; ತಿಳಿದೇ ಅದ ಅಲ್ಲಾ-ಮದಿನಿ
ಆಗಿ ಒಂದ ವರ್ಷಾತೂ; ಶ್ರೀಮಂತಗ ಹೆಂಡ್ತಿನನ್ನ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಬಾಲ್ವಿ ಮಾಡಬೇಕಂದ್ರ ವಾಧ್ಯಾನ್ತಕ್ಕ ಗತಿಯಿಲ್ಲಾ-ಅಂತ ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ
ರಾಮಾಚಾರಿ ಮರ್ಜಿ ಹೀಡೀತಾನೇ. ರಾಮಾಚಾರಿ ಶ್ರೀಮಂತಗ
ಟೊಪಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೇ-ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹಾಕ್ಕಾರೆ !
ಮತ್ತೇನು-?-ಅಕಾ-ರಾಮಾಚಾರಿ ಇತ್ತಾಗ ಚಾವಡೀ ಕಡೇನೇ
ಬರಾನ; ನೋಡ ಅಲ್ಲೆ-ಎಲ್ಲಾ ಗುಟ್ಟು ಹೊರಗೆಡವೋಣ-ತಡೀ-
(ರಾಮಾಚಾರಿ ಬರುವನು) ಒಹೋ-ಹೋ-ಲೇ-ಲೇ-ಬರಬೇಕು ರಾಮಾ
ಚಾರೀ-ಯಾಕ ಇವತ್ತು ತಡಾ ಮಾಡಿದ್ದಿ ಚಾವಡೀ ಕಡೇ ಬರ್ರಿಕ್ಕೇ-?

ರಾಮಾಚಾರಿ:-ಆ-ಕಲವಳ್ಳಿ ತಿರಕಪ್ಪಾ-ಇದ್ದಾನಲ್ಲಾ-ಅವರ
ಅವ್ವನ ಶ್ರಾದ್ಧ ಅಂತ ನಾಳೇ; ಅದಕ್ಕ ತಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬರಬೇಕೂ ಅಂತ
ಆಮಂತ್ರಣಾ ಹೇಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾ.

ಬಂಡೆಪ್ಪ:-ಆ ಶ್ಯಾನಭೋಗರ ತಿರಕಪ್ಪನೇ ?

ರಾಮಾಚಾರಿ:-ಹೂಂ; ಅವನೇ. ದೀಡ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರ
ಬರ್ರೇನಿ ಇಲ್ದಿದ್ದ ಇಲ್ಲಾ ಅಂದೆ. ಭ್ರಾಂಬ್ರ ಆದ್ರ ಇವರ್ಗೇನು ಹಾದೀ
ಮ್ಯಾಲ ಬಿದ್ದೇವೇನು ನಾವು.

ಮದ್ದೂರ:-ಅನಾಯೇನು ದೀಡ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡ್ತಾನೀ.
ಮಹಾ ಜೀನಹಂಕಾ !

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಕೊಡದೇ ಪದಾ ಹೇಳ್ವಾನು! ನಾ ಬಿಡ್ತೇ ನೇನು. ನಾ ಅಂದ್ರೇನು? ಜೀನರಿಗೆ ಹತ್ತೋ ಜೀಗಲಿ ನಾನು. ಸುತ್ತ ಎಂಟು ಹರದಾರ್ಯಾಗ ನಂನ್ನಂಥಾ ಬ್ರಾಂಕ್ಸ್ ಸಿಕ್ಕಾನೇನು ಅವಗ, ಅವರವನ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕು?? ಕರೀಲಿಕ್ಕೆ ಭಕಡೀ ಕಳ್ಳಬೇಕು—ಎಂಟಾಣ, ಮುಂಗಡಾ ಕೊಡಬೇಕು ಅಂತೆಲ್ಲೇನಿ.

ಬಂಡೆಪ್ಪ:—ಕಾಗದಪತ್ರ ಮಾಡ್ತಿಗೋಬೇಕಿಲ್ಲೋ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ರಾಮಾಚಾರ ಮುಂದ ಒಡೋವು, ಯಾರೀ? ಹಾರೋ ಹಕ್ಕೀ ಪುಚ್ಚಿ ಎಣಿಸ್ಕಾರು? ಆ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮಡ್ಡೀ ಹೊಲಾ ಮಾರುವಾಗ ಎಸ, ಕಾಗದಪತ್ರ ಇದ್ದೇನು ಮಾಡಿದ್ದು!! ಯಾಕ್ರೀ ರಾಮಾಚಾರೇ?

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಹ್ಲ, ಹ್ಲ, ಹ್ಲ ಹ್ಲ, ಹ್ಲ, —ಆ ಶ್ರೀಮಂತ ಯಾವ ಗಿಡದ ತೊವ್ವಲೋ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ—ಈಗೇ ಇಡು ಹ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾನೇ—

ಬಂಡೆಪ್ಪ:—(ಅದ್ಯಾಕ್ರೀ ರಾಮಾಚಾರ, ಅವೇನ್ಬಾರಣಾ? ಅವಾ, ಮದ್ಲೋ:—) ಅಷ್ಟಾಗೀ ನಿಮ್ಮ ಮರ್ಜೆ ಹಿಡಿಯೋದೇನು?

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಹಿಡಿದೇ ಏನ್ ಝಕ್ಕುತ್ತಾನೇ—? ಅತನಕ್ಕು ಗತೀ ಒಂದ ಬೇಕಲ್ಲಾ. ತನಗ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲದ ಈಗಿಂಟು ತಿಂಗಳಾತೂ, ಹೆಂಡ್ತೀನ್ನ ತವರಮನೀಗೆ ಅಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟಾನೇ—; ಮತ್ತು ಮೊದ್ಲಿನ ಹಾಂಗ ಬಾಯ್ಬಿಡ್ಲೀಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾನೇ —. —ಅಕಾ —ಅಲ್ಲೋಡ್ರೀ—ಶ್ರೀಮಂತಾ—ನಮ್ಮೂರ ಶ್ರೀಮಂತಾ—ನಮ್ಮ ಸೀಮೀ ಶ್ರೀಮಂತಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಬರ್ಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾನೇ!

[ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತನು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರ್ಟು; ಗುಂಡಿಗಳು ಇದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಹಾಕಿಲ್ಲ; ಕೈಗುಂಡಿಗಳ ಬದಲು ದಾರ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಕಠಿಣ ಬಟ್ಟೆ, ಮದ್ರಾಸ ಚೆನ್ನಿನ ಹಳೇಕೋಟು; ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಹೊರಿಸಿದ್ದು; ಶೋಕನ ಅಜಿನಲ್ಲಿ ಕುಸುರುಗಳಿದ್ದವೆ. ಉಟ್ಟಿದ್ದು ಅಂಚಿಲ್ಲದ ದೋತರೆ; ಹೊಲಸು ಹೊಲಸಾಗಿದೆ. ಶಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೋ ಸುತ್ತಿದ ರುವಾಲು ಆಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದೆ; ಅದರ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಚಂಡಿಕೆಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದವೆ. ಕಾಲಲ್ಲಿ ಕಟಬಾಯಿಹರಕೆ ಹಳೇ ಮುಟ್ಟಿಗಳು. ಮೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಕಷ್ಟ ಬಹಳ ಬೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಚಪ್ಪರದಂತೆ ಮೀಸೆಗಳು ಮುಸುಕಿಕೊಂಡಿವೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ವಾಸದ ಚಂಚಿ.]

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ (ನೋದಲಾದವರು):— ಓಹೋ ! ಬಾರಪಾ ಶ್ರೀಮಂತಾ,

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಬಾರಪಾ ಶ್ರೀಮಂತಾ, ಹೀಂಗ ಬಾ ಇತ್ತಾಗ. ಈಗ ನಿನದೇ ಮಾತು ಹೊರಟಿತ್ತು. ನೆನಸೂದ್ರಾಗ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲಾ ! ಪೂರಾ ನೂರುವರ್ಷ ಆಯುಷ್ಯ ನೋಡು ನಿನಗ !

ರಾಯರು:— ಏನು ಮಾಡೋದು ರಾಮಾಚಾರೀ, ನೂರು ವರ್ಷದ ಆಯುಷ್ಯ ತಗೊಂಡೂ ! ಅದೇನೋ ಅಂತಾರಲ್ಲಾ—ಹಾಂಗ—

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಹಾಂಗ್ಯಾಕರೇ ಶ್ರೀಮಂತರೇ—ಮೊನ್ನೆ ಮದ್ದೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡ್ರಿ. ಹೊಸಾ ಹೆಂಡ್ತಿ ಸಂಸಾರ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀವು ಹೀಂಗ ಕೈ ಊರಿದರ ಹ್ಯಾಂಗಾದೀತೂ.

ರಾಯರು:—ಸುಬ್ಬಣ್ಣಾ, ಇನ್ನಾದರೂ ಚ್ಯಾಪ್ಪೀ ಮಾಡೋದು ಬಿಡ್ತೀವಲ್ಲೋ ? ನನಗನಕಾ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗೇದ. ಈ ಮದ್ದಿ ಯಾ ಮಗ್ಗ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು !

ರಾಮಾಚಾರಿ:—(ತನ್ನೊಳಗೆ) ನಿನಗ ಬೇಕಾಗದಿದ್ದೂ ನನಗ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು (ಹೊರಗೆ) ಇಲ್ಲಿ, ಬಿಡೋ ಸುಬ್ಬಾಳಿ-ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟೊಂದು ನಕ್ಕ ಪೆಟ್ಟೊಂದೂ ಅಂಬೂ ಹಾಂಗ ಮಾಡಬಾರ್ದಪಾ. ನೊಂಡ ಬಟ್ಟೆ ನೊಯ್ಯದೇನು ಛಲೋ ಅಲ್ಲಾ. ಈಗ ನೋಡು; ಪಾಪ, ಶ್ರೀಮಂತಾ ಯೇನು ಮಾಡಬೇಕೂ. ಮದ್ದೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರ ಸುಸೂತ್ರ ಆದೀತು ಅಂತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ. ನಾವೂ ಎಲ್ಲಾರೂ ಅಂತಿದ್ದಿಲ್ಲೇ—ಇನ್ನೇನಪಾ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತ ದೈವುಳ್ಳವರ ಮಗಳ್ಳ ಮದವಿ ಆದಾ; ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವವರ್ಯಾರು—ಇನ್ನೂಲೆ ನಮ್ಮ ನೈಲಾ ಅವಾ ಮಾತಾಡ್ಸಿನ್ಯಾಕೇ—ಅಂತ. ಅದ್ರ ಮುಂದ ಹೀಗ ಆದೀತು ಅಂತ ಯಾರು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಈಶ್ವರೇ ಸಂಕೇತಾ ಅಂದ್ರ ಮನುಷ್ಯನ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿದ್ದು—ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪಾರಬ್ಧದ ಮುಂದ ನಮಗೋಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೀತೇ?—ನೋಡು.

ರಾಯರು:—ರಾಮಾಚಾರೀ, ಅದೆಲ್ಲಾ ಹೋಗ್ಲೆಪಾ. ಈಗ ನನಗೇನು ಮಾಡಂತೀ ಹೇಳು. ನನ್ನ ಮಡ್ಲಿ ಹೊಲಾ ಮಾರಿಸಿದೀ, ಪೂರಾ ರುಪಾಯಿ ಇನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲಾ; ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರುಪಾಯ್ದಾಗ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಂದದ್ದವು ಐದಾರುನೂರು. ಹೀಗ - ನೀನೇ-ಕೂತು—

ರಾಮಾಚಾರಿ:—(ನಡುವೆ ಬಾಯಿಹಾಕಿ) ಶ್ರೀಮಂತಾ—ಹಾಂಗ ಮಾತ್ರ ಅನಬ್ಯಾಡ ನೋಡು. ಹುಟ್ಟಿ ಜನ್ಮಾ ಒಬ್ಬರ ರುಣಧಾಗ ನಾ ಬೆಳದಾವ ಅಲ್ಲಾ. ನಾನೂ ಏನೋ ಆಚಿನಾಗ ಇಡ್ಲೆ ಅಂತ ನಿನ್ನ ರೂಪಾಯಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡೆ; ಅದೂ ನಿನ್ನ ರೂಪಾಯಿ ಅಂತ ಬಳಸಿಕೊಂಡೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರದಾಗಿದ್ದ ನಿನಗ ಹಾಂಗ ಧೈರ್ಯವೇ

ಇರಿಸ್ತೆಲ್ಲಾ. ನಿಂದೂ ನಂದೂ ವೊಡಲ್ಪಿಂದ ಹತ್ತಗಡಿ. ಅದೇ ವಿಶ್ವಾಸಾ. ಈಗಾದ್ರೂ ಏನಾತೂ; ಇಕಾ ಜನಿವಾರಾ ಹಿಡಕೊಂಡು ಹೇಳ್ತೀನಿ; ಈಗ ಮತ್ತ ನನ್ನ ರೂಪಾಯಿ ಛಿಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡು ಅಂದ್ರ ಒಂದ ತಾಸಿನಾಗ ನಿನ್ನ ರೂಪಾಯಿ ನಿನ್ನ ಮಾರೀವ್ಯಾಲ ಒಗದ ಬಿಟ್ಟೀನು! ಆದ್ರ ನೀ ಹಾಂಗ ಅಂತೀದೇನು ಹೇಳು !

ರಾಯರು:—ಅದು ಹೋಗ್ಲಿ ಬಿಡಪಾ. ಈಗ ನನಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಂತೀ ಹೇಳು.

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಅದಕ್ಕೇನು ಬೇಖಾವ್ವು ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೀತು. ಅದೇನೋ ಹೇಳಿವೆಲ್ಲಾ — —ನಿನ್ನ ಹೆಂಡ್ತೀ ಹೆಸರ್ಲೇ ಅವರಪ್ಪಾ ಆರೂರು ರೂಪಾಯ್ತು ಜಮೀನು ಇಟ್ಟಾನ ಅಂದೆಲ್ಲಾ ?

ರಾಯರು:—ಹೌದು. ವೊಡ್ಲ, ಆಕೀ ಮತ್ತ ಅವರ ತಾಯಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹೆಸರಿತ್ತು — — —ಆ ವ್ಯಾಲೆ ಈಗಿಂಟು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ, ನಾವು ಮದ್ದೀಕಾಲಕ್ಕ ಹಾಕಿದ ಸೋಗು ಹೊರಬಿದ್ದವ್ಯಾಲೆ, ಆಕೀ ತಾಯಿ ಆ ಜಮೀನು ಎಲ್ಲಾ ಆಕೀ ಹೆಸರ್ಲೇ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳಲ್ಲಾ —

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಆಗ, ಆ ಯುಕ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದವ್ರೂ ರಾಮಾಚಾರಿ—ಅಲ್ಲ !—ಯಾಕ್ರಿ ರಾಮಾಚಾರಿ—? ಹಹ್ಲಿ-ಹಹ್ಲಿ-ಹಹ್ಲಿ

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಹಹ್ಲಿ-ಹಹ್ಲಿ — — —ಹೌದಪ್ಪಾ—ಸುಬ್ಬಣ್ಣ—

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:—ಮತ್ತೀಗೂ ಏನಾರೇ ಹೇಳ್ತೀರಾ ಹಂಚಿಕೀ.

ರಾಯರು:—ನಾನೂ ಅದೇ ಅಂತೀನಿ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಹಂಚಿಕೇನು — ಸುಲಭ ಅದ —. ಇಲ್ಲೋಡು ತ್ರೀಮಂತಾ, ಈಗ ಹ್ಯಾಂಗಾದ್ರೂ ಹೆಂಡ್ತೀನ್ನ ತವರಮನೀಗೆ

కళిసి బిట్టేయా ?—అవరిగే స్వశ్చ హేళిబిడు—--ఆ హేళిలా
యేల్లా నన్న హేసర్లే మాది కేడడ హేతు నా యేను
హేడ్డిన్న కరకేండు బరావల్లా—అంత. అంద్ర ఏన్
మాడ్తార నోడేణు. ఈ బిగరంబవర్ష—ఇకా—హింగే
బగ్గసబేకు—!—-తమ్మడిగి గండన్నోడిగి సంసారా మాడ
బేకు అంత అవరిగే అనసిద్దర హేల్దేకేల్ద నిన్న హేసర్లే హేళిలా
మాది కేట్టు, మ్మాలే దిడననుస్సారా హాకి దిండరకి లుర
ళ్ళార.—యక. హౌదంతియో—అల్లంతియో సుబ్బా—

సుబ్బణ్ణ: -అవరజ్జా—--అవరజ్జ దిండరకి లుళ్ళాను !

రామాజారి: -అదే అంతిని. ---శ్రీమంతా—ని
అప్పు మాడు, నా హేళిధాంగ. ఇకా నీ ఇదరీళగ హింద
ముంద నోడిద్ర హదా తప్పేతు ! ఆ హుడిగి అణ్ణనా ఆ
హేలవవ్మాలే కణ్ణిట్టాన. ఈగ నీ బలి హాకిద్ర అదే
నోడు నిన్న ద్వేవా !—--ఏనంతి !

రాయరు:—అవరు ఇదక్క ఒప్పదిష్టరే ?

సుబ్బణ్ణ:—ఇన్నొందు మద్ది మాడకేతేని అంత
హేద్రికే హాకు.

రాయరు:—ఇన్నేల్లి మదివోగి, సుబ్బా—--హుట్టా !

రామాజారి:—అద్దక, శ్రీమంతా ! ఇంథా హత్త మద్ది
మాడేను నినగ—ఆ మాత్తిరి. ఈగ నీ నా హేళిధాంగ మాడు.
బలి బిల్లక్కే బేకు. ముందిన్నాతు నా నోడికేతేని.

ರಾಯರು:—(ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಎಚ್ಚೆ ಹಾಕಿ, ಒಕ್ಕೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು)
ಆಗ್ಲಿ, ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಅಂತೂ ನಿನ್ನ ಯುಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ; ಆ ಹೊಲಾ
ನನ್ನ ಹೆಸರೇ ಆದ್ರೆ ಏನ್ ಕೇಳಿ ! ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಚೈನೀ—

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಅಲ್ಲೇ—ಮತ್ತೆ ! ಇಲ್ಲೊಂದು ಶ್ರೀಮಂತಾ,
ನೀ ನೊಂದಿನ್ನಾಂಗ ಯಾವಾಗ ಆದಿಯೋ ಅಂತ ನನ್ನ ಜೀವ ಚುರು
ಚುರು ಅಂತಿದೆ. ನೀ ಇಷ್ಟು ಕನಿಷ್ಠಕ್ಕೂ ಬಂದಾಗಿನೊಟ್ಟಿಲ್ಲ, ನನಗ
ಜೀವ್ವಾಗ ಜೀವಿಲ್ಲಾ. ನನ್ನ ಮನೆತನಾ ಸಹಿತ ನನಗ ಭಾರಾಗೇದ—.

ರಾಯರು:— ಆಗ್ಲಿ ರಾಮಾಚಾರಿ; ನೀ ಹೇಳಿದಾಂಗ ಮಾಡೇ
ಬಿಡ್ತೀನಿ. ನಿನ್ನ ಮಾತು ಗೆದ್ದರ ಎಲ್ಲಾರದ್ದಿ ಚಿಂತಿ ತಪ್ಪೇತು !
ಯಾಕಣಾ ಸುಬ್ಬಾ—

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ:— ಹೌದು ಮಾರಾಯಾ ! ಅದಕ್ಕೇ ನಾನೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ
ಮ್ಯಾಲೇ ಜೀವಾ ಇಟಿಕೊಂಡು ಕೂತೇವಿ.

ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಶ್ರೀಮಂತಾ ಇದರೊಳಗ ನೀ ಹೈಗೈ ಮಾಡೇ
ಬ್ಯಾಡಾ. ಬೀಗರ ಸಂಗೀಲೆ—ಅದರೊಳಗ ಹೆಣ್ಣಿನವರ ಸಂಗೀಲೆ
ಕರೋರಾಗಿರಬೇಕು ಅಂತ ಶಾಸ್ತ್ರದಾಗೇ ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕ ನೀ
ಇವತ್ತ ಹೊಂಟೇ ಬಿಡು. ನಾ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಅವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸೇ
ಬಾ. ಮುಂದ ಬಂದದ್ದು ನಾ ನೊಡೊತ್ತೀನಿ.

ರಾಯರು:— ನಾ ಇವತ್ತ ಸಂಜೆ ಮೋಟಾರ್ಗೇ ಹೋಗ್ತೀನಿ.
ಈಗಷ್ಟು ತಯಾರಿ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲಾ—ಮನೀಕಡೇ ಹೋಗ್ಲಿ— ?
ಹಾಂಗಾರೇ ! —ರಾಮಾಚಾರಿ:—ಸುಬ್ಬಣ್ಣಾ—ನೀವೂ ಇವತ್ತ
ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಬಂದ ಬಿಡ್ರಿ ಉಟಿಕು—

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ಏನ್ ಬ್ಯಾಡಾ ಶ್ರೀಮಂತಾ. ನೀ ಕರದೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಮಂತಾ ! ಉಂಡಕಿಂತಾ ಹೆಚ್ಚಾತು ನೋಡು. ನೀ ಇವತ್ತೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಾವಾ ! ಮತ್ತೆ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ನೀನೇ ಅಡಿಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾಕಿಷ್ಟು ತ್ರಾಸಾ —

ರಾಯರು:— ಹಾಂಗಾದ್ರೆ—ನಾ ಹೋಗಲ್ಲಾ ?—ನಮಸ್ಕಾರ—

ಬಡೆಪ್ಪ } :—ನಾವೂ ಬರೇವಿ ನಿಮ್ಮೋ ಶ್ರೀಮಂತಾ. ಮದ್ದೂ } :—ಹೋಗ್ತೇವಿ ರಾಮಾಚಾರ. ನಮಸ್ಕಾರಾ !

ರಾಮಾಚಾರಿ :—ನಮಸ್ಕಾರ.....ನಮಸ್ಕಾರ.....

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ :—ಓಹೋ ನಮಸ್ಕಾರ—— (ಶ್ರೀಮಂತ ಮೊದಲಾದವರು ಹೋದ ಮೇಲೆ) ಮತ್ತೆನೋ ಬಲೀ ಬಿಸೀರಲ್ಲ ರಾಮಾಚಾರೇ ? ಹೊಸಾ ಹಂಚಿಕೆ ಹುಡುಕೀರಿ ??—ಏನೋ—ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟಾಂಗ ಕಾಣಸ್ತದೇ——.

ರಾಮಾಚಾರಿ:— ನೀನೂಕಂಡ್ವಿಡ್ವಿಲ್ಲಾ !—ವಾರೆನಾ !! — ಹಾಂಗಿಲ್ಲದ್ರೆ ಹ್ಯಾಂಗಾದೀತು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ—! ಈಗೋಡು ಈ ವರ್ಷಾ ನನ್ನ ಹೆಂಡ್ತೀ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಣ್ಣೀ ಹಡ್ವಾಳ—ಸೊಸೀಗೆ ಮರ್ದಲ ಬಸರು—.ಪ್ರಪಂಚಾ ಹೀಂಗ ಬೆಳೀಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ಮ್ಯಾಲ ಏನಾದ್ರೂ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕೇ !—ಈಗ ನೋಡು ನಿನ್ನೂ ಸಂಸಾರ ಬೆಳೀಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಲ್ಲೇ !—ಅದರ ವಿಚಾರಾನೂ ನಾನು ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ನೀ ಸುಮ್ಮನೇ—ನಾ ಹೇಳಿದಾಂಗ ಕೇಳ್ತೀರು—ನಾ ಮಾಡಿದ್ದು ನೋಡ್ತೀರು—ಇದರೊಳಗ ನಿನ್ನೂ ಫಾಯ್ದೆ ಅದೇ—ತಿಳಿತೇ ? ? ಬಾ—

ರಾಯರ ಮದುವೆ

ಹೋಗೋಣ ಬಾ (ಹೊರಡುತ್ತ)---ಸುಬ್ಬಣ್ಣ--- ಈ ಜಗತ್ತೇನು?
ಜಗ್ಗಿ ಧಾಂಗೆ ಬಗ್ಗಿತದೇ- (ಸುಬ್ಬಣ್ಣನನ್ನು ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು)

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ :— (ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ) ನಿಮ್ಮಂಥಾ ಬಗ್ಗಿಸವು
ಇದ್ದರೇ—

(ಹೋಗುವರು; ಕೆರೆ.)

“ ಕೃಷ್ಣ ಕುಮಾರ ”

ಹಿರೇಬರ ೧೯೩೦

